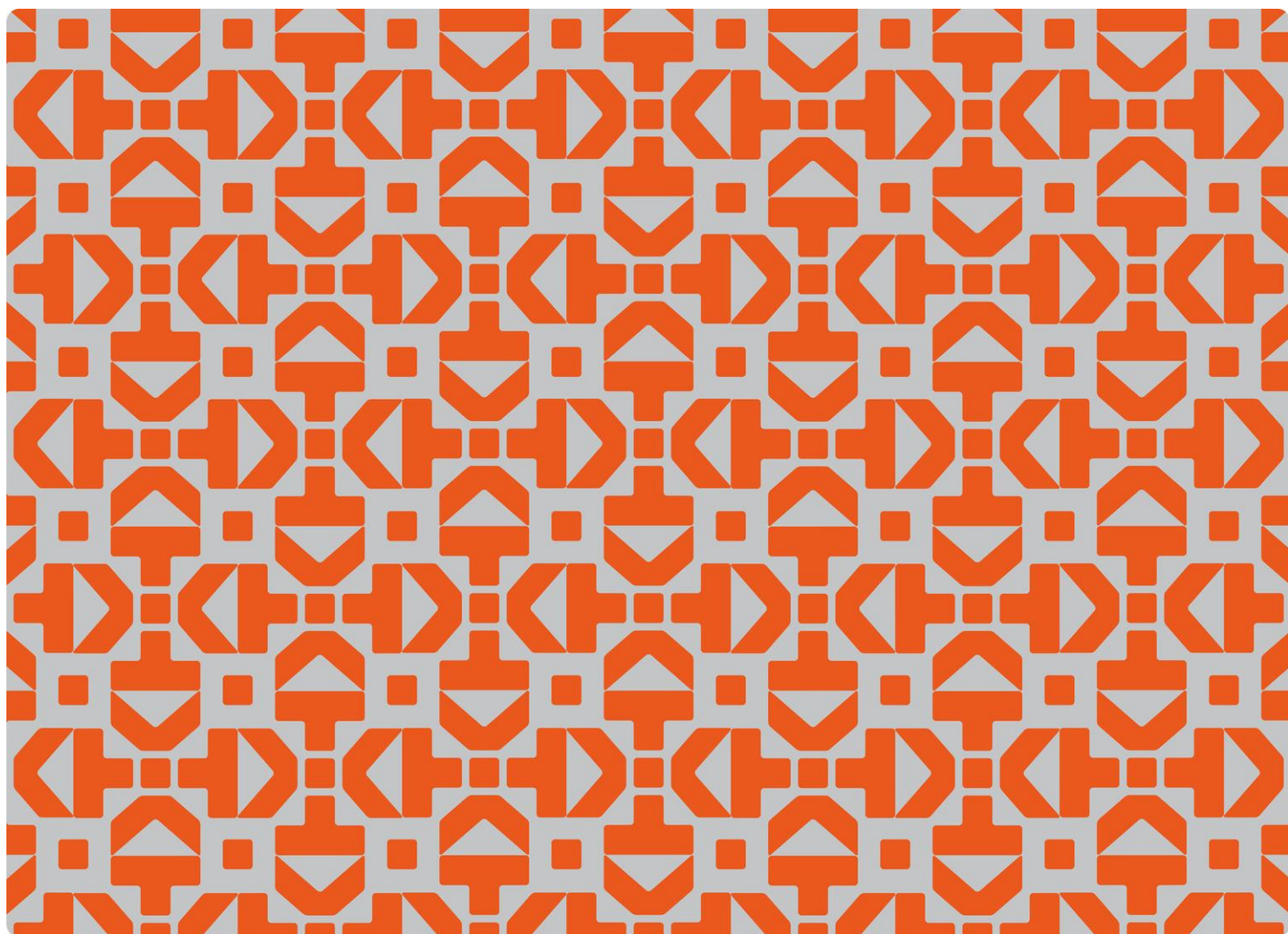

Samfunnets kompetansebehov og dimensjonering av høyere utdanning

Samfunnets kompetansebehov og dimensjonering av høyere utdanning

Redaktør:

Stig Helge Pedersen

Forfattere:

Arne Haugen (prosjektleder)

Merethe Anker-Nilssen

Åsgeir Kjetland Rabben

Eirik Sirnes

Olena Tkachenko

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	6
1 Økt behov for prioritering	9
1.1 Om kunnskapsgrunnlaget.....	10
1.1.1 Oversikt over data i vedlegg	11
1.2 Bruk av kunnskapsgrunnlaget.....	12
1.3 Dimensjonering, kompetansebehov og kunnskapsberedskap.....	13
2 Status og utviklingstrekk i videregående opplæring	15
2.1 Utvikling i antallet som fullfører med studiekompetanse	15
2.2 Programområdet realfag	17
2.3 Programfag fremmedspråk	20
2.4 Rekrutteringsmønstre – fylker og institusjoner	22
3 Etterspørsel og behov i samfunn og arbeidsmarked.....	23
3.1 Kompetansebehov på lengre sikt	24
3.1.1 Utfordringsbilde og politiske prioriteringer	24
3.1.2 Framskrivninger av behov for arbeidskraft	27
3.2 Mangel på arbeidskraft og kompetanse – nasjonalt og fylkesvis.....	33
3.2.1 Fylkesvis gjennomgang	37
3.2.2 Østfold	38
3.2.3 Akershus	40
3.2.4 Oslo.....	41
3.2.5 Innlandet	43
3.2.6 Buskerud.....	45
3.2.7 Vestfold.....	46
3.2.8 Telemark.....	48
3.2.9 Agder.....	50
3.2.10 Rogaland	51
3.2.11 Vestland.....	53
3.2.12 Møre og Romsdal	56
3.2.13 Trøndelag	57
3.2.14 Nordland	58

3.2.15 Troms.....	60
3.2.16 Finnmark	61
3.2.17 Regionale mønstre	63
3.3 Hva sier kandidatundersøkelser om tilbud og etterspørsel av kompetanse?.....	64
3.3.1 Undersøkelsen av nyutdannede	64
3.3.2 God tilpasning til arbeidslivet over tid	65
3.4 Registerdata om etterspørsel	66
4 Analyse og vurderinger	70
4.1 Status, trender og utviklingstrekk i høyere utdanning	70
4.1.1 Ingeniørutdanninger og andre naturvitenskapelige og tekniske fag	75
4.1.2 Helse- og sosialfaglige utdanninger	82
4.1.3 Humanistiske og estetiske utdanninger	89
4.1.4 Samfunnsfaglige utdanninger og juridiske fag	98
4.1.5 Økonomisk-administrative fag	103
4.1.6 Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk.....	107
4.2 Kompetansebehov og dimensjonering.....	112
4.2.1 Profesjonsutdanninger og utdanninger innen økonomisk-administrative fag	112
4.2.2 Disiplinutdanninger	114
5 Samlet vurdering.....	118
5.1 Samsvar mellom utdanning og behov for kompetanse og arbeidskraft	118
5.2 Videre kunnskapsbehov	120
6 Lenker til statistikk.....	122
7 Oversikt over institusjoner og organisasjonsendringer	123
8 Vedlegg	127
9 Referanser	129
Figurliste	138
Tabelliste	139

Forord

HK-dir fikk i oktober 2025 i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å sammenstille og tilgjengeliggjøre kunnskapsgrunnlag og statistikk om utdanningskapasitet og framtidige kompetansebehov. Kunnskapen skal være et grunnlag for dialogen mellom departementet og utdanningsinstitusjonene om nye utviklingsavtaler. HK-dir ble også bedt om å peke på utfordringer nasjonalt og regionalt på ulike fagområder. Oppdragsbrevet følger som vedlegg.

Denne rapporten og tilhørende statistikkvedlegg er HK-dirs svar på oppdraget. Vi presenterer kunnskapsgrunnlag om samfunnets behov for arbeidskraft og kompetanse i dag og på lengre sikt basert på relevante kilder. Statistikk fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) viser utdanningskapasitet og hvordan høyere utdanning bidrar med arbeidskraft og kompetanse.

Sannsynlig knapphet på arbeidskraft i fremtiden øker behovet for å prioritere tydeligere. Dette kunnskapsgrunnlaget er et bidrag til de vurderingene universiteter og høyskoler må gjøre framover i dimensjonering av studietilbudet. Det overordnede kunnskapsgrunnlaget vi presenterer her, må suppleres av mer detaljerte analyser og helhetlige, faglige vurderinger ved den enkelte institusjon og mellom institusjoner.

Dette er en start på et kunnskapsgrunnlag som må videreutvikles. Vi vil legge til rette for dialog om datagrunnlag og analysene som vi presenterer her gjennom dialogmøter og skriftlige innspill.

Sammendrag

Den demografiske utviklingen, med færre unge og økende knapphet på arbeidskraft, innebærer at udekte kompetansebehov ikke kan møtes gjennom generell vekst i høyere utdanning. Antallet studenter vil framover være begrenset av mindre ungdomskull og fordeling på ulike sektorer. Samtidig har tilbudet av kandidater fortsatt å øke på flere fagområder, også der dagens behov framstår som godt dekket og der det ikke er klare indikasjoner på økende behov framover. Dette tilsier at videre utvikling i opptak og kapasitet må baseres på tydelige prioriteringer framfor volumvekst. Kunnskapsgrunnlaget tilsier at en mer helhetlig og strategisk dimensjonering av høyere utdanning vil kunne bidra til at ressursene i større grad brukes der behovene er størst.

Det finnes en rekke kilder til kunnskap om og vurderinger av behov for arbeidskraft og kompetanse. Det er krevende for både utdanningsinstitusjoner og myndigheter å bruke disse i utviklingen av høyere utdanning. HK-dir legger derfor fram et sammenstilt kunnskapsgrunnlag som skal støtte institusjonenes arbeid og dialogen med Kunnskapsdepartementet. Institusjonene må supplere kunnskapsgrunnlaget med egne faglige vurderinger, herunder hvordan institusjonsvise utdanningsstilbud bidrar i helheten av norsk høyere utdanning.

Utviklingen i videregående skole er viktig for rekrutteringsgrunnlaget til høyere utdanning. Antall elever som fullfører med studiekompetanse har gått tydelig ned de siste årene, samtidig som andelen som velger yrkesfag har økt. Dette er i tråd med samfunnets behov for fagarbeidere, men vil redusere tilgangen på søkere til høyere utdanning. Prioritering innenfor høyere utdanning blir dermed viktigere.

Navs bedriftsundersøkelse viser betydelig mangel på høyt utdannet arbeidskraft, særlig innen helse- og omsorgsykker, lærerutdanninger og teknologiske og IKT-relaterte yrker. Mangelen varierer regionalt. For de fleste andre fagområder i høyere utdanning tilsier resultatene fra undersøkelsen at arbeidslivet i liten grad mangler arbeidskraft. Noen mer avgrensede områder peker seg likevel ut, som for eksempel mangel på regnskapsførere og revisorer.

Framskrivningene av arbeidskraftsbehov viser i stor grad det samme mønsteret. Også disse peker særlig på at behovene innen helse- og omsorgsyrkene vil øke framover. Framskrivningene tilsier at etterspørselen etter arbeidskraft vil øke mer enn tilbudet, gitt stabil kandidatproduksjon. For lærerutdanninger tilsier framskrivningene at mangelen på kvalifiserte lærere kan reduseres framover. Samtidig er det viktig å minne om at framskrivningene ikke er prognoser. Endringer i søkning og opptak, nye former for arbeidsdeling eller andre tiltak – som dimensjonering av utdanning, vil kunne endre forholdet mellom tilbud og etterspørsel.

For arbeidskraft med samfunnsvitenskapelige eller humanistiske utdanninger indikerer Navs estimer at det ikke foreligger noen vesentlig mangel i dagens arbeidsmarked. Framskrivninger indikerer at tilbudet av arbeidskraft med slike utdanninger framover vil kunne overstige etterspørsel. Humanistiske fag har hatt nedgang over tid, og det er flere fag med svært få studenter og små fagmiljø. Dette gjelder for eksempel for fremmedspråk ved de gamle breddeuniversitetene. Samfunnsvitenskap har hatt betydelig vekst de siste ti årene.

Innen økonomisk-administrative utdanninger har studenttallene vokst betydelig over tid. Både kandidatundersøkelser og registerdata indikerer at masterutdannede innen fagfeltet kommer godt ut i arbeidsmarkedet. Det er også tegn til noe udekket etterspørsel etter masterkompetanse. En betydelig andel av studentene på fagfeltet tar bachelorutdanning som høyeste nivå, og her har vi ikke like god kunnskap om arbeidsmarkedsutfall. Fagfeltet skiller seg ut ved at private institusjoner står for nesten 6 av 10 bachelorstudenter.

Realfag og teknologi vil spille en viktig rolle i omstillingsprosessene i samfunnet. Utviklingen i ungdomsskolen og videregående opplæring må følges tett. Siden 2020 har både antall og andel elever som velger realfag, gått klart ned. Denne utviklingen kan på sikt påvirke rekrutteringen til høyere utdanning innen disse fagområdene.

Kandidatundersøkelser og andre kilder viser i hovedsak at kandidater med høyere utdanning er godt tilpasset arbeidslivet. Registerdata ser ut til å støtte dette bildet. Samtidig finnes det tegn til at mistilpasningen har økt noe. Kandidatundersøkelsen fra 2023 viste at flere nyutdannede opplevde overgangen til arbeidsmarkedet som mer krevende enn tidligere.

Ansvar for innretning og dimensjonering av studietilbudet ligger først og fremst på institusjonene, men det er også nødvendig med et helhetlig perspektiv på sektornivå. Behovet for samarbeid og koordinering mellom institusjonene er særlig tydelig for utdanninger med stor samfunnsmessig betydning og lav etterspørsel blant studentene. Dette gjelder blant annet for fremmedspråk. Spørsmålet om samarbeid og koordinering er også relevant for store utdanninger. I analysen peker vi på forholdet mellom statlige og private institusjoner. Dynamikken som kjennetegner noen av de private institusjonene og særskilt innenfor økonomiske og administrative fag, med rask og kraftig vekst, kan være en utfordring med tanke på en helhetlig og samfunnsmessig strategisk dimensjonering av høyere utdanning.

1 Økt behov for prioritering

Dimensjonering av høyere utdanning handler om hvordan universiteter og høyskoler fordeler, skalerer og utvikler sine studietilbud slik at de samlet sett bidrar til å dekke samfunnets kunnskaps- og kompetansebehov. Dette omfatter både omfanget av utdanning, fordelingen mellom fagfelt, geografisk plassering og hvordan tilbudene blir tilpasset arbeidslivets og samfunnets behov. Dimensjonering er en sentral del av institusjonenes strategiske arbeid, der de må balansere hensyn til etterspørsel, faglig bærekraft, økonomiske rammer og sektorens brede samfunnsoppdrag. Nasjonale myndigheter har en viktig rolle gjennom politiske føringer, etatsstyringsdialog, økonomiske og juridiske rammebetingelser og tilrettelegging av kunnskapsgrunnlag.

Flere forhold tilsier behov for tydeligere prioriteringer i dimensjoneringen av studietilbudet i høyere utdanning framover. Den demografiske utviklingen er en sentral drivkraft, der balansen mellom yngre og eldre i befolkningen forskyves betydelig. Ungdomskullene vil i årene som kommer, bli mindre, samtidig som en økende andel av befolkningen vil være utenfor yrkesaktiv alder. Dette bidrar til økt knapphet på arbeidskraft, og stiller større krav til hvordan samfunnets samlede kompetanseressurser forvaltes.

Til nå har norsk høyere utdanning kunnet vokse uten vesentlig bekymring for evnen til å dekke samfunnets samlede behov for arbeidskraft og kompetanse. Framover tilsier både demografiske framskrivninger og utviklingen i arbeidsmarkedet at denne situasjonen vil endre seg. Det ventes færre studenter i høyere utdanning, samtidig som behovene for arbeidskraft og kompetanse vil øke i flere deler av samfunnet, særlig innen helse- og omsorgstjenestene. Samtidig er det et mål for regjeringen å rekruttere bredere, fra flere befolkningsgrupper og sosiale lag. Hva dette innebærer, og hvordan det vil slå ut for dimensjonering i form av tilgang til søkere, nye studenter og kandidatproduksjon, er per i dag vanskelig å forutse.

I en situasjon preget av knapphet på menneskelige ressurser blir det stadig viktigere å sikre at utdanningssystemet samlet sett bidrar til å dekke store og samfunnskritiske behov. Dette understreker betydningen av en helhetlig og langsiktig tilnærming til dimensjonering av høyere utdanning der hensynet til framtidig arbeidskraftsbehov og bærekraften i velferdstjenestene tillegges stor vekt.

Til sammen utfordrer dette den søkerstyrte modellen som kjennetegner norsk høyere utdanning, og stiller nye krav til at universiteter og høyskoler i sterkere grad vurderer samfunnets behov i arbeidet med studieporteføljer og dimensjonering.

1.1 Om kunnskapsgrunnlaget

I utviklingen av studieporteføljen må institusjonene balansere en rekke ulike hensyn. Flere analyser peker på at finansieringsmekanismer og økonomiske forhold i stor grad påvirker hvordan institusjonene utformer sitt studietilbud, og at hensynet til arbeidsrelevans og kompetansebehov kan komme i annen rekke dersom det kolliderer med institusjonenes økonomiske interesser (Hovdhaugen et al., 2025; Proba samfunnsanalyse, 2024).

Økonomiske forhold er imidlertid ikke den eneste barrieren for at institusjoner i større grad kan vektlegge kompetansebehov i dimensjoneringen. Mangelfullt og fragmentert kunnskapsgrunnlag kan være en annen. En arbeidsgruppe i regi av Kunnskapsdepartementet vurderte i 2022 at bedre informasjon om nasjonale og regionale kompetansebehov burde samles og tilgjengeliggjøres (Kunnskapsdepartementet, 2022), i tråd med signaler fra Styringsmeldingen (Meld. St. 19 (2020–2021)). Flere analyser har også pekt på kunnskapsgrunnlaget som en utfordring. En undersøkelse fra 2019 viste at institusjoner bruker både kandidatundersøkelser og framskriving av arbeidskraftsbehov, men at de opplever kildene som vanskelige å bruke til dimensjonering av studietilbudet (Høst et al., 2019). I en rapport fra 2023 konkluderer analyseselskapet ideas2evidence med at «det i utgangspunktet ikke er mangel på kunnskap, men oversikt og evne til å trekke ut den mest relevante informasjonen fra de mange kildene til informasjon som finnes» (Ryssevik et al., 2023, s. 19).

HK-dir presenterer med dette statistikk og kunnskapsgrunnlag som skal være til støtte for institusjonene i arbeidet med dimensjonering. Dette har følgende innhold:

- Kapittel 2 tar for seg utviklingstrekk i videregående opplæring for å synliggjøre potensialet for rekruttering til høyere utdanning. Som vedlegg finnes nasjonal fylkesvis statistikk om antallet uteksaminerte med studiekompetanse samlet og fordelt på ulike programfag.
- Kapittel 3 presenterer kunnskap om kompetansebehov. Innholdet om kompetansebehov på lengre sikt er i hovedsak basert på framskrivninger fra Statistisk sentralbyrå og Navs bedriftsundersøkelse, som viser rapportert mangel på arbeidskraft og kompetanse per 2025. Andre brukte kilder er Kompetansebehovsutvalget og HK-dir sine rapporter om kompetansebehov. Spørsmålet om samfunnets etterspørsel etter utdanninger blir også belyst gjennom kandidatundersøkelser, og i noen grad registerdata om sysselsetting. I vedleggene viser vi statistikk om sysselsetting for uteksaminerte fordelt på utdanninger og institusjoner.

- Kapittel 4 ser på forholdet mellom de skisserte kompetansebehovene og hva utdanningssystemet leverer i form av uteksaminerte kandidater i ulike fagfelt og utdanningstyper. Tall for opptak gir en indikasjon på utvikling framover.

1.1.1 Oversikt over data i vedlegg

Sammen med denne rapporten følger vedlegg med statistikken vi har brukt. Våre analyser har nødvendigvis vært gjennomført på et forholdsvis overordnet nivå. Gjennom å dele statistikkgrunnlaget vil vi legge til rette for at institusjonene selv kan gjøre mer detaljerte og utdannings- og institusjonsspesifikke analyser.

Statistikk fra Database om høyere utdanning (DBH)

Vedlegget med statistikk fra DBH er to Excel-filer som kan lastes ned [her](#). Den ene filen teller uteksaminerte studenter, den andre teller studenter tatt opp. Begge filene inneholder et dataark samt tilrettelagte pivot-tabeller for analyse.

Filen med uteksaminerte studenter viser antall uteksaminerte per studieprogram per år (2016–2024). Ulike variabler viser forskjellige egenskaper ved studieprogrammet, som nivå, fagfelt, om det er heltids- eller deltidsstudium og organisering av undervisning. I tillegg til denne informasjonen fra DBH har vi lagt inn studieprogrammets plassering på de ulike nivåene i NUS-hierarkiet, som gjør det lettere å sammenstille på tvers av institusjoner.

Filen med studenter tatt opp i høyere utdanning teller antall tatt opp per år (2016–2025). Den inneholder i hovedsak de samme variablene som filen med uteksaminerte, men har i tillegg informasjon om campus og campusfylke. Her har vi brukte både gjeldende og tidligere fylkesstruktur for høyere geografisk presisjon.

Statistikk fra Statistisk sentralbyrå om sysselsetting for uteksaminerte

[Statistikken fra SSB](#) viser hvordan personer med høyere utdanning kommer inn i arbeidsmarkedet ett og to år etter fullført studium. Den gir informasjon om sysselsetting, yrke, arbeidstid, næring og sektor, og den kan brytes ned på flere nivåer: nasjonalt, per institusjon, per studieprogram og etter NUS-hierarkiet (fagfelt, faggruppe). Statistikkgrunnlaget gjør det mulig å sammenligne ulike utdanninger og institusjoner, følge arbeidsmarkedslop for bestemte fagområder.

En begrensning ved denne statistikken er at den ikke omfatter private institusjoner på grunn av forhold i statistikkloven. Videre er selvstendig næringsdrivende inkludert i gruppen «ikke lønnstakere», som gjør at vi ikke helt presist fanger opp gruppen uteksaminerte som står utenfor arbeidsmarkedet. Dette kan slå noe ulikt ut for

utdanninger. Det må være et mål framover å få på plass et kunnskapsgrunnlag som favner både statlige og private institusjoner.

Statistikk om videregående opplæring

[Vedlegget](#) inneholder statistikk om avgangselever med vitnemål fra videregående opplæring med fordeling på programområder og programfag. Statistikken blir vist per fylke. I tillegg viser vedlegget statistikk om det geografiske rekrutteringsmønsteret til universiteter og høyskoler.

1.2 Bruk av kunnskapsgrunnlaget

Materialet gir et overordnet kunnskapsgrunnlag om kompetansebehov og utdanningssystemets leveranser, men peker ikke direkte på dimensjoneringstiltak for den enkelte institusjon. Det kan eller skal ikke erstatte institusjonenes egne analyser, faglige skjønn eller strategiske prioriteringer. Likevel kan materialet bidra til retning for arbeidet med institusjonenes studieporteføljer, særlig der behovsbildet er konsistent over tid og på tvers av kilder. Usikkerheten i framskrivninger av kompetansebehov varierer mellom fagområder. Dette materialet vil være relevant som en del av det samlede kunnskapsgrunnlaget for institusjonene i arbeidet med dimensjonering og utvikling av studieporteføljen.

Materialet kan bidra til å etablere et mer **helhetlig beslutningsgrunnlag** ved at institusjonene sammenstiller dette kunnskapsgrunnlaget med egne analyser av søkning, gjennomføring, arbeidsmarkedsutfall og fagmiljøenes kapasitet og utviklingsbehov. HK-dirs analyser gir et overordnet og bredt bilde av både nasjonale og regionale kompetansebehov, og kan hjelpe institusjonene til å identifisere fagområder der det er behov for nærmere analyse av egen kapasitet og rolle.

Kunnskapsgrunnlaget gir støtte til å **vurdere fagområder opp mot dokumentert behov**. Innen helse- og sosialfag, lærerutdanninger og teknologiske fag er mangelbildet tydelig og konsistent på tvers av kilder. Institusjonene kan bruke dette som et utgangspunkt for å vurdere hvordan utdanningstilbudet står i forhold til identifiserte kompetansebehov nasjonalt og regionalt. Samtidig kan kunnskapsgrunnlaget bidra til å synliggjøre fagområder der det over tid har vært en vekst i utdanningskapasitet uten at det er tilsvarende dokumenterte behov i arbeidslivet.

Institusjonene kan bruke de fylkesvise gjennomgangene til å **styrke den regionale dimensjonen** i arbeidet med studieporteføljen. Dette kan gi nyttig innsikt i hvilke

utdanninger og kompetanseområder som er særlig kritiske for regionen, og hvor fleksible eller desentraliserte tilbud kan være et viktig virkemiddel.

Kunnskapsgrunnlaget kan støtte institusjonenes **dialog med arbeidslivet**. Flere av de identifiserte kompetansebehovene krever godt samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og regionale og nasjonale aktører. Slikt samarbeid er allerede en viktig del av virksomheten, særlig i profesjonsutdanningene. Dette materialet kan være et felles referansepunkt i slike dialoger, og styrke koblingen til arbeidslivets behov i utviklingen av studieporteføljen.

Analysene understreker betydningen av **helhetlige avveininger**. Dimensjonering handler ikke bare om arbeidslivets behov, men også om faglig bærekraft, muligheten for å opprettholde sterke fagmiljøer og strategiske prioriteringer. Rapportens beskrivelser av små og sårbare fag, fagmiljøenes stabilitet og sammenhengen mellom utdanning og forskning kan gi institusjonene et utgangspunkt for å drøfte slike avveininger mer systematisk.

På nasjonalt nivå er summen av alle institusjonenes dimensjonering avgjørende. Til nå har **samarbeid og arbeidsdeling** ikke vært særlig tematisert i utviklingsavtalene mellom Kunnskapsdepartementet og universiteter og høyskoler (HK-dir, 2025b). KD har som mål å styrke disse aspektene i utviklingsavtalene framover. I brev fra KD om arbeidet med nye utviklingsavtaler (12. desember 2025) slås det fast at avtalene skal bidra til styrket mangfold, samarbeid og arbeidsdeling i sektoren, og til videre utvikling og god omstilling av institusjonene og sektoren (Kunnskapsdepartementet, 2025). Dette forutsetter et mer samlet og oppdatert kunnskapsgrunnlag som kan gi bedre oversikt over kapasitet, behov og prioriteringer på tvers av institusjonene.

1.3 Dimensjonering, kompetansebehov og kunnskapsberedskap

Når vi presenterer kompetansebehov her, handler det i hovedsak om etterspørsel i arbeidslivet utenfor academia. Universiteter og høyskoler har imidlertid et bredt samfunnsoppdrag, og må ta andre hensyn, der et viktig område er opprettholdelse og utvikling av forskningsmiljøer.

Kunnskapsgrunnlaget om kompetansebehov har sine begrensninger. Særlig de langsiktige framskrivingene er beheftet med betydelig usikkerhet. I tillegg fanger framskrivingene i mindre grad opp behovet knyttet til utdanninger og fagområder som har lav eller nisjepreget etterspørsel, men likevel stor samfunnsmessig betydning. For noen fag og utdanninger kan behovet først komme klart fram når kompetansen faktisk mangler.

Dette kan for eksempel gjelde utdanninger og fagområder der etterspørselen er konsentrert til smale deler av offentlig sektor eller privat næringsliv, forskningsmiljøer, kultur- og kunnskapsinstitusjoner eller internasjonale oppgaver. Slike fag kan ha få studenter og begrenset arbeidsmarkedsvolum, men likevel fylle kritiske funksjoner. Dersom utdanningene avvikles eller fagmiljøene svekkes, kan det ta lang tid å gjenoppbygge kompetansen, dersom det i det hele tatt er mulig.

Kunnskapsberedskap er derfor et viktig perspektiv for dimensjonering av studietilbudet (Meld. St. 25 (2016–2017)). I tildelingsbrevet til universiteter og høyskoler for 2026 tar Kunnskapsdepartementet opp behovet for å ivareta små fag av nasjonal betydning: «Dersom institusjoner vurderer å legge ned små fag av nasjonal betydning, ber Kunnskapsdepartementet om å bli informert i god tid før eventuell beslutning» (Kunnskapsdepartementet).

Små fagmiljøer er samtidig blant de mest utsatte i et søkerstyrt system. De kan relativt raskt bygges ned, men er krevende å etablere på nytt. Humaniorameldingen drøfter hvem og hva som skal bestemme om et utsatt fag er viktig nok til å opprettholdes, og i så fall på hvilket grunnlag (Meld. St. 25 (2016–2017), s. 33). Eksempler på slike grunnlag kan spenne fra lovpålegg til kommuner om språkundervisning til NHOs vektlegging av at tyskkunnskaper er viktig for norsk næringsliv.

Arbeidet med dimensjonering og utvikling av studieporteføljen er en kompleks prosess der en rekke hensyn må veies opp mot hverandre. Et godt kunnskapsgrunnlag om kompetansebehov er nødvendig for at samfunnsbehovene kan bli tilstrekkelig vektlagt. Det å utvikle et slikt kunnskapsgrunnlag er et arbeid som må fortsette framover, i dialog og samarbeid mellom myndigheter og sektor.

2 Status og utviklingstrekk i videregående opplæring

Her presenterer vi data og analyser om avgangselever fra videregående opplæring. Formålet er å gi universitetene og høyskolene bedre innsikt i rekrutteringsgrunnlaget. Universiteter og høyskoler rekrutterer også fra andre grupper, men i stor grad fra ungdomskullene. Utviklingen i videregående opplæring er relevant for å vurdere omfanget av mulige søkere. For å kunne si noe om uteksaminerte fra videregående opplæring med noen særskilte fagkombinasjoner presenterer vi følgende statistikk fra SSB for elever som har gått ut av videregående opplæring med studiekompetanse og vitnemål:

- Nasjonal og fylkesvis utvikling for antall uteksaminerte med studiekompetanse sortert på programområde for skoleårene fra 2020/2021 til 2023/2024
- Nasjonal og fylkesvis oversikt over antall uteksaminerte med studiekompetanse med ulike programfag i matematikk på vg2 og vg3
- Nasjonal og fylkesvis oversikt over antall uteksaminerte med studiekompetanse med ulike programfag i fremmedspråk på vg2 og vg3
- Nasjonal og fylkesvis oversikt over antall uteksaminerte med studiekompetanse sortert på valgfrie programfag
- Nye studenter etter utdanningsinstitusjon og skolefylket der de hadde sin siste registrering av fullføring i videregående opplæring, nye studenter per 1. oktober 2023

De ulike tabellene finnes her: <https://vedlegg.hkdir.no/vgostat/2026>

Vedlegget inneholder også statistikk som viser fordelingen av nye studenter ved universiteter og høyskoler, fordelt på fylker etter hvor de har fullført videregående opplæring.

Statistikk om elevtall per fag i videregående opplæring er tilgjengelig også hos Utdanningsdirektoratet både nasjonalt og fylkesvis, men uten informasjon om oppnådd studiekompetanse (Utdanningsdirektoratet, 2026).

2.1 Utvikling i antallet som fullfører med studiekompetanse

Nesten alle ungdommer begynner i videregående opplæring etter grunnskolen. Litt under halvparten søker seg til et studieforbereende utdanningsprogram, mens noe over halvparten søker seg til yrkesfaglige program (Utdanningsdirektoratet, 2025b). Det er flere studieforbereende utdanningsprogram, der studiespesialiserende er det

største. Andre studieforbereidende utdanningsprogram er idrett, medier og kommunikasjon, kunst, design og arkitektur og musikk, dans og drama. Fagstrukturen for de disse programmene er noe ulik. Studiespesialiserende har størst innslag av teoretiske fag, men alle de studieforbereidende programmene leder til studiekompetanse. Utdanningsdirektoratet arbeider for tiden med å utvikle ny struktur og nytt innhold i studieforbereidende opplæring. Dette arbeidet inkluderer også fellesfagene i yrkesfaglige utdanningsprogram. Arbeidet strekker seg mot 2030.

På nasjonalt nivå har det vært en nedgang i antallet avgangselever med vitnemål med studiekompetanse fra 40 653 i 2021 til 35 877 i 2024, se Tabell 2.1 Tabell . Dette utgjør en nedgang på 12 prosent. En av årsakene til dette er at en større andel begynner på yrkesfaglige utdanningsprogram (Utdanningsdirektoratet, 2025b, 2025a).

Ifølge Utdanningsdirektoratet er fullføringsandelen på studieforbereidende utdanningsprogram relativt stabil, men det har vært en midlertidig økning mot slutten og i etterkant av pandemien. Hovedårsaken til denne midlertidige veksten er at enkelte kull ikke fikk gjennomført eksamen.

Det er store forskjeller mellom fylkene i antallet som går ut med studiekompetanse. Dette følger i stor grad elevgrunnlag, men det er også klare forskjeller mellom fylkene når det gjelder elevenes valg av utdanningsprogram. Oslo og Akershus skiller seg klart ut, med en høyere andel elever som velger studieforbereidende. I Finnmark er bildet motsatt, der en høy andel velger yrkesfag. I 2024 hadde Akershus flest med 5264, og Finnmark færrest med 316 samme år. I tillegg er det variasjoner mellom fylkene i utviklingen av antallet over tid. For årene fra 2021 til 2024 skiller Oslo, Akershus, Møre og Romsdal og Vestfold seg litt ut, med en økning for skoleåret 2023/2024 sammenlignet med 2022/2023. Hovedtrenden er at antallet har gått ned de siste tre årene fra 2021 til 2024.

Tabell 2.1 Antall elever med vitnemål og studiekompetanse etter fylke og skoleår

	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
I alt	40 653	39 884	35 691	35 877
Akershus	5 660	5 620	5 121	5 264
Oslo	5 001	5 068	4 576	4 839
Vestland	4 717	4 548	4 087	3 979
Rogaland	3 858	3 749	3 375	3 362
Trøndelag	3 345	3 214	2 946	2 938
Innlandet	2 805	2 767	2 434	2 374
Agder	2 430	2 339	2 132	2 120
Østfold	2 362	2 326	2 107	2 022

	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Møre og Romsdal	2 016	2 069	1 850	2 007
Buskerud	1 920	1 867	1 743	1 754
Vestfold	1 817	1 797	1 589	1 693
Nordland	1 732	1 645	1 291	1 190
Telemark	1 299	1 271	1 127	1 075
Troms	1 202	1 134	978	924
Finnmark	455	434	303	316
Utland/ukjent	34	36	32	20

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Til skoleåret 2025/2026 søkte 54 prosent seg til yrkesfaglige utdanningsprogram, og det er den høyeste andelen noensinne. Dette inkluderer også voksne søkere. Hvis man ser bare på de som fyller 16 år i søkeråret, var andelen 48 prosent. I skoleåret 2024/2025 gikk 52 prosent av alle elevene på vg1 på yrkesfaglige utdanningsprogram, men dette varierer sterkt mellom fylker. Summen av sekstenåringer som søker studieforberevende eller yrkesfaglige utdanningsprogram, utgjør totalt sett 80 prosent av søkerne til vg1 (Utdanningsdirektoratet, 2025b).

Noen av de som fullfører et yrkesfaglig utdanningsprogram, får studiekompetanse etter å ha tatt påbygg. Det kan elevene gjøre før de går ut i lære, etter vg2, eller etter at de har fått yrkeskompetanse. De fleste som tar påbygg, gjør det etter vg2. Disse utgjør også en del av rekrutteringsgrunnlaget for høyere utdanning, men med en lengre vei og en litt annen fagsammensetning. Elever med vitnemål fra påbygg er med i antallet elever med studiekompetanse som er vist i Tabell 2.1.

2.2 Programområdet realfag

For en del høyere utdanninger har rekrutteringen til realfag i videregående opplæring stor betydning. NIFU publiserte i 2025 en studie av rekruttering til teknologi- og realfag i ungdomsskolen, i videregående opplæring og i høyere utdanning (Larsen & Ulvestad, 2025). Notatet viste fordelingen av elever på ulike programområder i videregående opplæring på nasjonalt nivå over tid. Fra skoleåret 2015/2016 til 2020/2021 var fordelingen mellom programområdene «realfag» og «språk, samfunnsfag og økonomi» på studiespesialiserende i vg2 stabil. I den perioden gikk noe over 40 prosent av elevene på realfag, og i underkant av 60 prosent på språk, samfunnsfag og økonomi. Deretter har andelen elever på realfag sunket fire år på rad til 34 prosent i 2024/2025. Andelen elever på språk, økonomi og samfunnsfag var 64 prosent i 2024/2025. Den relative nedgangen for realfag tilsvarer 24 prosent.

Vi kjenner ikke til at det er gjort noen analyse av hva denne markante endringen skyldes. En norsk studie fra 2025 viser imidlertid en tendens til at elever bytter ut det

de opplever som vanskeligere fag med enklere fag, for å oppnå bedre karakterer samlet sett (Duque et al., 2025). I første delrapport fra evaluering av realfagsstrategien «Tett på realfag» (2018) er noe av konklusjonen at de fleste elevene i videregående har bestemt seg for programområde allerede i grunnskolen (Siddiq et al., 2018). For elevene som hadde valgt realfag i videregående, var det i tillegg en større andel som hadde valgt programområde på bakgrunn av jobb- og studiemuligheter enn i andre grupper. Dette kan tyde på at slike valg tas tidlig, og at de da gjerne blir tatt når barn og unge ikke kjenner godt nok til bredden i mulighetene når det gjelder jobb og studier.

Vi ser den samme negative tendensen i tall for uteksaminerte med vitnemål innen programområdet realfag. Her sank antallet fra 9 660 i 2021 til 7 161 i 2024. Dette tilsvarer en nedgang på 26 prosent for disse årene. Tabell 2.2 viser andelen med programområdet realfag av de som fikk vitnemål med studiekompetanse, inkludert uteksaminerte med påbygg. Som tallene viser, synker andelen fra 2021 til 2024 med 4 prosentpoeng. Det gir en relativ nedgang på 17 prosent. Det representerer en betydelig reduksjon på kort tid. Vi har ikke statistikk som kan belyse hvilke konsekvenser nedgangen i videregående opplæring kan få for rekruttering til høyere utdanning. NIFU oppsummerer at det er en risiko for at mangelen på interesse for realfag og teknologiske fag på lavere nivå vil få konsekvenser for høyere utdanning i årene framover, og at det kan være behov for bedre kunnskap om utdanningsvalg (Larsen & Ulvestad, 2025) .

I [vedlegget](#) finnes tabell med antall uteksaminerte fra videregående opplæring med studiekompetanse med realfag per fylke for skoleårene 2020/2021 til 2023/2024.

Tabell 2.2 Elever som mottok vitnemål med studiekompetanse i 2020–2024. Andelen med programområdet realfag

Skoleår	Andel med realfag
2020/2021	24 %
2021/2022	25 %
2022/2023	22 %
2023/2024	20 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå

NIFUs undersøkelse viser at den samlede nedgangen for realfag reflekterer noe ulik utvikling for de forskjellige fagene målt etter antall elever (Larsen & Ulvestad, 2025). For matematikk viser tallene at T-matematikk, det vil si teoretisk matematikk på vg1, går tilbake, mens R1 (vg2) har hatt en økning. For R2 (vg3) har tallene vært stabile de siste årene, men med nedgang før 2021. Kompetansebehovsutvalget (Kompetansebehovsutvalget, 2025) viser til nedgangen i sin siste rapport, og påpeker

at det er over 1000 færre elever som valgte R2 i skoleåret 2024/2025 enn for ti år siden (figur V5.3, s. 144). Nedgangen i fysikk gjelder både Fysikk1 og Fysikk2. Det sistnevnte faget synker fra et lavt utgangspunkt, og bare 3 prosent av elevene hadde Fysikk2 i 2025. Kjemi viser markant nedgang, og særlig Kjemi2.

Noen utdanninger krever fordypning i de ulike *programfagene* i matematikk, som R-matematikk eller S-matematikk¹. Noen krever R-matematikk på vg3-nivå (R2), noen krever R-matematikk på vg2-nivå (R1), og noen krever S-matematikk på vg3-nivå (S2) dersom søkeren ikke har R-matematikk. På nasjonalt nivå gikk det skoleåret 2023/2024 ut 2671 elever med R1-, 5086 med R2- og 3046 med S2-matematikk som høyeste oppnådde kompetanse. Det betyr at 5086 elever var kvalifisert til blant annet ingeniørstudier og en rekke naturvitenskapelige disiplinstudier. Tabell 2.3 viser antallet elever med oppnådd studiekompetanse per fylke med programfag innenfor matematikk i skoleåret 2023/2024, mens Figur 2.1 under viser andelen per fylke som har R2.

Tabell 2.3 Antall elever per fylke med programfag i matematikk i skoleåret 2023/2024

Fylke	R1	R2	S2
Oslo	451	866	637
Rogaland	228	519	288
Møre og Romsdal	104	203	171
Nordland	91	104	45
Østfold	165	218	122
Akershus	336	852	621
Buskerud	116	273	109
Innlandet	189	268	135
Vestfold	119	199	102
Telemark	66	163	44
Agder	167	244	119
Vestland	326	588	352
Trøndelag	229	408	211
Troms	62	128	83
Finnmark	21	53	7

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tall for Høgskolen i Østfold (HiØ) kan illustrere hvordan lav rekruttering til realfag i videregående opplæring kan være en utfordring. I 2024 var tilbudet av studieplasser

¹ Ifølge Udir.no skal fagene S1 og S2 erstattes av de to fagene *matematikk for økonomi og statistikk*, gjeldende fra august 2027. Det er opp til universitetene og høyskolene om de nye fagene skal inngå i spesielle opptakskrav til enkelte studier.

innenfor ingeniørstudier rundt 250.² HiØ rekrutterer over 60 prosent av sine studenter fra Østfold, og i 2024 var det 218 elever som gikk ut med vitnemål og studiekompetanse og R2, som kreves for opptak på ingeniørstudier.

Det er stor variasjon mellom fylkene i andelen av de med studiekompetanse som har R2, se Figur 2.1. Oslo, Finnmark og Akershus har de høyeste andelen, rundt 16–18 prosent. Nordland og Møre og Romsdal ligger lavest, med under 11 prosent. I tillegg til å ha en høy andel elever med R2 er Finnmark det fylket med lavest andel som velger studieforberevende utdanningsprogram, med rundt 30 prosent. En mulig forklaring på at Finnmark skiller seg ut med høy andel R2-elever, er at de som velger studieforberevende utdanningsprogram i dette fylket, er en mer selektert gruppe enn i mange andre fylker.

Figur 2.1 Andel elever med R2 matematikk per fylke

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.3 Programfag fremmedspråk

Det er en rekke fremmedspråk som blir tilbudt som programfag i videregående opplæring. De vanligste er spansk, fransk og tysk. Andre fremmedspråk som blir tilbudt ved enkelte skoler, er blant annet italiensk, kinesisk, russisk og samiske språk. Skoleåret 2023/2024 var det i alt 3 577 elever med programfag i fremmedspråk, av totalt 35 877 elever som oppnådde studiekompetanse og vitnemål. Dette utgjør rundt

² HiØ har også studietilbud på ingeniørfeltet som bygger på blant annet y-veien. De kommer i tillegg.

10 prosent. Antallet er mer enn dobbelt så høyt for spansk sammenlignet med tysk og fransk.

Tabell 2.4 Antall elever med studiekompetanse i programfag innen språk, 2023/2024. Kilde: Statistisk sentralbyrå

Språk	Antall
Spansk	810
Tysk	385
Fransk	355

Kilde: Statistisk sentralbyrå

[Tabellvedlegget](#) viser tall på fylkesnivå, men for flere av fylkene og språkene er tallene så lave at resultatene er prikket fra SSB.³ Andelen med programfag fremmedspråk på vitnemålet for skoleåret 2023/2024 varierer mellom fylkene, og er høyest for Oslo, med litt over 20 prosent. Brorparten av fylkene ligger rundt 6–7 prosent.

Utviklingen for fremmedspråkene har vært negativ over flere år, dette gjelder både på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Å lære et fremmedspråk i tillegg til engelsk er valgfritt i grunnskolen. Det er en trend at stadig færre elever velger et andre fremmedspråk, og spesielt fransk og tysk har synkende popularitet. Spansk har over mange år styrket sin stilling, og er klart størst. Relevante kilder for beskrivelse og vurdering av situasjonen for fremmedspråkene i skolen og høyere utdanning er et notat fra Gerard Doetjes ved Fremmedspråksenteret om elevenes valg av fremmedspråk i videregående opplæring i 2024/2025 (Doetjes), og et notat om fremmedspråkene på ungdomstrinnet (Doetjes). En annen relevant kilde som ser på situasjonen for fremmedspråkene både i høyere utdanning og i skolen, er en rapport fra Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk ved UiO (Universitetet i Oslo). Disse publikasjonene peker på en krevende situasjon for fremmedspråkene i skolen. Det er en negativ utvikling i elevenes valg, og som konsekvens av det, for fagtilbudet i skolen. Redusert tilbud skyldes både elevenes interesse og tilgang på kvalifiserte lærere. I en rapport fra 2024 peker HK-dir på at det er lave kandidattall for tysk og fransk både i lektorutdanningene og for PPU (HK-dir, 2024).

Utviklingen i videregående opplæring er en viktig forutsetning for dimensjonering i høyere utdanning. Antallet elever som oppnår studiekompetanse, hvilke programområder de velger, og deres faglige fordypninger påvirker direkte rekrutteringsgrunnlaget til høyere utdanning. Det gjelder særlig for realfag, matematikk og fremmedspråkene.

³ SSB har prikket tall under 3.

2.4 Rekrutteringsmønstre – fylker og institusjoner

[Vedleggstabell 3](#) fra SSB viser institusjonenes geografiske rekrutteringsmønstre for nye studenter ved universiteter og høyskoler etter fylket der de fullførte videregående opplæring.

Det er tre institusjoner som rekrutterer 50 prosent eller mer av de nye studentene fra eget fylke. Dette gjelder HiØ, HVL og Universitetet i Stavanger (UiS). De fleste institusjonene rekrutterer 50 prosent eller mer fra 2–3 fylker til sammen. Generelt sett rekrutterer de store breddeinstitusjonene i større grad fra hele landet. Institusjoner med høy andel profesjonsutdanning rekrutterer i større grad lokalt. Det er også slik at noen store utdanninger ved enkelte spesialiserte institusjoner rekrutterer i større grad fra noen fylker. Hvilke fylker institusjonene rekrutterer fra, fra kan variere mellom fagfelt og gjerne spesifikke studier. Institusjonene har ulike rekrutteringsmønstre, noe som blant annet henger sammen med institusjonstype og studietilbud. Noen institusjoner rekrutterer bredt fra hele landet, slik som UiO, og andre rekrutterer hovedsakelig fra ett fylke, slik som HiØ.

3 Etterspørsel og behov i samfunn og arbeidsmarked

Dette kapittelet presenterer tilgjengelig kunnskap om arbeidskraft- og kompetansebehov i samfunn og arbeidsliv, både på kort og lang sikt. Det gir en samlet framstilling av framskrivinger, politiske prioriteringer og dokumentert kompetansemangel nasjonalt og fylkesvis, og danner et felles kunnskapsgrunnlag til nytte for arbeidet med dimensjonering i høyere utdanning.

Om ulike kilder til kunnskap om behovet for arbeidskraft og kompetanse

Kunnskap om mangel på arbeidskraft og framtidige kompetansebehov bygger i hovedsak på datakilder som spørreundersøkelser og framskrivinger.

Spørreundersøkelser blant virksomheter gir informasjon om arbeidsgivernes opplevde rekrutteringssituasjon her og nå, og om forventet utvikling på kort sikt. Navs bedriftsundersøkelse er en årlig utvalgsundersøkelse som måler hvor krevende det er å rekruttere arbeidskraft. På bakgrunn av svar om rekrutteringsutfordringer, årsaker og behov for arbeidskraft beregner Nav mangel på arbeidskraft fordelt på yrker, utdanninger, næringer og fylker. Indikatoren er et statistisk estimat med usikkerhet. Nav beregner konfidensintervaller (nedre og øvre grense) for sannsynlig mangel. Usikkerheten er typisk større for yrker og utdanninger med få observasjoner. Mangel på yrker og utdanninger som har få sysselsatte, vil dermed ikke fanges opp av denne undersøkelsen.

SSB lager framskrivinger av tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft med ulike typer utdanning for hele arbeidslivet. Den såkalte ADMOD-framskrivingen er den eneste uavhengige framskrivingen for hele arbeidslivet som blir laget regelmessig. Den siste framskrivingen ble lagt fram i 2024.

Framskriving er noe annet enn en prognose. Prognoser har som mål å «treffe» best mulig. Formålet med framskrivinger er å peke på ubalanser som kan oppstå dersom de siste årenes utvikling i tilbud og etterspørsel fortsetter, og uten at det skjer tilpasninger i for eksempel lønninger eller befolkningens utdanningsvalg. I framskrivingsmodellen vil altså ikke økt knapphet på fagarbeidere føre til at lønningene øker, eller at flere velger å bli fagarbeidere. Modellen tar heller ikke høyde for at én type utdanning som det er mangel på (for eksempel ingeniører), kan erstattes av liknende type kompetanse (for eksempel realfagsutdannede). Framskrivingene tar heller ikke høyde for at helt nye næringer oppstår og påvirker sysselsetting og lønn på tvers av næringer.

Kompetansebehovsutvalget (KBU)

Kompetansebehovsutvalget er et partssammensatt utvalg som består av 16 medlemmer. Formålet med Kompetansebehovsutvalget er å frambringe den best

mulige faglige vurderingen av Norges framtidige kompetansebehov. Tema for 2024–2025 er digital teknologi.

Kunnskapsgrunnlag om framtidige kompetansebehov (HK-dir)

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har HK-dir siden 2021 utarbeidet årlige rapporter som belyser framtidig behov for arbeidskraft og kompetanse.

2025 Rekrutteringsproblemer og mangel på arbeidskraft (publiseres februar 2026)

2024 [Rekrutteringsproblemer og mangel på arbeidskraft på kort sikt | HK-dir](#)

2023 [Framtidige kompetansebehov | HK-dir](#)

2022 [Fremtidige kompetansebehov – et oppdatert kunnskapsgrunnlag | HK-dir](#)

3.1 Kompetansebehov på lengre sikt

Tema for dette delkapittelet er samfunnets framtidige behov for kompetanse. Det presenterer sentrale utfordringer og politiske prioriteringer, samt framskrivinger av etterspørselen etter høyt utdannet arbeidskraft. Målet er å gi et overordnet bilde av hvilke kompetanseområder som forventes å bli særlig viktige i tiårene framover, og hvilke usikkerheter som preger kunnskapsgrunnlaget.

3.1.1 Utfordringsbilde og politiske prioriteringer

Perspektivmeldingen 2024 (Meld. St. 31 (2023–2024)) peker på kampen om arbeidskraft som en viktig utfordring for norsk økonomi på lang sikt. Den økende andelen eldre i befolkningen vil føre til flere omsorgsoppgaver uten at det blir flere i yrkesaktiv alder til å utføre oppgavene.

Demografiske endringer og gode velferdstjenester. Endringer i befolkningssammensetningen vil by på store utfordringer for Norge og de fleste andre land rundt oss. Balansen mellom yrkesaktive og eldre vil forskyves betydelig. Ifølge SSBs befolkningsframskrivinger vil antallet personer over 80 år øke med rundt 160 000 fram mot 2040, mens antallet barn i alderen 6–15 år ventes å bli om lag 40 000 færre enn i 2025 (NOU 2026: 1). Den faktiske utviklingen vil påvirkes av både fødselstall, levealder og innvandring i framtiden. Med flere eldre i befolkningen vil behovet for helse- og omsorgstjenester øke, samtidig som lavere fødselstall gir redusert tilgang på studenter og arbeidstakere. Knapphet på, og konkurranse om, arbeidskraft vil gjøre seg mer gjeldende framover. Sentraliseringstendenser kombinert med ulike

demografiske utviklingstrekk i forskjellige regioner gjør at konsekvensene av demografiske endringer vil variere betydelig mellom landsdeler.

Utsynsmeldingen framhever at strukturell mangel på arbeidskraft og vedvarende udekket etterspørsel etter kritisk kompetanse gjør det nødvendig å prioritere innretningen av utdannings- og kompetansepolitikken. En av hovedprioriteringene er kompetanse som sikrer bærekraftige velferdstjenester i hele landet, og gjør samfunnet bedre rustet til å møte demografiske endringer, samtidig som behovet for arbeidskraft i andre sektorer ivaretas (Meld. St. 14 (2022–2023)).

Utsynsmeldingen understreker at behovet for arbeidskraft i helsesektoren vil øke betydelig framover, og peker særlig på behovet for flere sykepleiere, leger og andre med helsefaglig kompetanse. Meldingen framhever samtidig et regionalt perspektiv. Det er viktig å sikre stabil tilgang på helsefaglig personell i hele landet. Den peker også på at etterspørselen etter studieplasser i enkelte helsefag ved noen institusjoner er høy, og at mange kvalifiserte søkere ikke får tilbud om plass.

I Profesjonsmeldingen uttrykte regjeringen en forventning om at universiteter og høyskoler i sin studieportefølje også prioriterer lærerutdanningene, blant annet basert på svak rekruttering (Meld. St. 19 (2023–2024))

Kommunekommisjonen har beregnet endring i behovet for sysselsatte i kommunesektoren etter sentralitetsnivå og sektor fra 2025 til 2040. Beregningene indikerer et behov for om lag 65 000 flere sysselsatte i kommunale omsorgstjenester de neste 15 årene. I kommuner med lav sentralitet (sentralitetsnivå 5 og 6) anslås behovet å øke med om lag 10 000 sysselsatte fram mot 2040, mens behovet for arbeidskraft i grunnskolen i disse kommunene kan bli noe lavere i 2040 enn i dag. Samlet ventes behovet for arbeidskraft i omsorgstjenester, grunnskole og barnehage å være 9 prosent høyere i 2040 enn i 2025 i kommuner på sentralitetsnivå 5. For de minst sentrale kommunene (nivå 6) tilsier beregningen at behovet vil være 12 prosent høyere. For omsorgstjenestene alene anslår Kommunekommisjonen at behovet vil øke med om lag 20 prosent i disse kommunene fram mot 2040 (NOU 2026: 1, s. 78).

Klimakrise og nødvendigheten av et grønt skifte krever at Norge gjennomfører en omfattende omstilling til et lavutslippssamfunn. Det er behov for å styrke teknologiutdanninger som kan bidra med kompetanse for omstilling og grønt skifte. I Veikart for grønt industriløft har regjeringen varslet en særskilt innsats rettet mot blant annet havvind, batterier, hydrogen, CO₂-håndtering og grønne prosjekter i eksisterende fastlandsindustri (Meld. St. 14 (2022–2023)). Samtidig er det ikke kun teknologiske eller andre naturvitenskapelige utdanninger som er relevante for det grønne skiftet, men også fagområder knyttet til for eksempel organisering og

planlegging av samfunn. De seneste årene har klimakrisen kommet i skyggen av både økt geopolitisk spenning og teknologisk utvikling og kunstig intelligens. Det er viktig å holde fast ved og prioritere kompetanse som kan bidra til det grønne skiftet og omstilling.

Teknologisk utvikling og digitalisering er både en av forutsetningene for omstilling til lavutslippssamfunn og en selvstendig drivkraft i samfunnsutviklingen. Utviklingen vil i økende grad endre arbeidsoppgaver, yrkesroller og kompetansekrav i de fleste sektorer. Dette stiller krav til framtidens utdanning om å gi både grunnleggende og spesialisert digital kompetanse og evne til kritisk tenkning. IKT-utdanninger må derfor prioriteres høyt framover (Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, 2024). Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning peker på områder som nanoteknologi og bioteknologi, i tillegg til IKT.

Utsynsmeldingen pekte på at sterkere prioritering av teknologisk utdanning og kompetanse er viktig for å nå mål om et høyproduktivt arbeidsliv:

Det innebærer at det er behov for nok teknisk og teknologisk kompetanse på alle utdanningsnivåer, evne til lønnsom omstilling og innovasjon og en høyt utdannet befolkning som kan dra nytte av den raske teknologiutviklingen, og som har den nødvendige brede og tverrfaglige kompetansen. (Meld. St. 14 (2022–2023), s. 67)

Mange av utfordringsområdene har vi felles med resten av verden. Draghi-rapporten som kom høsten 2024 på oppdrag fra EU-kommisjonen, understreker at Europas framtidige konkurranseevne i stor grad avhenger av evnen til å øke innovasjonen. En sentral utfordring er mangelen på kompetent arbeidskraft.

I januar 2025 lanserte EU *Union of Skills* for å styrke kompetansefeltet (European Commission, 2025). *Union of Skills* skal bidra til økt konkurransekraft, og har fire nøkkelområder med tiltak, der det første er *Building skills for quality lives and jobs*. Dette er det området som er tettest på høyere utdanning. Ett av tre mål er å øke STEM⁴-kompetansen og attraktiviteten til STEM-utdanninger, og de har i den forbindelse lansert *STEM Education Strategic Plan* (European Commission, 2025). I EU ser man det som helt essensielt at for å få til den grønne og den digitale omstillingen må STEM-kompetansen styrkes. Dette er derfor fagområder der det settes inn tiltak. Flere land har i tillegg lansert egne STEM-strategier, blant annet Sverige (Regeringskansliet, 2025).

⁴ Science Technology Engineering Mathematics

Samfunnssikkerhet, beredskap og geopolitiske utfordringer. Som følge av både voksende geopolitiske spenninger og klimaendringer må ulike sider ved samfunnssikkerhet vektlegges tyngre framover. Forsvaret legger opp til et stort personell- og kompetanseløft, og vil fram mot år 2036 ta inn langt flere vernepliktige og ansatte. I tillegg øker investeringene i forsvarsindustrien, noe som vil kreve flere med teknologi- og IKT-kompetanse her. Samlet vil dette føre til at langt færre unge er tilgjengelig for utdanning og arbeidsmarkedet ellers. Geopolitisk uro medfører også at Norge og Europa må bli mindre avhengig av blant annet teknologi fra land vi ikke har sikkerhetssamarbeid med. Dette vil også føre til større behov for arbeidskraft innen en rekke industri og tjenesteområder, som er den samme kompetansen og arbeidskraften det allerede er mangel på til grønn og digital omstilling. Dette innebærer økt konkurranse om de unge inn i høyere utdanning og i arbeidsmarkedet.

Totalberedskapsmeldingen peker på en rekke viktige kunnskapsområder og tema framover: globale helsetrusler, matsikkerhet, drikkevann og forsyningsrisiko, energiforsyningssikkerhet, alvorlige naturhendelser, atomsikkerhet og atomberedskap, sikkerhets- og forsvarspolitik, ansvarlig internasjonalt kunnskapssamarbeid, teknologi og samfunnssikkerhet og kunnskap i kriser (Meld. St. 9 (2024–2025)). Videre viser Totalberedskapsmeldingen til at det bør legges bedre til rette for samarbeid mellom universiteter og høyskoler og brukermiljøer, og meldingen viser til siste års utvikling av erfaringsbaserte mastergrader som gode eksempler på samarbeid. Den peker også på behov for etter- og videreutdanningstilbud innenfor samfunnssikkerhet og totalforsvar rettet mot ansatte i relevante offentlige og private virksomheter.

3.1.2 Framskrivninger av behov for arbeidskraft

Her presenterer vi framskrivninger av forholdet mellom tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft med høyere utdanning fram mot 2050. SSBs framskrivninger fram mot 2050 er for overordnede fagfelt og utdanningsnivå (SSB, 2024a). I tillegg presenterer vi to mer fagspesifikke framskrivninger, for henholdsvis helseutdanninger fram mot 2040 (Helsemod) og lærerutdanninger (Lærermot) fram mot 2060.

Det er viktig å være oppmerksom på at framskrivningene ikke er prognoser for hvordan situasjonen vil utvikle seg i framtiden. Framskrivningene er beregninger basert på historiske observasjoner av sysselsetting og utdanningsvalg, demografiske og andre kjennetegn ved befolkningen, samt et sett av antakelser. For eksempel er SSBs framskrivning fram mot 2050 basert på en antakelse om at det framover vil være nullvekst i etterspørselen etter arbeidskraft med høyere utdanning i offentlig sektor, med unntak for lærer- og helsefaglige utdanninger.

SSBs framskrivninger av overskudd av enkelte typer arbeidskraft uttrykker ikke forventninger om framtidig arbeidsledighet. Overskudd og underskudd av tilbud og etterspørsel i beregningene indikerer mulige ubalanser som kan oppstå dersom forutsetningene som legges til grunn, inntreffer, og dersom sentrale rammebetingelser og aktørenes atferd forblir uendret. Framskrivningene fanger derfor ikke opp endringer i etterspørselen som følge av at nye oppgaver oppstår, eller av for eksempel teknologisk utvikling. De fanger heller ikke opp etterspørselsendringer som kan følge av økt tilbud, slik som når arbeidslivet absorberer et større tilbud av personer med master- og ph.d.-utdanning (Kompetansebehovsutvalget, 2025). Politiske prioriteringer og tiltak, teknologisk utvikling, geopolitiske endringer og en rekke andre forhold vil påvirke hvordan den faktiske utviklingen blir.

Endringer i befolkningens alderssammensetning, særlig økningen i andelen eldre og nedgangen i antall barn og unge, er blant de mest robuste og forutsigbare utviklingstrekkene. Dette innebærer med relativt høy grad av sikkerhet økt etterspørsel etter arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene og mindre behov for arbeidskraft i undervisningssektoren.

For andre næringer er usikkerheten betydelig større. Framtidig behov for arbeidskraft innenfor blant annet olje- og gassvirksomhet, nye energinæringer, beredskap og forsvar vil i større grad avhenge av konjunkturutvikling, teknologiske endringer og den geopolitiske situasjonen. Etterspørselen i disse næringene kan både øke og avta, avhengig av hvordan rammebetingelsene utvikler seg.

3.1.2.1 Høyere utdanning samlet og per fagområde

Framskrivningene viser et tilbudsoverskudd av høyt utdannet arbeidskraft samlet sett. Etterspørselen etter høyt utdannet arbeidskraft i årene framover vil ifølge SSBs framskrivninger i ADMOD øke, men ikke like mye som tilbudet av høyt utdannet arbeidskraft. For høyere utdanning samlet uten hensyn til fagområder indikerer framskrivingene økende ubalanse for både bachelor- og masternivå, men mest for masternivået (Vigtel, 2024, s. 39).

Som omtalt over skal ikke dette tolkes som et varsel om framtidig ledighet blant akademisk utdannede. Framskrivningen beregner tilbud og etterspørsel separat, og økt tilbud av høyt utdannet arbeidskraft har ofte en tendens til å øke etterspørselen etter denne arbeidskraften i arbeidslivet. En slik tilpasning er imidlertid ikke nødvendigvis en ønskelig utvikling sett fra et samfunnsperspektiv. Den demografiske utviklingen skaper en knapphet på arbeidskraft i deler av samfunnet, og det blir viktigere framover å prioritere slik at samlede samfunnsbehov dekkes best mulig.

SSB framskriver mangel på fagarbeidere, særlig innen helse, industri og bygg og anlegg. Økt tilgang på fagutdannede kan oppnås uten at det går på bekostning av rekrutteringen til høyere utdanning. Mange tar ingen videre utdanning utover grunnskole eller etter å ha fullført en videregående studieforberedende opplæring. I tillegg står mange helt utenfor arbeidslivet. Dersom flere i disse gruppene tar fagbrev, kan det redusere mangelen på arbeidskraft og samtidig gi bedre muligheter i arbeidsmarkedet for den enkelte.

For høyere utdanning er det en utfordring framover å fordele kandidatene mellom de ulike fagområdene i lys av de ulike behovene i samfunnet. Teknologisk utvikling og digitalisering vil sannsynligvis endre både arbeidsoppgaver og behov for kompetanse og arbeidskraft. Det kan både øke og redusere etterspørselen, og det er vanskelig å forutsi hvordan dette vil utvikle seg. Likevel kan SSBs framskrivinger av arbeidskraftsbehov sammen med demografiske utviklingstrekk og dokumenterte rekrutteringsutfordringer indikere en retning framover. Framskrivingene peker på hvilke områder som kan få vedvarende knapphet dersom dagens utvikling fortsetter.

For samfunnsvitenskapelige og juridiske fag (samlet), og særlig for humanistiske fag, indikerer modellen et tilbudsoverskudd fram mot 2050. Det samme gjelder for økonomisk-administrative fag. Også for realfag og teknologi peker framskrivningen på at tilbudet vil øke mer enn etterspørselen framover. Dette kan tilsynelatende stå i motstrid til andre vurderinger om behov for teknologikompetanse framover, se 3.1.1. En forklaring på dette er at framskrivingene er basert på grove kategorier, og fanger ikke opp mer spesifikke delområder. For helseutdanninger og lærerutdanninger finnes egne framskrivinger, som vi omtaler nærmere nedenfor.

SSB framskriver strømmer ut av og inn i arbeidsmarkedet innenfor pleie- og omsorgsfag på bachelornivå fram mot 2050. Beholdningen av arbeidskraft øker veldig lite i perioden. For humanistiske fag (på bachelornivå) er bildet helt omvendt. Selv om søkningen til slike utdanninger har falt, og modellen forutsetter at tilveksten til arbeidsmarkedet antas å synke fra om lag 2027, vil arbeidsmarkedets samlede tilgang på arbeidskraft med denne typen utdanning være nesten dobbelt så stor i 2050 som i 2025. Se SSB-notat 2024/52 (SSB, 2024b) for detaljer og figurer som illustrerer forholdet mellom beholdning av sysselsatte og strømmer inn og ut av arbeidsmarkedet, figur 7.15 for pleie – og omsorgsfag og figur 7.9 for humanistiske fag på bachelornivå.

3.1.2.2 Helsefaglige utdanninger

SSB har framskrevet tilbudet og etterspørselen etter arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene i ulike alternativer (scenarier) med framskrivingsmodellen Helsemod (Jia et al., 2023).

SSB har lagt til grunn et underskudd for enkelte grupper i utgangsåret for framskrivingene (2019), på bakgrunn av Navs tall for estimert mangel. Dette gjelder sykepleiere, helsefagarbeidere, jordmødre, vernepleiere, leger og psykologer. Ifølge framskrivingene vil underskuddet på sykepleiere, helsefagarbeidere (videregående opplæring) og vernepleiere øke merkbart framover, til henholdsvis om lag 29 700, 24 400 og 7400 årsverk i referansealternativet. Navs bedriftsundersøkelse viser at mangelen på sykepleiere nådde en topp i 2022, med en mangel på nærmere 6 000. Etter dette har den estimerte mangelen sunket til rett over 2 000. Noe av denne nedgangen kan skyldes endringer i utvalget, men etter HK-dirs vurdering er nedgangen også basert på en reell utvikling, der flere helsefagarbeidere inn i helse- og omsorgstjenestene trolig er en forklaringsfaktor.⁵ De siste ti årene har det vært en klar økning i mangelen på helsefagarbeidere, fra om lag 600 i 2015 til 3 000 i 2025, noe som tyder på betydelig økt etterspørsel.

SSB framskriver også at mangelen på jordmødre vil øke noe (til cirka 500), og at det vil bli en mangel på ergoterapeuter (cirka 1110) og bioingeniører (cirka 800). Det framskrevne underskuddet på leger, fysioterapeuter, radiografer og helsesykepleiere i referansealternativet er såpass lite at SSB omtaler det som en noenlunde balanse mellom tilbud og etterspørsel, og SSB framskriver god dekning for psykologer, tannleger og tannpleiere.

Framskrivningene er beheftet med stor usikkerhet av flere årsaker, og må benyttes med forsiktighet. Framskrivningene tar for eksempel ikke hensyn til politiske satsinger, betydningen av medisinsk-teknologiske framskritt eller usikre endringer i organisering, roller og oppgavedeling, og tar i begrenset grad hensyn til sykdomsutvikling. SSB legger til grunn at utviklingen der helsepersonell med høyere utdanning (som sykepleiere) utgjør en økende andel av arbeidskraften på bekostning av helsepersonell med videregående opplæring (som helsefagarbeidere), vil fortsette. Endringer i oppgavedelingen med flere oppgaver eller utvidede roller til helsefagarbeidere vil motvirke denne utviklingen, og vil kunne øke etterspørselen etter helsefagarbeidere, og samtidig redusere etterspørselen etter sykepleiere. Videre vil for eksempel en prioritering av psykiske helsetjenester eller utvikling i befolkningens

⁵ Upublisert kilde per 09.02.2025: HK-dirs rapport xx/2026: Årsaker til mangel på arbeidskraft og rekrutteringsutfordringer – Oppdatert kunnskapsgrunnlag om kompetansebehov 2025. Rapporten blir publisert i løpet av februar 2026.

psykiske helse påvirke etterspørselen etter psykologer uten at det fanges opp av modellen.

Modellens referansealternativ for etterspørsel tar utgangspunkt i en antatt årlig nettovest i årsverk per bruker/pasient på 0,5 prosent. De ulike alternativene i Helsemod er en måte å ta hensyn til usikkerheten på, og de svært ulike resultatene illustrerer denne usikkerheten. Helsepersonellkommisjonen (NOU 2023: 4), som bestilte de seneste Helsemod-framskrivingene, pekte på hvordan mindre endringer i forutsetningen om utvikling i tidsbruk og produktivitet kan gi store utslag i framskrevet etterspørsel etter arbeidskraft. Kommisjonen pekte også på at det ikke vil være mulig å tette gapet mellom framskrevet tilbud og etterspørsel gjennom kun å øke utdanningskapasiteten, og at det derfor er behov for tiltak for å redusere etterspørselen.

Helsemods tilbudsside tar i referansealternativet utgangspunkt i data for årlig tilgang og avgang av helsepersonell med norsk eller utenlandsk utdanning fra 2019. Dermed fanger ikke framskrivingenes referansealternativ opp økningen i studiekapasitet som har funnet sted de siste årene. Som tall fra DBH viser, har det siden da blant annet vært en betydelig økning i studieplasser i medisin, som følge av politiske prioriteringer. I tillegg til referansealternativet for tilbudet har SSB framskrevet tilbudet dersom tilgangen på helsepersonell utdannet i Norge økes med 10 prosent fra 2025. SSBs beregninger viser at en slik økning i utdanningskapasiteten vil ha en effekt for gruppene der de framskriver mangel, men effekten er ikke tilstrekkelig til å tette gapet mellom tilbud og etterspørsel. Tilgang på kvalifisert helsepersonell blir også påvirket av omfanget av norske studenter som studerer i utlandet og arbeidsinnvandring, og for enkelte helsefaglige utdanninger, som medisin og odontologi, utgjør norske gradsstudenter i utlandet et betydelig omfang. Det bidrar til at det framskrives omtrentlig balanse for leger og et lite overskudd av tannleger i referansealternativet.

HK-dir utredet i 2025 små og sårbare helsefagutdanninger: audiograf-, optiker-, ortopediingeniør- og tannteknikerutdanningene (Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, 2025a). Den demografiske utviklingen gjør at samfunnets behov for kompetanse vil kunne vokse også for disse utdanningene. Utredningen peker på utfordringer og tiltak for å sikre at utdanningene framover bidrar med den nødvendige kompetansen. Dette er utdanninger som har til felles at de kun blir tilbudt ved én utdanningsinstitusjon, og at de har små fagmiljøer. De ulike utdanningene har både sammensatte og forskjellige utfordringer, som eksempelvis tilgang på praksisplasser, lav gjennomføring, utdanningskapasitet samt sviktende faglige eller språklige forutsetninger blant studentene.

3.1.2.3 Lærerutdanninger

SSBs framskrivinger for lærerutdanninger for perioden 2024–2060 viser store forskjeller mellom de ulike lærergruppene (Gunnes et al., 2025). Ved framskrivinger av lærere er etterspørselen relativt forutsigbar fordi den i stor grad styres av utviklingen i antall barn og elever framover. Selv om det er usikkerhet knyttet til framtidig fruktbarhet og innvandring, er demografidrevet etterspørsel enklere å anslå enn etterspørsel som i større grad bestemmes av markedsforhold (Gunnes et al., 2025).

SSBs framskriving viser stor lærermangel i utgangsåret for framskrivingene, og SSBs estimat for 2024 er svært mye høyere enn det som framkommer i Navs bedriftsundersøkelse på grunn av ulik beregningsmåte.

SSB beregnet at tilbudet av **barnehagelærere** utgjorde om lag 51 000 årsverk i 2024. Framskrivingene viser at denne mangelen på arbeidskraft vil øke framover med en kandidatproduksjon på dagens nivå. Samtidig peker framskrivingen på at kandidatproduksjonen etter 2035 blir lavere enn antallet årsverk som går av med pensjon. I 2060 vil populasjonen av barnehagelærerutdannede være redusert til om lag 49 000 årsverk, en nedgang på rundt 2 000 årsverk sammenlignet med 2024. I kapittel 4.1.6 viser vi hvordan kandidatproduksjonen framover vil svekkes som følge av synkende opptakstall.

For **grunnskolelærere** er bildet et annet. Her utgjør populasjonen nesten 55 000 årsverk i 2024. Tilbudet av grunnskolelærere varierer i framskrivingsperioden på grunn av pensjoneringen. Selv om SSB legger til grunn en antagelse om at antallet ferdigutdannede kandidater vil være på nivå med 2024, vil antallet grunnskolelærere variere med hvor mange som går av med pensjon. Antallet grunnskolelærere øker til nesten 57 000 i 2034. SSB framskriver at gjennom hele perioden fram til 2060 vil tilbudet overstige etterspørselen. Dette gir mulighet for å redusere grunnskolelærermangelen på nasjonalt nivå. Årsakene er at elevmassen og antallet personer i aldersgruppen 6–15 år holder seg relativt konstant, samtidig som kandidatproduksjonen er høyere enn den beregnede pensjoneringen. I 2060 vil populasjonen bestå av nesten 56 000 årsverk.

Når det gjelder **lektorutdannede og lærere med praktisk pedagogisk utdanning (PPU)**, var det i 2024 litt over 5 000 årsverk lektorutdannede og over 30 000 årsverk med PPU. Antall lektorutdannede vil øke betydelig til nesten 20 000 årsverk i 2060, mens antallet PPU-lærere vil synke svakt til under 30 000 årsverk. Etterspørselen for begge utdanningsgruppene er relativt konstant gjennom framskrivingsperioden, og samlet sett viser framskrivingene at tilbudet vil overstige etterspørselen.

For **lærere i praktiske og estetiske fag** er tilbud og etterspørsel på rundt 9 800 årsverk i 2024. Etterspørselen overstiger tilbudet i store deler av framskrivingsperioden, og underskuddet i 2060 utgjør rundt 500 årsverk på nasjonalt nivå.

Når det gjelder **yrkesfaglærere og lærere med praktisk pedagogisk utdanning innen yrkesfag (PPU-Y)**, beregner SSB et overskudd av yrkesfaglærere i 2060. For lærere med PPU-Y beregnes det derimot et underskudd. Overskuddet av lærere innen yrkesfag er ikke stort nok til å dekke underskuddet av PPU-Y-lærere, og det vil derfor mangle yrkesfaglærere framover.

Framskrivningene er ikke spesifisert på lærernes undervisningsfag. Samtidig vet vi at tilgang og mangel på kvalifiserte lærere kan variere mye mellom ulike fag (HK-dir, 2024). På liknende vis gjelder framskrivingene nasjonalt nivå, mens det kan være store variasjoner lokalt og regionalt i forholdet mellom tilbud og etterspørsel.

3.2 Mangel på arbeidskraft og kompetanse – nasjonalt og fylkesvis

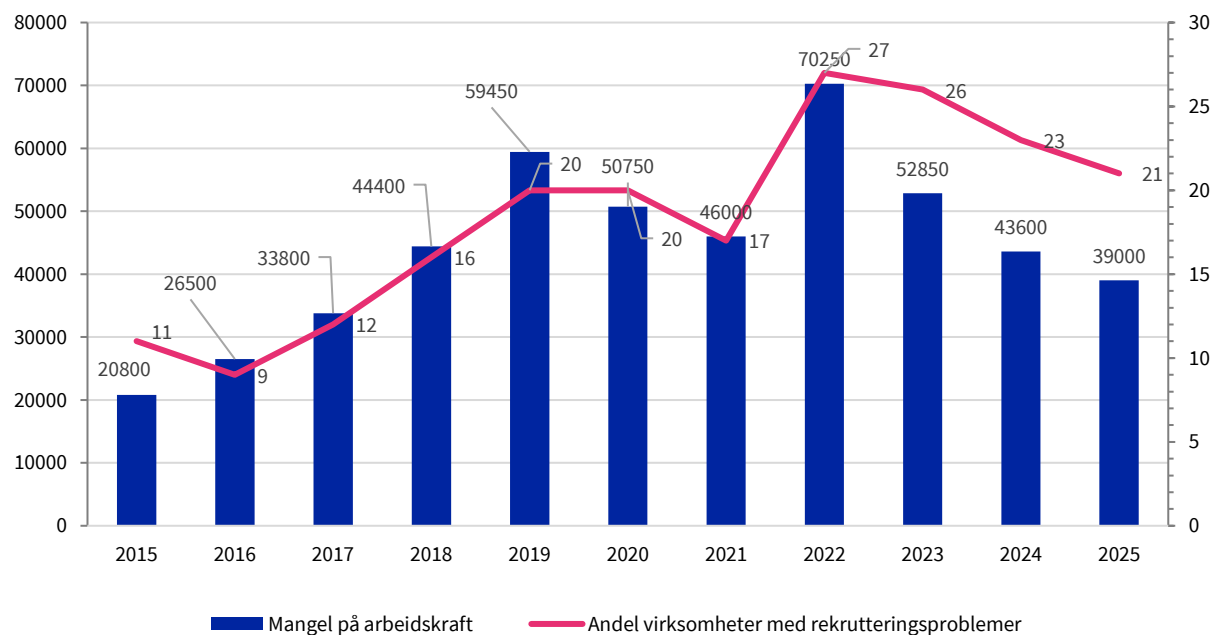
Dette kapittelet handler om mangel på arbeidskraft og kompetanse i dagens samfunn, og er i hovedsak basert på Navs bedriftsundersøkelse. Dette er den eneste årlige, landsrepresentative spørreundersøkelsen rettet mot virksomheter i både privat og offentlig sektor. Undersøkelsen gir informasjon om forventet sysselsetting og rekrutteringsutfordringer, og blir brukt til å beregne indikatorer for arbeidskraftmangel og arbeidsmarkedsstramhet. Mangel på arbeidskraft blir i Bedriftsundersøkelsen definert som at bedriftene har mislykkes med å rekruttere arbeidskraft de siste tre månedene, eller om de har måttet ansette noen med lavere eller annen formell kompetanse enn det de søkte etter på grunn av for få kvalifiserte søkere (Nav, 2025h). Estimaten er beheftet med statistisk usikkerhet, særlig for små yrkesgrupper. Nav påpeker at det fra år til år kan oppstå enkelte variasjoner i hvordan ulike undernæringer er representert i utvalget og hvilke virksomheter som svarer på undersøkelsen. Fra 2024 til 2025 endret fordeling seg innenfor enkelte næringer, særlig helse- og sosialtjenester. Dette påvirker fylkene ulikt, men på nasjonalt nivå er utslaget innenfor feilmarginen som generelt er forbundet med utvalgsundersøkelser, ifølge Nav. Undersøkelsen fanger heller ikke opp virksomhetenes strategier for å håndtere kompetansemangel.

HK-dir har mottatt upublisert statistikk om estimert mangel i fylkene, fordelt på yrker og utdanning, fra Nav (Nav, 2025f). Dette kapittelet behandler fylkene enkeltvis, og avgrenser omtalen til kompetanse- og arbeidskraftsbehov relatert til høyere utdanning.

Arbeidsmarkedet endrer seg raskt. Ifølge Nav var estimert mangel på arbeidskraft på topp i 2022, men har avtatt de siste tre årene. Navs bedriftsundersøkelse og SSBs statistikk over ledige stillinger viser den samme utviklingen. Svak økonomisk vekst etter pandemien, kombinert med høy inflasjon og renteøkninger, har dempet sysselsettingsveksten og redusert virksomhetenes etterspørsel etter arbeidskraft (SSB, 2025c). Samtidig var det fortsatt betydelig mangel i deler av arbeidsmarkedet i 2025.

Figur viser at mangelen på arbeidskraft har gått ned siden 2022. I 2025 manglet virksomheter omkring 39 000 arbeidstakere. Det er lavere enn de siste to årene før pandemien. Samtidig ser vi at andelen virksomheter med rekrutteringsutfordringer er høyere nå enn før 2022. Om lag 40 prosent av mangelen er i yrker som krever høyere utdanning (Nav, 2025h).

Figur 3.1 Beregnet mangel på arbeidskraft i antall personer og andel virksomheter med rekrutteringsutfordringer (2015–2025)

Kilde: (Nav, 2025h)

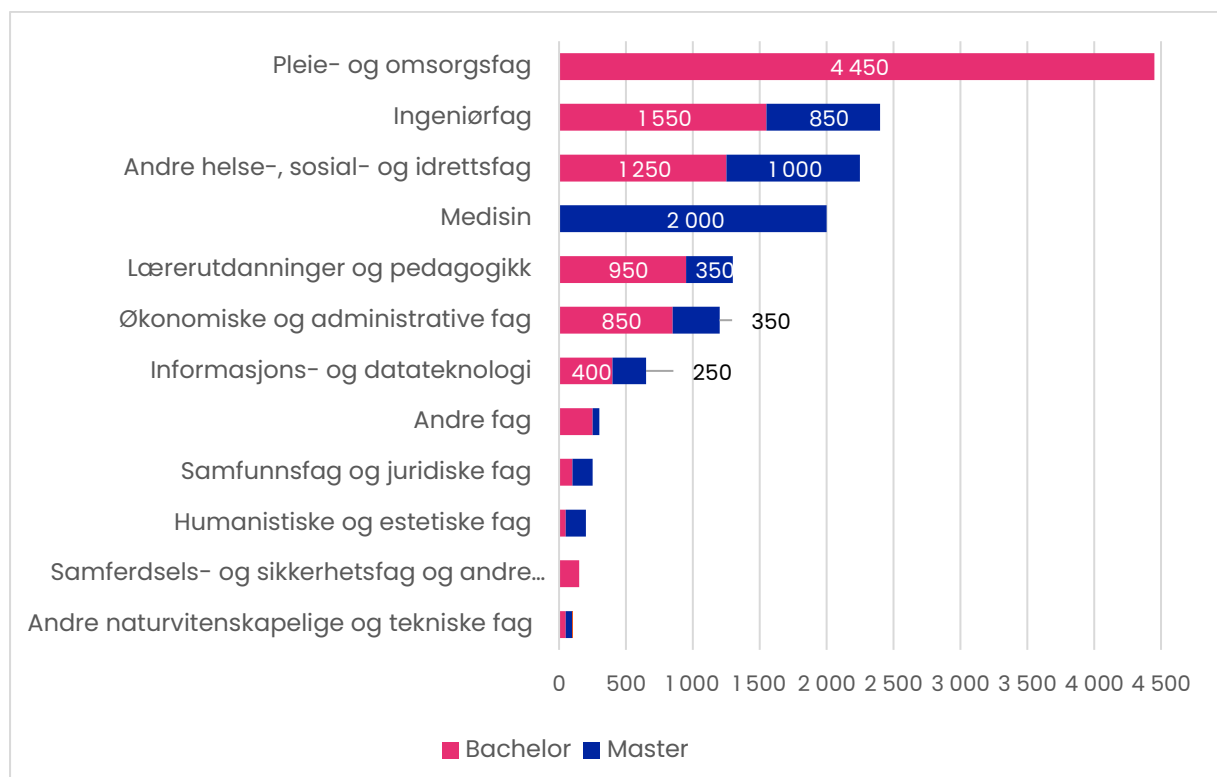
Dette er hovedresultatene i Navs bedriftsundersøkelse 2025:

- Norske virksomheter mangler totalt **39 000 arbeidstakere**
- **Helse- og sosialtjenester** står for den største mangelen med **11 450 personer**.
- Det er mangel på arbeidskraft med høyere utdanning, spesielt innen:

- **Helsefag** (sykepleiere, spesialsykepleiere, legespesialister, psykologer)
- **IKT** (programvareutviklere, systemanalytikere, sikkerhetsanalytikere)
- **Økonomi og jus** (revisorer, regnskapsførere, jurister)
- **Undervisning** (grunnskole- og barnehagelærere)

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse (2025)

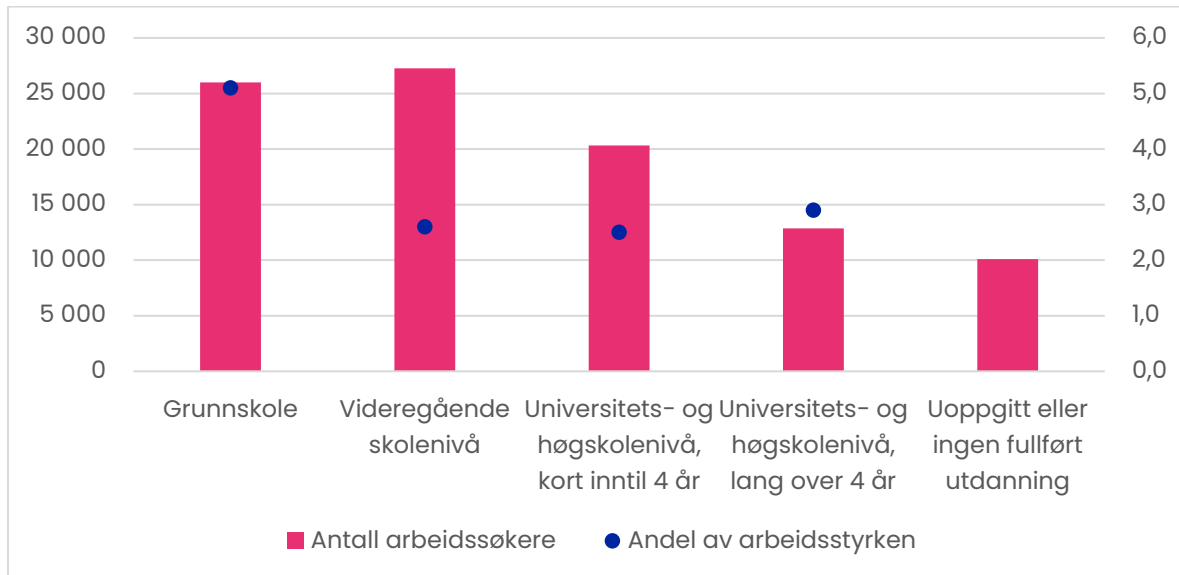
Figur 3.2. Estimert mangel på arbeidskraft med universitets- og høyskoleutdanning, fordelt på fagfelt. 2025

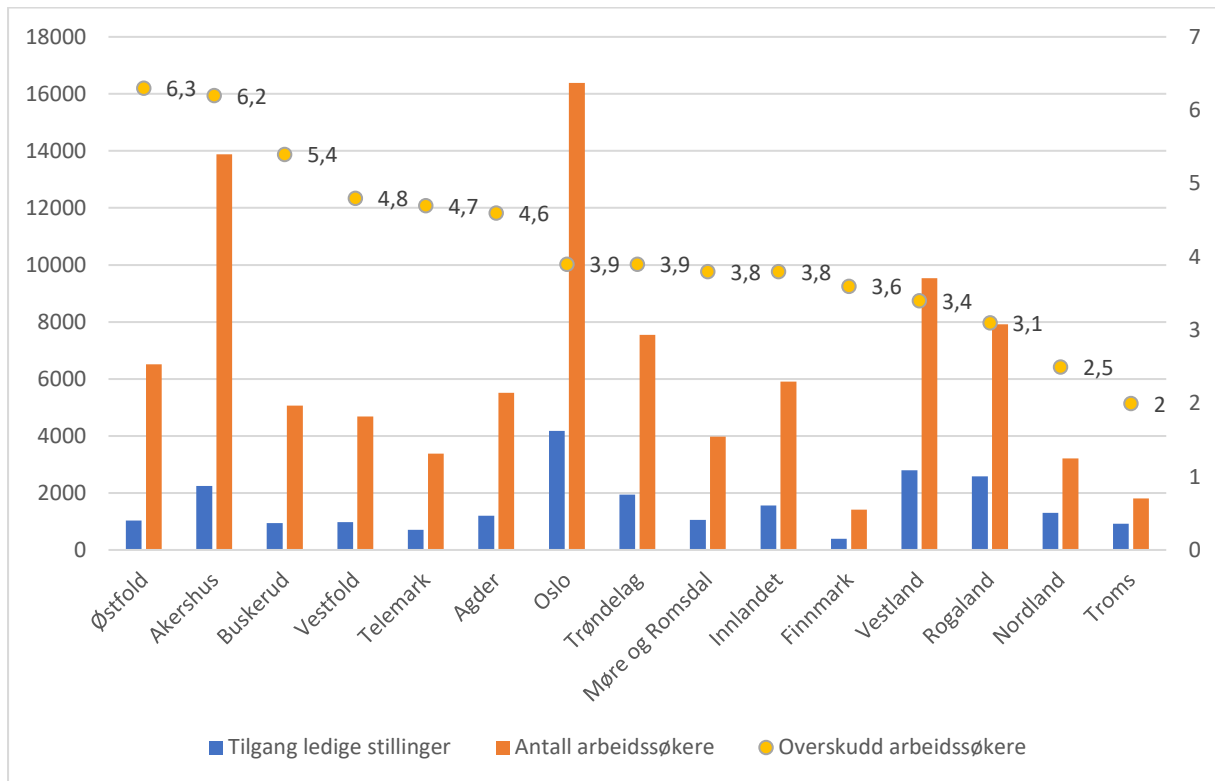
Kilde: Navs bedriftsundersøkelse (2025).

Selv om etterspørselen etter arbeidskraft er høy, er det også mange som står registrert som arbeidssøkere hos Nav. Figur 3.3 viser andelen arbeidssøkere i arbeidsstyrken etter utdanningsnivå. I november 2025 var det litt over 20 000 arbeidssøkere med kort høyere utdanning, og om lag 13 000 med lang universitets- eller høyskoleutdanning. En betydelig andel av de registrerte arbeidssøkerne har innvandrerbakgrunn, og mange har trolig utdanning fra utlandet. Arbeidsledigheten var 2,1 prosent i november 2025. Blant innvandrere var den 5,1 prosent, mot 1,3 prosent blant ikke-innvandrere (Nav, 2025b).

Figur 3.3 Antall arbeidssøkere etter utdanningsnivå og andelen de utgjør av arbeidsstyrken innenfor utdanningsnivået. Antall og prosent. November 2025

Merknad: Overskudd av arbeidssøkere måles her som antall arbeidssøkere per ledige stilling. Overskuddet er høyest i Østfold og Akershus, med henholdsvis 6,3 og 6,2 arbeidssøkere per stilling. I motsatt ende ligger Troms, med om lag to arbeidssøkere per ledige stilling. Sammenliknet med Navs stramhetsindikator ser vi at fylkene med strammest arbeidsmarked også er fylkene med færrest arbeidssøkere per ledige stilling.

Figur 3.4 Arbeidssøkere, ledige stillinger og antall arbeidssøker per ledig stilling. November 2025

3.2.1 Fylkesvis gjennomgang

Kompetansebehovene varierer betydelig mellom landets fylker, både i type og omfang. Denne gjennomgangen viser hvordan mangel på arbeidskraft og rekrutteringsutfordringer slår ulikt ut regionalt, primært basert på Navs bedriftsundersøkelse. Presentasjonen gir et samlet bilde av hvilke utdannings- og yrkesgrupper det er særlig knapphet på i ulike deler av landet, og gir et viktig grunnlag for å forstå regionale forskjeller og behov i arbeidet med dimensjonering av høyere utdanning.

Tabell 3.1 Utvalgte nøkkeltall fra Navs bedriftsundersøkelse 2025, fordelt på fylker.

	Estimert mangel på arbeidskraft ¹	Stramhets-indikator ²	Virksomheter med rekrutteringsproblemer ³	Nettoandel virksomheter som venter økning i sysselsetting ⁴
Agder	1 500	1,0	16 %	9
Akershus	3 700	1,0	20 %	10
Buskerud	1 500	1,1	16 %	8
Finnmark	750	2,0	25 %	6

	Estimert mangel på arbeidskraft ¹	Stramhetsindikator ²	Virksomheter med rekrutteringsproblemer ³	Nettoandel virksomheter som venter økning i sysselsetting ⁴
Innlandet	2 750	1,5	22 %	7
Møre og Romsdal	2 050	1,5	24 %	5
Nordland	2 400	2,0	25 %	22
Oslo	4 000	1,0	18 %	11
Rogaland	5 150	1,9	24 %	14
Telemark	950	1,1	20 %	18
Troms	2 650	2,9	32 %	17
Trøndelag	2 700	1,1	19 %	10
Vestfold	1 100	0,9	15 %	13
Vestland	6 750	1,9	28 %	11
Østfold	900	0,6	17 %	9
I alt	39 000	1,4	21 %	11

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse 2025.

1. For å ta hensyn til usikkerheten i undersøkelsen regner Nav ut konfidensintervaller, der den faktiske mangelen med 95 prosent sannsynlighet vil ligge innenfor nedre og øvre grense. For usikkerheten for fylkene, se Navs rapport.
2. Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og ønsket sysselsetting, der ønsket sysselsetting er lik den faktiske sysselsettingen pluss mangelen. Stramhetsindikatoren viser dermed hvor stor andel av den ønskede sysselsettingen den estimerte mangelen utgjør. Et høyt forholdstall indikerer at arbeidsmarkedet er stramt, noe som isolert sett indikerer at virksomhetene har problemer med å rekruttere arbeidskraft.
3. Virksomheter som ikke har lyktes i å rekruttere eller har måttet ansette noen med lavere eller annen formell kompetanse enn de søkte etter.
4. Andelen virksomheter som forventer økt sysselsetting minus andelen som forventer redusert sysselsetting.

3.2.2 Østfold

Nav estimerte en samlet mangel på om lag 900 arbeidstakere i Østfold i 2025, en tydelig nedgang fra 1 650 i 2024. Samtidig har Østfold landets minst stramme arbeidsmarked.

Arbeidsmarkedet i Østfold

- Østfold hadde høyere arbeidsledighet (3,1 prosent helt ledige) enn landsgjennomsnittet på 2,3 prosent i januar 2026. Arbeidsledigheten har over tid vært høyere enn antall ledige stillinger i fylket (Nav, 2025i).

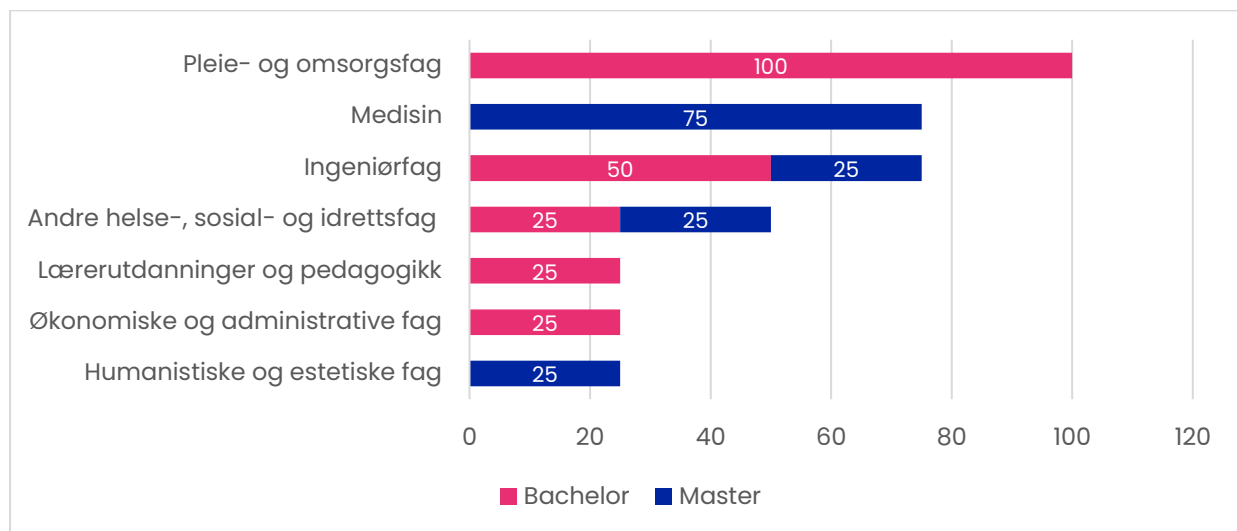
- **Sysselsatte:** I 4. kvartal 2024 var det 127 619 sysselsatte med arbeidssted i Østfold (SSB, 2025a).
- **Største næringer:** Helse- og sosialtjenester utgjør om lag rundt en fjerdedel (25 prosent) av sysselsettingen i Østfold, tilsvarende nesten 32 000 sysselsatte.
- Andre store næringer i Østfold er varehandel (13 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (10 prosent), industri (10 prosent) og undervisning (8 prosent) (SSB, 2025b).
- **Ledige stillinger:** 2 288 ledige stillinger ble registrert hos Nav i januar 2026. Næringer med flest ledige stillinger er helse, pleie og omsorg (890), butikk- og salgsarbeid (236) og industri (201). Helse, pleie og omsorgssektoren er eneste med flere ledige jobber enn arbeidsledige (Nav, 2026e)

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Østfold

Om lag 24 prosent av den totale mangelen gjelder arbeidskraft med bachelorgrad og 16 prosent med mastergrad.

Mangelen på arbeidskraft i Østfold er konsentrert rundt yrker inne helse- og omsorgssektoren. Yrker med størst mangel i 2025 var samlekategori andre yrker (100), sykepleiere (50), legespesialister (50), spesialsykepleiere (25), psykologer (25) og jurister og advokater (25).

Figur 3.5. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Østfold. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, samfunnsfag og juridiske fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, andre fag, informasjons- og datateknologi og humanistiske og estetiske fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025

3.2.3 Akershus

Akershus er det mest folkerike fylket i Norge, med en befolkning på rundt 740 000 innbyggere. Nav estimerte i 2025 at det manglet omkring 3 700 arbeidstakere i Akershus. 20 prosent av virksomheter i fylket hadde rekrutteringsproblemer. Helse- og sosialtjeneste manglet flest arbeidstakere (1260), etterfulgt av varehandel og eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting. 39 prosent av mangelen er arbeidstakere med høyere utdanning.

Arbeidsmarkedet i Akershus:

- Cirka 317 600 sysselsatte med arbeidssted i Akershus i 2024 (SSB, 2025a).
- Helse- og sosialtjenester sysselsetter 20 prosent av arbeidsstyrken i Akershus (cirka 64 500) (nasjonalt: 21 %) (SSB, 2025a).
- Andre store næringer er varehandel (18 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (9 prosent) og undervisning (8 prosent) (SSB, 2025b).
- 10 299 personer var registrert som helt ledige i Akershus i januar 2026, ifølge Nav (2026). Det utgjorde 2,6 prosent av arbeidsstyrken (landsgjennomsnitt: 2,3 %).
- **Ledige stillinger:** Det var registrert 5 972 ledige stillinger i januar 2026. Det er flest ledige stillinger innen helse, pleie og omsorg (1 402) , butikk- og salgsarbeid (793), samt undervisning (623) (Ref. [Akershus hovedtall om arbeidsmarkedet. Januar 2026.pdf](#))

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Akershus

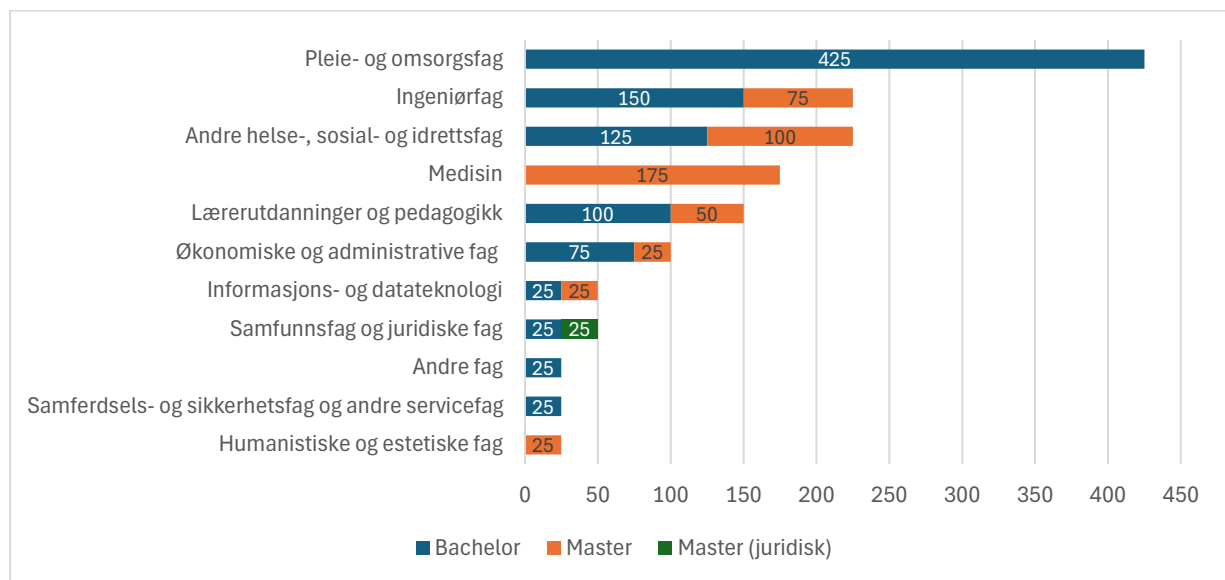
Rundt 26 prosent (975 personer) av mangelen på arbeidskraft i Akershus er arbeidstakere med bachelorgrad, og 13 prosent (500 arbeidstakere) er mangel på arbeidskraft med mastergrad.

I Akershus er det særlig mangel på arbeidstakere med høyere helse- og sosialfaglig utdanning (pleie- og omsorgsfag, medisin og andre helse, sosial og idrettsfag). Mangelen er størst innen yrker som samlekategori andre helseyrker (325), sykepleiere (250), spesialsykepleiere (100) og legespesialister (75).

Foruten helse- eller sosialfaglige utdanninger er det særlig mangel innen ingeniørfag. Det gjelder elektronikingeniører, bygningsingeniører og maskiningeniører. Etter helseyrker er grunnskolelærere (70) yrket med størst mangel i Akershus. Mangelen

innen økonomisk-administrative utdanninger på bachelornivå gjelder revisorer og regnskapsrådgivere, eiendomsmeglere- og forvaltere og forsikrings- og finansmedarbeidere.

Figur 3.6. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Akershus. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.4 Oslo

Oslo hadde en estimert mangel på arbeidskraft på om lag **4 000 personer** i 2025, ifølge Nav. Arbeidskraft med bachelor- og masterutdanning utgjør 42 prosent av den totale mangelen.

I alt hadde 18 prosent av virksomheter i Oslo rekrutteringsproblemer i 2025. På lik linje med andre landsdeler er det vanskeligst å få tak i kvalifisert personell til helse-, pleie- og omsorgssektoren. En betydelig andel av disse er yrker som krever høyere utdanning. 30 prosent av virksomheter i helse- og sosialnæring i Oslo manglet arbeidskraft i 2025, etterfulgt av offentlig forvaltning (27 prosent) og 25 prosent innen elektrisitet, vann og renovasjon (25 prosent).

Arbeidsmarkedet:

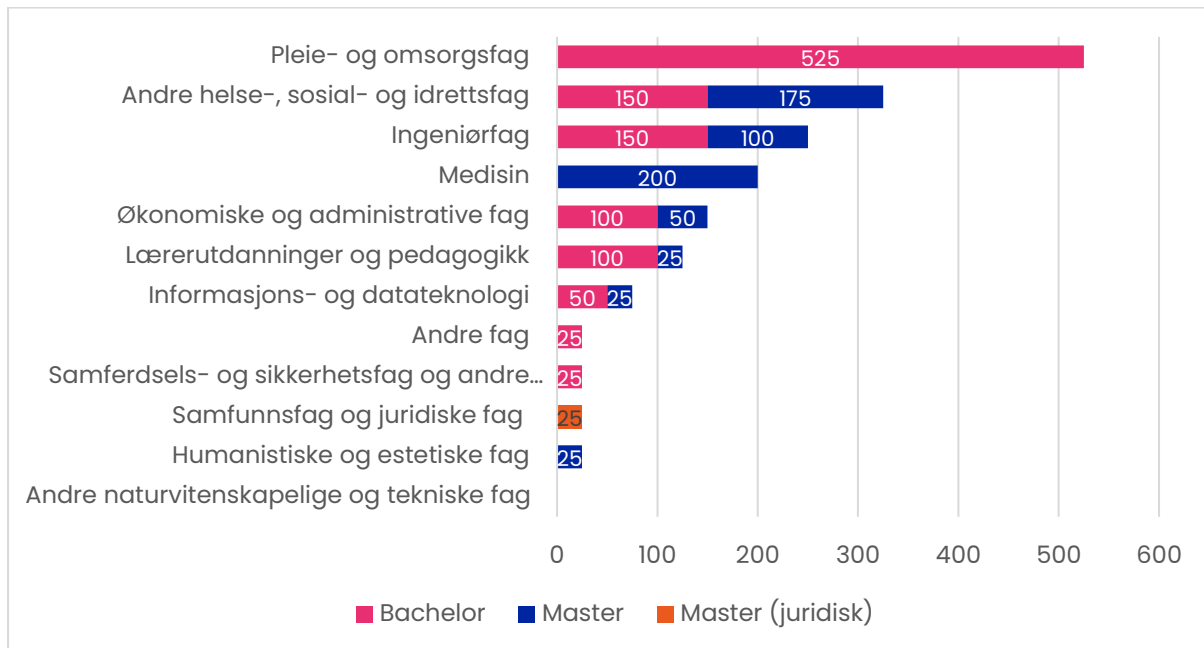
- **Ledige:** 12 125 personer var registrert som helt ledige i Oslo i januar 2026, ifølge Nav (2026). Det utgjør 2,9 prosent av arbeidsstyrken (landsgjennomsnitt: 2,3 %). Oslo hadde nest høyest ledighet i landet.

- **Sysselsatte:** 536 611 hadde arbeidssted i Oslo i 2024. Oslo har hatt en jevn økning i samlet sysselsetting i perioden 2015–2024. Antallet sysselsatte har økt fra 452 430 i 2015 til 536 611 i 2024, en vekst på om lag 19 %. Veksten har vært særlig sterk i kunnskaps- og tjenestebaserte næringer, med vekst på 22 % de siste 10 årene.
- **Største næringer:**
 - Helse- og sosialtjenester er største næring i Oslo, med 80 496 ansatte, og sysselsetter 15 % av arbeidsstyrken i Oslo (nasjonalt: 21 %).
 - Andre store næringer er teknisk tjenesteyting og eiendomsdrift (12 prosent), varehandel (11 prosent), informasjon og kommunikasjon (10 prosent), offentlig administrasjon mv. (8 prosent), personlig tjenesteyting (7 prosent) og undervisning (7 prosent) (SSB, 2025b).
 - Tjenesteytende næringer vil vokse mest når det gjelder sysselsetting i Oslo: finans, kunnskapsintensive tjenester, bygg og boligjenester og andre tjenester (Menon Economics, 2025d).
- **Ledige stillinger:** Det har vært flest stillinger utlyst innen helse, pleie og omsorg (1720 stillinger) og ingeniør og ikt-fag (Nav, 2026f).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Oslo

Omkring 27 prosent (1 125 personer) av mangelen på arbeidskraft i Oslo er arbeidstakere med bachelorgrad, og 15 prosent er mastergradsutdannede (625 personer) (Navs bedriftsundersøkelse 2025).

I Oslo er det klart størst mangel på arbeidstakere med høyere helse- og sosialfaglig utdanning (pleie- og omsorgsfag, medisin og andre helse, sosial og idrettsfag). Det er estimert en mangel på 225 sykepleiere, 25 vernepleiere, 75 legespesialister, 225 spesialsykepleiere, 50 psykologer og 25 allmennpraktiserende leger. Etter helsefaglige utdanninger følger ingeniørutdanninger, der det er mangel på både på bachelor- og masternivå. Det er også en estimert mangel på både bachelor- og masternivå innen økonomisk-administrative utdanninger (hvorav 75 regnskapsførere), lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger og IT og datateknologi.

Figur 3.7. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Oslo. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse

3.2.5 Innlandet

Nav estimerte en samlet mangel på om lag 2 750 arbeidstakere i Innlandet i 2025, en svak nedgang fra 3 000 i 2024. Om lag 40 prosent av mangelen gjelder yrker som krever høyere utdanning. Hovedtyngden av underskuddet er knyttet til helse- og sosialsektoren, men virksomhetene i Innlandet rapporterte også om en betydelig mangel på flere typer lærere, arbeidskraft med økonomisk-administrative utdanninger, samt ulike typer ingeniører.

Arbeidsmarkedet i Innlandet

- Per 4. kvartal 2024 var det 174 632 sysselsatte med arbeidssted i Innlandet. Siden 2020 har sysselsettingen i fylket økt med 2,8 prosent.
- De største næringene er helse- og sosialtjenester (25 prosent), varehandel (12 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (9 prosent), industri (9 prosent) og undervisning (8 prosent) (SSB, 2025b).
- Innlandet skiller seg dessuten ut ved at andelen sysselsatte i primærnæringene er om lag dobbelt så høy som for landet samlet (Nav, 2025f), med fylkets 5 prosent i primærnæringene.

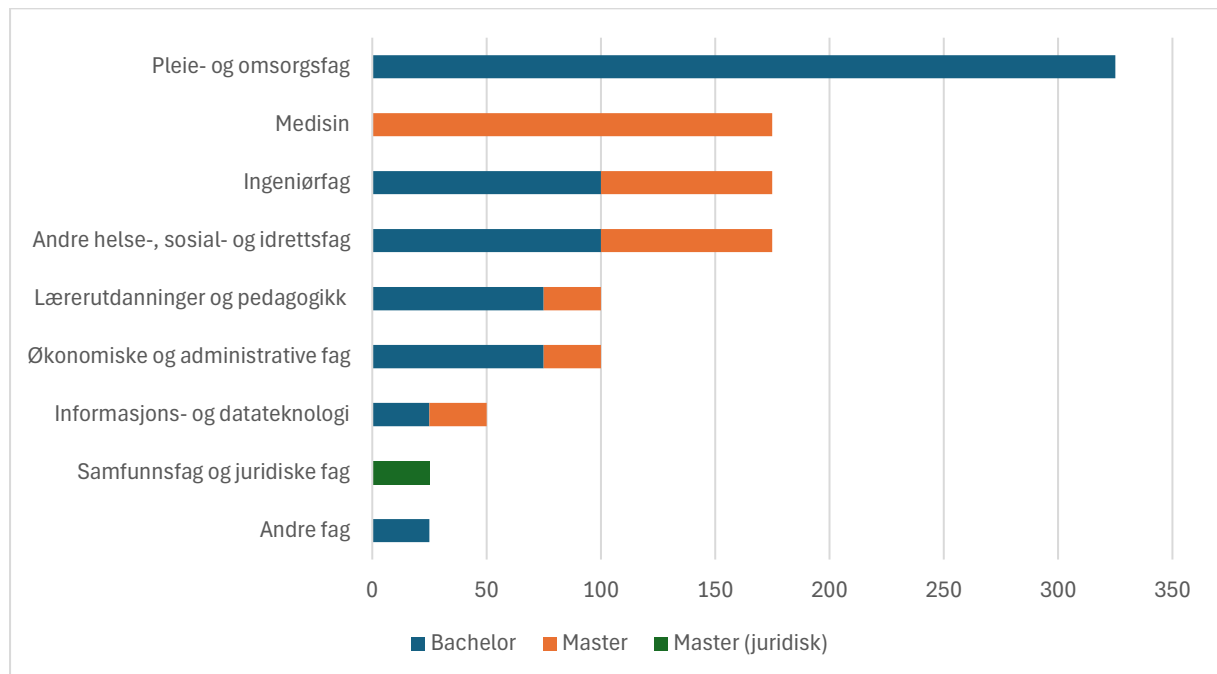
- 2,1 prosent av arbeidsstyrken i Innlandet var registrert helt ledige i januar 2026, ifølge Nav (nasjonalt nivå: 2,3 prosent).
- **Ledige stillinger:** Det var registrert 3 334 ledige stillinger i januar 2026. Størst antall nye stillinger var innen helse, pleie og omsorg (1 451) og innen serviceyrker og annet arbeid, samt butikk og salgsarbeid (601) (Nav, 2026j).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Innlandet

Om lag 25 prosent av den totale mangelen gjelder yrker med krav til bachelorutdanning, mens 15 prosent gjelder yrker som krever kompetanse på masternivå. Mangelen er i hovedsak konsentrert rundt helse- og omsorgssektoren, der det i 2025 var størst underskudd på sykepleiere (200) og samlekategorien andre helseyrker (150), etterfulgt av legespesialister (75) og spesialsykepleiere (75). Det ble også rapportert mangel på psykologer (25), vernepleiere (25) og jordmødre (25).

I tillegg hadde Innlandet mangel på grunnskolelærere (25) og barnehagelærere (25), samt på ingeniørkompetanse, blant annet ingeniører (25) og elektronikingeniører (25). Videre ble det rapportert et underskudd på revisorer og regnskapsrådgivere (50).

Figur 3.8. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Innlandet. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag.
Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.6 Buskerud

Virksomhetene i Buskerud manglet cirka 1 500 personer, og om lag 16 prosent av virksomhetene i fylket hadde rekrutteringsproblemer i 2025.

Arbeidsmarkedet i Buskerud

- 3 543 personer var registrert som helt ledige i Buskerud i januar 2026, ifølge Nav (2026). Det utgjorde 2,5 prosent av arbeidsstyrken (landsgjennomsnitt: 2,3 prosent).
- Cirka 126 400 sysselsatte hadde arbeidssted i Buskerud i 2024.
- Helse- og sosialtjenester sysselsetter 22 % av arbeidsstyrken i Buskerud (27 300) (nasjonalt: 21 prosent).
- Andre store næringer er varehandel (15 prosent) industri (12 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (11 prosent) og undervisning (7 prosent) (SSB, 2025b).
- **Ledige stillinger:** 2 440 utlyste stillinger (januar 2026). Høyest antall ledige stillinger var innen helse, pleie- og omsorgstjenester (643) (Nav, 2026a).
- Arbeidsplasser: Antallet arbeidsplasser i Buskerud har økt fra 119 000 i 2016 til 126 400 i 2024. Flå, Modum, Hemsedal og Lier har hatt den sterkeste samlede arbeidsplassveksten i den siste tiårsperioden. De har hatt en vekst over landsgjennomsnittet i denne perioden (Telemarksforskning, 2025b).

Etterspørsel etter arbeidskraft i Buskerud

Handels- og bygg- og anleggsnæringen har flest sysselsatte i Buskerud, og står for 40 prosent av sysselsettingen i fylket, spesielt i regionene Ringerike og Hallingdal (Menon Economics, 2025c).

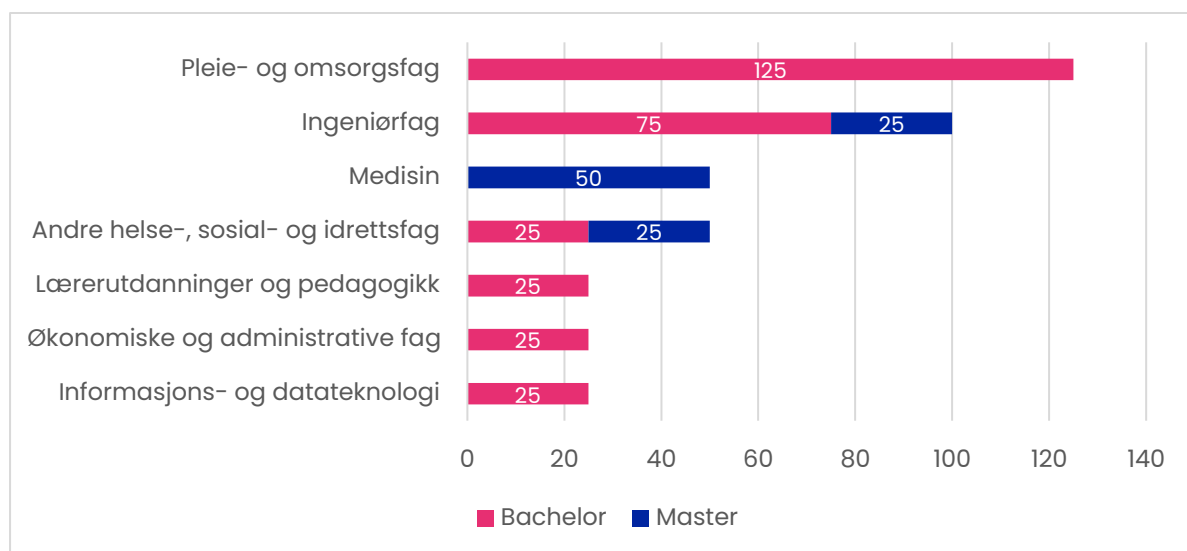
Industri spiller en viktig rolle i Buskerud. Kongsbergregionen har virksomheter innen forsvars- og teknologiindustri, romfart og maritim sektor. Siden 2018 har Kongsberg Defence and Aerospace vokst med over 1 000 sysselsatte, og selskapet forventer tilsvarende vekst fram mot 2029 (Menon Economics, 2025b). Også Ringeriksregionen har en rik industritradisjon. Drammensregionen har mange sysselsatte i helse og omsorgssektoren, med potensial for vekst (Menon Economics, 2025c).

Mangel på høyt utdannet arbeidskraft i Buskerud

24 prosent av den registrerte arbeidskraftmangelen i 2025 var arbeidstakere med bachelorgrad (om lag 300 personer), mens 8 prosent gjaldt mastergradsutdannede (om lag 100 personer) (Nav, 2025g)

Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Buskerud er størst innenfor helse- og sosialfaglige utdanninger, inkludert pleie- og omsorgsfag (hvorav 25 sykepleiere), medisin og andre helse-, sosial- og idrettsfag. Også innenfor ingeniørfag er det mangler, på både bachelor- og masternivå. Det er også estimert noe mangel innen pedagogiske utdanninger (25), IT og datateknologi (25) og økonomiske fag (25).

Figur 3.9. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Buskerud. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag og andre fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.7 Vestfold

Til sammen er det estimert en mangel på cirka 1 100 arbeidstakere i virksomhetene i Vestfold. Det er størst mangel innen helse- og sosialtjeneste, etterfulgt av varehandel, motorvognreparasjoner, bygge- og anleggsvirksomhet, overnatting og servering samt industri. 38 prosent av mangelen gjelder arbeidstakere med høyere utdanning

Arbeidsmarkedet i Vestfold

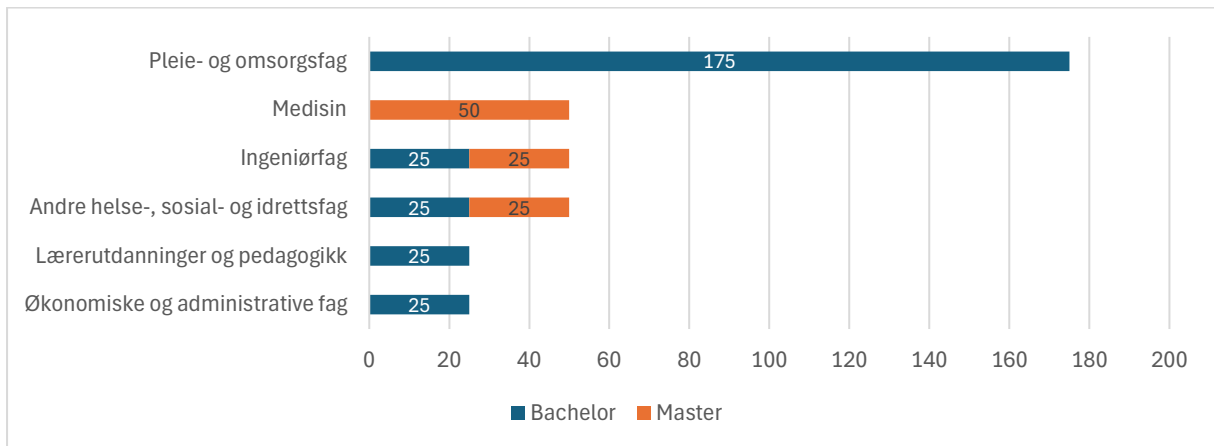
Vestfold har en relativt balansert næringsstruktur, uten at én enkelt bransje dominerer. Samtidig er andelen sysselsatte særlig høy innen landbruk, prosessindustri, verkstedindustri og næringsmiddelindustri (Telemarksforskning, 2025a).

- **Sysselsatte:** Det var 113 239 personer sysselsatt med arbeidssted i Vestfold 4. kvartal 2024 (SSB, 2025a).
- **Største næringer:** Helse- og sosialtjenester er den største næringen, og sysselsetter 23 prosent av de sysselsatte (25 872 personer). Andre store næringer er varehandel (15 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (10 prosent), industri (10 prosent) og undervisning (8 prosent) (SSB, 2025b).
- **Arbeidsledighet:** Det var registrert 3 404 helt ledige i Vestfold i januar 2026, ifølge Nav (2026). Det tilsvarer 2,7 prosent av arbeidsstyrken (nasjonalt nivå: 2,3 prosent).
- **Ledige stillinger:** Det var registrert 2 025 ledige stillinger i januar 2026. Flest stillinger i januar 2026 var innen helse, pleie og omsorgstjenester (661), butikk og salg (263) og industri (208) (Nav, 2026c).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Vestfold

Omkring 28 prosent av estimert mangel i Vestfold var arbeidskraft med bachelorgrad (275 personer) og 10 prosent med mastergrad (100 arbeidstakere).

På lik linje med andre fylker er mangelen størst blant arbeidstakere med utdanning innen helse- og sosialfaglige utdanninger (pleie- og omsorgsfag, medisin og andre helse, sosial- og idrettsfag), samt ingeniørfag. Av enkeltyrker som krever høyere utdanning, er det størst estimert mangel på sykepleiere (100) og samlekategori helseyrker (75). Det er også estimert mangel på legespesialister (25), spesialsykepleiere (25), vernepleiere (25) og grunnskolelærere (25).

Figur 3.10. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Vestfold. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, informasjons- og datateknologi og andre fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025

Kilder om Vestfold: (Nav, 2025a), (Vestfold og Telemark fylkeskommune, 2025), (Telemarksforskning, 2025a)

3.2.8 Telemark

Virksomheter i Telemark manglet omkring 950 arbeidstakere i 2025. Størst mangel opplevde virksomheter innen følgende næringer:

- helse- og sosialtjeneste (350)
- varehandel og motorvognreparasjoner (117)
- eiendomsdrift og forretningsmessig og faglig tjenesteyting (87)
- bygge- og anleggsvirksomhet (80)

20 prosent av virksomhetene i Telemark har hatt rekrutteringsproblemer i 2025. Næringene der den størst andelen har hatt rekrutteringsutfordringer, er transport og lagring (32 prosent av virksomhetene), helse- og sosialtjenester (31 prosent) og undervisning (27 prosent) (Nav, 2025d).

Arbeidsmarkedet:

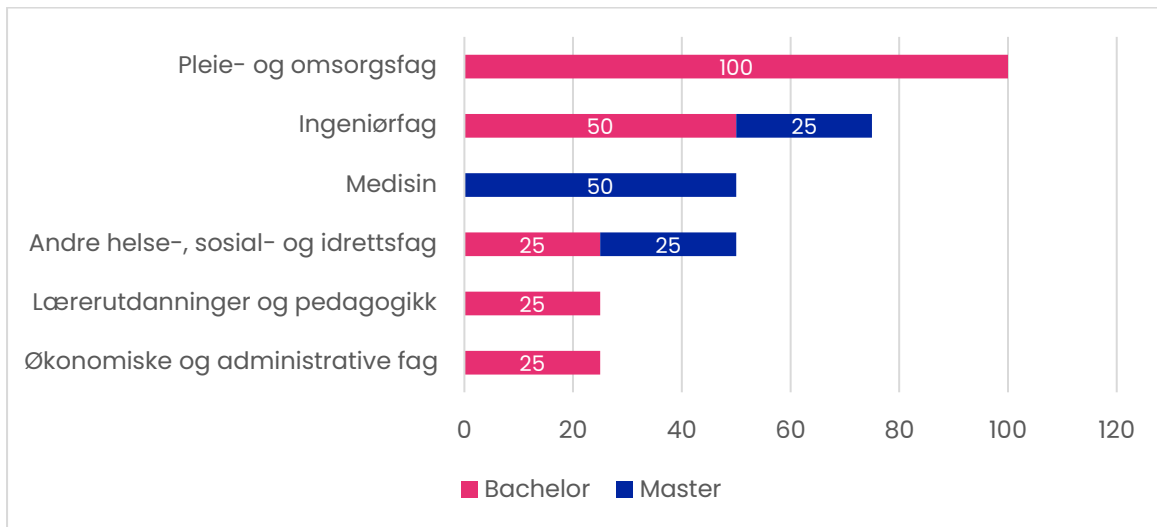
- **Sysselsatte:** I 2024 var det sysselsatt omkring 78 850 personer med arbeidssted i Telemark 4. kvartal 2024 (SSB, 2025a).

- De største næringene i fylket er helse- og sosialtjenester (25 prosent av de sysselsatte), varehandel (13 prosent), industri (11 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (9 prosent) og undervisning (9 prosent) (SSB, 2025b).
- I perioden 2016–2024 ble det 3661 flere arbeidsplasser i Telemark. Økningen i antall nye arbeidsplasser var høyest innenfor helse- og sosialtjenester, industri, teknisk tjenesteyting og informasjon og kommunikasjon (Telemark fylkeskommune, 2025). Sysselsetting i helse- og sosialtjenester i Telemark har økt med 1 458 personer i perioden 2016–2024. I informasjon og kommunikasjon er økningen på 373 sysselsatte, og i undervisning 335. Det var en nedgang i antall sysselsatte i finansiering og forsikring, forretningsmessig tjenesteyting og offentlig administrasjon, forsvar og sosialforsikring. Dette er sektorer som ansetter folk med høyere utdanning.
- **Ledige:** Det var 2 328 helt ledige i Telemark i januar 2026, ifølge Nav (2026). Det tilsvarer 2,7 prosent av arbeidsstyrken (nasjonalt nivå: 2,3 prosent). Det er lav ledighet i yrkeskategorier som har sysselsatte med høyere utdanning: akademiske yrker, undervisning, helse, pleie og omsorg, ingeniør og ikt-fag.
- **Ledige stillinger:** januar 2026: Det var registrert 1 606 ledige stillinger i januar 2026. Helse, pleie og omsorgstjenester har lyst ut flest stillinger (657), etterfulgt av butikk og salg (157) og reiseliv og transport (124). (Nav, 2026b)

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Telemark

25 prosent av estimert mangel på arbeidskraft i Telemark gjelder kompetanse på bachelornivå (cirka 225 personer), mens cirka 11 prosent gjelder mastergradsutdannede (cirka 100 arbeidstakere). Det er størst mangel på helse- og sosialfaglige utdanninger (pleie- og omsorgsfag, medisin og andre helse-, sosial- og idrettsfag). Også innen ingeniørfag er det estimert mangel på bachelor- og masternivå. *Yrkene* med størst estimert mangel er samlekategorien helseyrker (75) og sykepleiere (50), foran spesialsykepleiere (25) og legespesialister (25).

Det er også estimert en mangel på rundt 25 på arbeidstakere med henholdsvis lærerutdanninger/pedagogiske utdanninger og utdanning innen økonomisk-administrative fag, som i praksis innebærer revisorer og regnskapsførere.

Figur 3.11. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Telemark. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, informasjons- og datateknologi og andre.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025

3.2.9 Agder

Nav estimerte en samlet mangel på om lag 1 500 arbeidstakere i Agder i 2025. Det er en nedgang fra 2 275 i 2024. Mangelen på arbeidskraft i Agder er i hovedsak konsentrert rundt velferdsyrker.

Arbeidsmarkedet i Agder

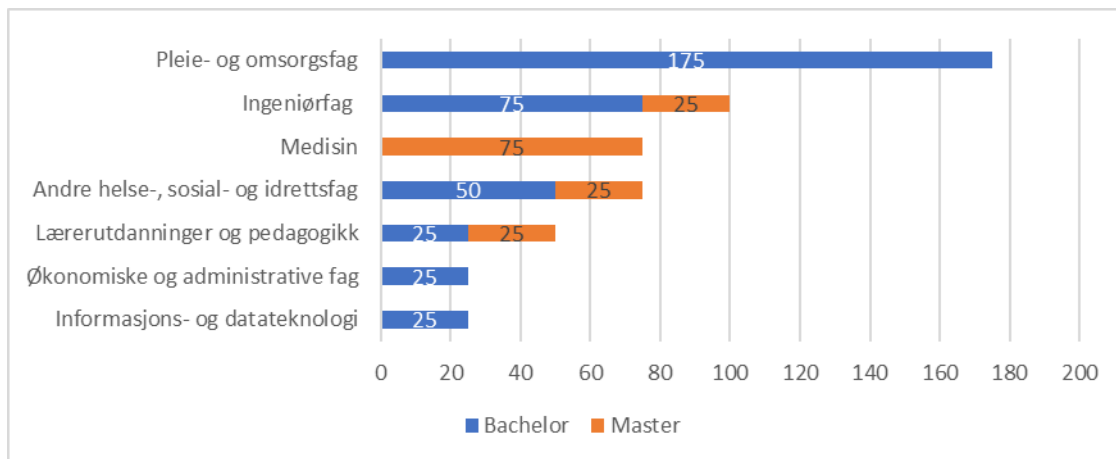
- Agder har omtrent 148 500 sysselsatte med arbeidssted i fylket (SSB, 2025a).
- De største næringene i Agder, målt som andel av sysselsettingen, er helse- og sosialtjenester (23 prosent), varehandel (13 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (10 prosent), industri (10 prosent) og undervisning (10 prosent) (SSB, 2025b).
- Om lag to tredeler av de sysselsatte har arbeidsplass i privat sektor.
- 2,3 prosent av arbeidsstyrken i Agder var registrert helt ledige i januar 2026, ifølge Nav (2026) (nasjonalt nivå: 2,3 prosent).
- Ledige stillinger: Det var 2 847 ledige stillinger i Agder i januar 2026 (opp fra 2 732 i januar 2025) (Nav, 2026d).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Agder

Om lag 37 prosent av den registrerte mangelen i 2025 gjelder yrker som krever høyere utdanning. Av den totale mangelen utgjør yrker med bachelorutdanning 26 prosent (375 personer), mens 11 prosent (150) gjelder yrker som krever kompetanse på masternivå.

I 2025 var den største mangelen registrert innen helse- og omsorgsyrker, særlig sykepleiere (150), etterfulgt av spesialsykepleiere og legespesialister (begge 50). I tillegg ble det rapportert underskudd (25 personer hver) i flere yrker, blant annet andre helseyrker, grunnskolelærere, førskolelærere, vernepleiere, samt i tekniske yrker som andre ingeniører og elektronikingeniører.

Figur 3.12. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Agder. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag og andre fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.10 Rogaland

Til sammen har Nav estimert en mangel på omkring 5 150 ansatte i Rogaland. De tre næringsgruppene med størst estimert mangel er:

- helse- og sosialtjenester (cirka 1 200),
- bygge- og anleggsvirksomhet (cirka 750)
- varehandel og motorvognreparasjoner (cirka 700)

Arbeidsmarkedet i Rogaland

- Det var nesten 266 700 sysselsatte med arbeidssted i Rogaland i 2024 (SSB, 2025a).
- Helse- og sosialtjenester sysselsetter 18 prosent av arbeidsstyrken i fylket (cirka 48 900) (nasjonalt: 21 prosent)
- Næringsstrukturen i Rogaland skiller seg fra andre fylker. Bergverksdrift og utvinning i Rogaland sysselsetter 12 prosent av de sysselsatte. Bergverksdrift og utvinning omfatter primært olje- og gasssektoren i Rogaland, og er den største næringsgruppen bak helse- og sosialtjenester.
- Varehandel (11 prosent), industri (10 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (8 prosent) og undervisning (7 prosent) er også blant de største næringene med mange sysselsatte i Rogaland (SSB, 2025b).
- **Ledighet:** Det var registrert 5 815 helt ledige i Rogaland i januar 2026, ifølge Nav (2026). Det tilsvarer 2,2 prosent av arbeidsstyrken (landsgjennomsnitt: 2,3 %) (Nav, 2026a).
- Tilgang på ledige stillinger: Det var 6 396 ledige stillinger i Rogaland i januar 2026 (ned fra 7 202 i januar 2025). Det var flest ledige stillinger innen helse, pleie og omsorg (1 951), bygg og anlegg (734) og barne- og ungdomsarbeid (590) (Nav, 2026g) .

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Rogaland

Omkring 25 prosent (1 275 arbeidstakere) av den estimerte mangelen på arbeidskraft i Rogaland gjelder arbeidstakere med kompetanse på bachelornivå, og om lag 13 prosent (650 arbeidstakere) på masternivå.

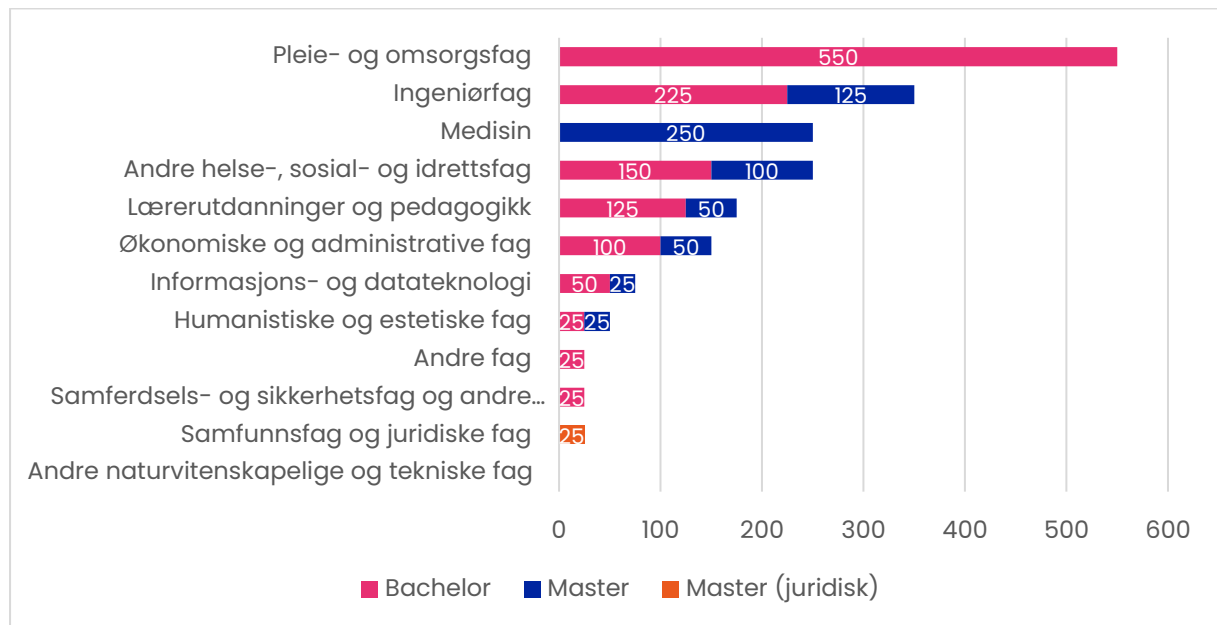
Mangelen er særlig stor innen yrker som sykepleiere (200), spesialsykepleiere (75) og legespesialister (75). Det er også estimert mangel på vernepleiere (25), radiografer (25), bioingeniører (25) og psykologer (25).

I tillegg til helsefaglige utdanninger er det estimert en betydelig mangel innen ingeniørfag. Mangelen gjelder ulike yrker, som samlekategori for ingeniører (75),

elektronikkingeniører (50), bygningsingeniører (25), maskiningeniører (25) og elkraftingeniører (25).

Innenfor lærerutdanninger og pedagogikk manglet det grunnskolelærere (75), barnehagelærere (50), yrkesfaglærere (25), lektorer på vgo. (25) og universitets- og høyskoleundervisere (25)

Figur 3.13. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Rogaland. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.11 Vestland

Ifølge Nav Vestland er fylket inne i en periode med økende mangel på kvalifisert arbeidskraft. Den estimerte mangelen er beregnet til om lag 6 750 personer i 2025, mot 5 640 personer i 2024 – en økning på over 1 000 personer.

Arbeidsledigheten i Vestland er på 2 prosent, noe som er lavere enn landsgjennomsnittet.

Helse- og omsorgssektoren topper listen over yrker med størst mangel på arbeidskraft, men også bygg- og anleggsfag, industri og tekniske yrker opplever betydelige rekrutteringsutfordringer.

Totalt 28 prosent av virksomhetene i fylket oppgir at de har hatt problemer med å rekruttere arbeidskraft. Dette skyldes i hovedsak mangel på kvalifiserte søkere, eller at det ikke har vært nok søkere til ledige stillinger.

Sterk vekst i oljesektoren og industrien er nok en forklaring på at næringslivet på Vestlandet har hatt god vekst de siste årene

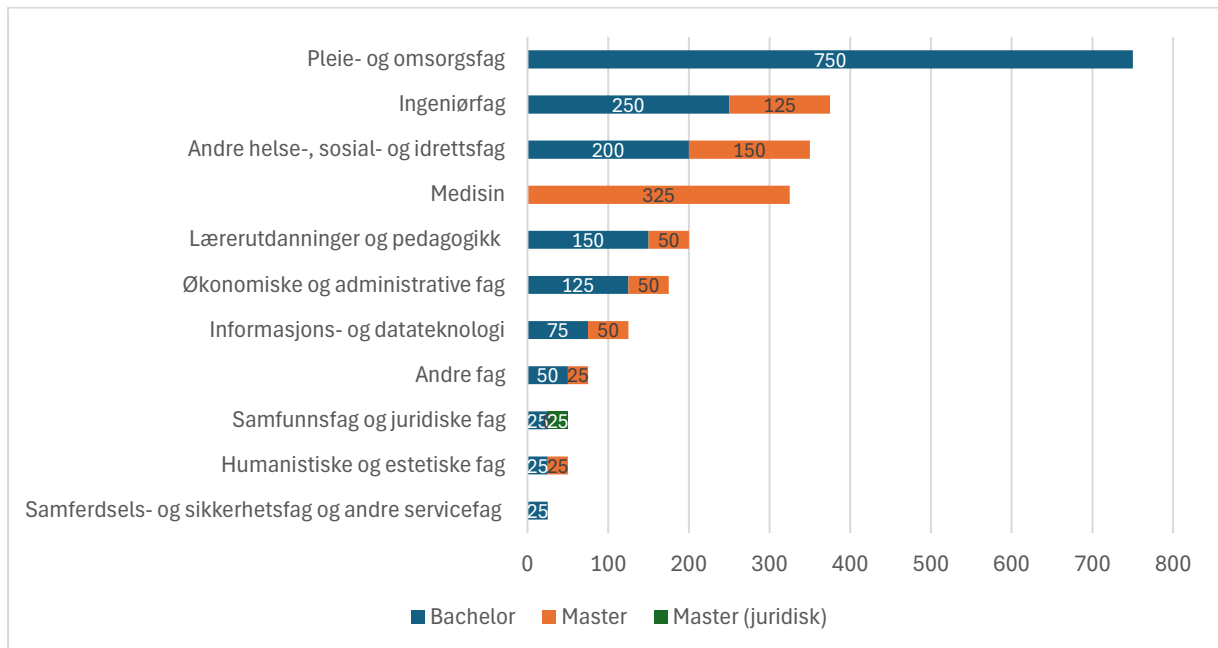
Arbeidsmarkedet i Vestland

Eksport av varer og tjenester er særlig viktig på Vestlandet, som er landes største eksportfylke. Maritim næring, kraftintensiv industri og sjømatnæringen er de største i fylket. Utvikling i den globale økonomien påvirker etterspørselen etter tjenester i disse næringene. Dette henger også sammen med etterspørselen etter arbeidskraft, som i stor grad er avhengig av de økonomiske konjunktorene (Menon Economics, 2025a).

- Det var cirka 335 400 sysselsatte med arbeidssted i Vestland i 2024 (SSB, 2025a).
- Helse- og sosialtjenester sysselsetter 22 prosent av arbeidsstyrken i fylket (73 000) (nasjonalt: 21 prosent).
- Andre store næringer er varehandel (11 prosent), undervisning (9 prosent) og industri (9 prosent) (SSB, 2025b).
- 6 738 personer var registrert som helt ledige i januar 2026, ifølge Nav (2026). Det utgjorde 1,9 prosent av arbeidsstyrken (landsgjennomsnitt: 2,3 %).
- Ledige stillinger: Det var 7 717 ledige stillinger registrert i Vestland i januar 2026 (opp fra 7 424 i januar 2025). Over halvparten av de utlyste stillingene var i Bergen. Det var flest ledige stillinger innen helse, pleie og omsorg (2 207) og industri (755) (Nav, 2026i) .

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Vestland

Om lag 25 prosent (1675 personer) av estimert mangel på arbeidskraft i Vestland gjelder kompetanse på bachelornivå, og om lag 12 prosent (825 arbeidstakere) på mastergradsnivå.

Figur 3.14. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Vestland. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

- Pleie- og omsorgsfag, medisin og andre helse, sosial og idrettsfag har klart størst mangel: 525 av dem er samlekategori helseyrker, etterfulgt av sykepleiere (300), spesialsykepleiere (125), legespesialister (125), vernepleiere (50), bioingeniører (50), radiografer (25), psykologer (25), allmennpraktiserende leger (25).
- Innen ingeniørfag på bachelor- og mastergradsnivå gjelder mangelen følgende typer ingeniører: elektronikingeniører (50), bygningsingeniører (25), maskiningeniører (25), elkraftingeniører (25), andre ingeniører (50).
- Pedagogiske utdanninger: grunnskolelærere (75), barnehagelærere (50), yrkesfaglærere (25) lektorer (vgo.) (25), andre lærere (25), universitets- og høyskoleundervisere (25).
- IT og datateknologi: programvareutviklere (50), systemanalytikere/-arkitekter (25), sikkerhetsanalytikere (25).
- Økonomisk-administrative utdanninger: eiendomsmeglere og -forvaltere (25), revisorer og regnskapsrådgivere (25), forsikrings- og finansmedarbeidere (25).

- Samfunnsfag og juridiske fag: politibetjenter (25), fengselsbetjenter (25), jurister og advokater (25).

3.2.12 Møre og Romsdal

24 prosent av virksomheter i fylket har hatt rekrutteringsproblemer i 2025 – en nedgang fra 29 prosent i 2024. Arbeidslivet i Møre og Romsdal manglet omkring 2 050 arbeidstakere i 2025.

Næringer med størst mangel er:

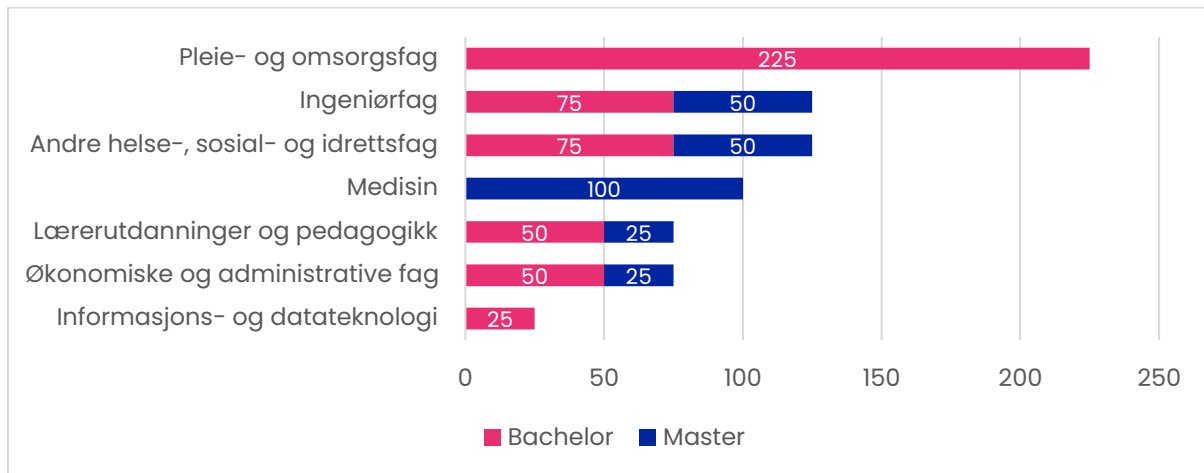
- helse og sosialtjenester (397),
- bygge- og anleggsvirksomhet (310)
- varehandel og motorvognreparasjon (264) (Nav, 2025e)

Arbeidsmarkedet:

- I 2024 var det sysselsatt 133 677 personer med arbeidssted i Møre og Romsdal 4. kvartal 2024 (SSB, 2025a).
- Helse- og sosialtjenester sysselsetter 22 prosent (cirka 30 000 personer). Andre store næringer er industri (15 prosent), varehandel (11 prosent), undervisning (8 prosent) og bygge- og anleggsvirksomhet (8 prosent) (SSB, 2025b).
- 2,0 prosent av arbeidsstyrken i Møre og Romsdal var registrert helt ledige i januar 2026, ifølge Nav (2026) (nasjonalt nivå: 2,3 prosent).
- Ledige stillinger: Det var 2 622 ledige stillinger i Møre og Romsdal i januar 2026 (ned fra 2 778 i januar 2025) (Nav, 2026d).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning

Cirka 25 prosent (cirka 500 arbeidstakere) av den estimerte mangelen på arbeidskraft i Møre og Romsdal er på bachelornivå, og cirka 13 prosent (cirka 250 arbeidstakere) er på mastergradsnivå. På lik linje med andre fylker er mangelen størst på arbeidstakere med utdanning innen helse- og sosialfag (pleie- og omsorgsfag, medisin og andre helse, sosial- og idrettsfag), samt ingeniørfag. Det er størst mangel på disse yrkene: samlekategori helseyrker (75), sykepleiere (50), grunnskolelærere (50), barnehagelærere (50), spesialsykepleiere (25), legespesialister (25), lektorer vgo. (25) og yrkesfaglærere (25). Det manglet også ulike typer ingeniøryrker som elektronikingeniører, maskiningeniører (25) og andre typer ingeniører (25). Andre yrker: revisorer og regnskapsrådgivere (25).

Figur 3.15. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Møre og Romsdal. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag og andre fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025

3.2.13 Trøndelag

Nav estimerte en samlet mangel på cirka 2 700 arbeidstakere i Trøndelag i 2025. Det er en nedgang fra 3 950 i 2024. 37 prosent av den totale mangelen er arbeidskraft med høyere utdanning. Mangelen er konsentrert rundt yrker innen helse- og sosialfag og ingeniørfag.

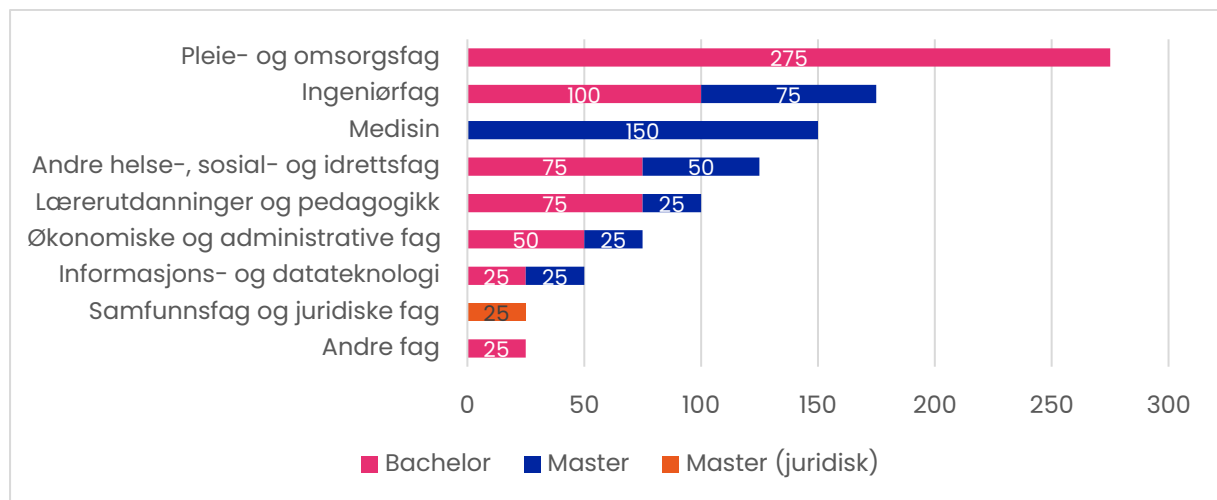
Arbeidsmarkedet i Trøndelag

- Per 4. kvartal 2024 var det 248 379 sysselsatte med arbeidssted i Trøndelag.
- Helse- og sosialtjenester (22 prosent), varehandel (11 prosent) og undervisning (10 prosent) er de tre største næringene i fylket (SSB, 2025b).
- Arbeidsmarkedet i Trøndelag er preget av høy sysselsetting og en næringsstruktur der tjenestenæringene dominerer, med en betydelig privat sektor.
- 2,1 prosent av arbeidsstyrken i Trøndelag var registrert helt ledige i januar 2026, ifølge Nav (2026) (nasjonalt nivå: 2,3 prosent).
- Ledige stillinger: Det var 4 774 ledige stillinger i Trøndelag i januar 2026 (opp fra 4 514 i januar 2025) (Nav, 2026d).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Trøndelag

23 prosent (625 personer) av den totale mangelen i Trøndelag gjelder arbeidstakere med utdanning på bachelornivå, og 14 prosent (375) gjelder mastergradsutdannede.

Figur 3.16 Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Trøndelag. 2025

Merk at estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.14 Nordland

Nav estimerte en samlet manglet på om lag 2 400 arbeidstakere i Nordland i 2025, noe som er en nedgang fra 2950 i 2024. 25 prosent av virksomhetene hadde rekrutteringsproblemer i 2025 (Nav, 2025i).

Arbeidsmarkedet i Nordland

- Ved utgangen av 2024 var 119 049 personer sysselsatt med arbeidssted i Nordland (SSB, 2025a).
- Helse- og sosialtjenester er en stor næring i fylket, med nesten en fjerdedel av de sysselsatte (24 prosent). Til sammenligning gjelder dette 21 prosent på landsbasis.
- Andre store næringer i fylket er varehandel (11 prosent), bygg- og anleggsvirksomhet (9 prosent), undervisning (9 prosent) og industri (8 prosent) (Nav, 2025i; SSB, 2025b).
- 1,8 prosent av arbeidsstyrken i Nordland var registrert helt ledige i januar 2026, ifølge Nav (2026) (nasjonalt nivå: 2,3 prosent).

- Ledige stillinger: Det var 2 775 ledige stillinger i Nordland i januar 2026 (ned fra 3 005 i januar 2025) (Nav, 2026d).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Nordland

Cirka 26 prosent (cirka 625 arbeidstakere) av den estimerte mangelen på arbeidskraft i Nordland er på bachelornivå, og om lag 15 prosent (cirka 350 arbeidstakere) er på mastergradsnivå.

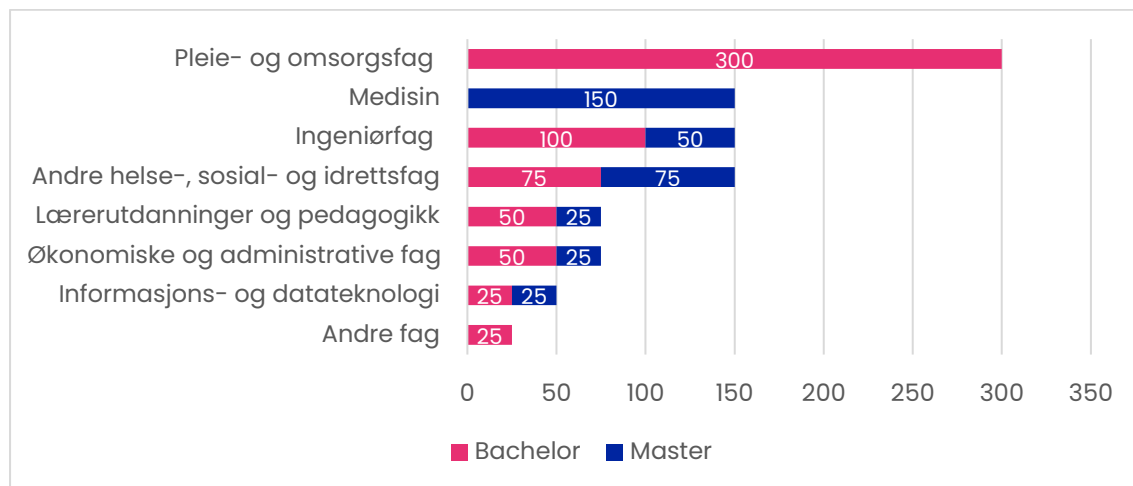
I helse- og omsorgssektoren var det estimert mangel på sykepleiere (175), samlekategori helseyrker (150), spesialsykepleiere (75), legespesialister (75), vernepleiere (25), bioingeniører (25), psykologer (25) og allmennpraktiserende leger (25).

Undervisning og pedagogikk: grunnskolelærere (50), barnehagelærere (25) og yrkesfaglærere (25).

Økonomisk-administrative utdanninger: revisorer og regnskapsgivere (50), eiendomsmeglere- og forvaltere (25) og regnskapsførere (25).

Andre yrker: jurister og advokater (25) og politibetjenter (25).

Figur 3.17. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Nordland. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er svært usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag og samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.15 Troms

Den estimerte mangelen på arbeidskraft i Troms har økt betydelig de siste 10 årene – fra **1 250** arbeidstakere i 2015 til **2 650** i 2025.

Andel virksomheter med rekrutteringsproblemer: 32 prosent (høyest andel i landet)

Arbeidsmarkedet i Troms

- Lav ledighet: 1,3 % helt ledige i Troms i januar 2026, ifølge Nav (Nav, 2026d) (landsgjennomsnitt: 2,3 %).
- Antall sysselsatte med arbeidsted i Troms var drøyt 90 000 i 2024 (SSB, 2025a).
- Helse- og sosialtjenester sysselsetter omkring 23 500 personer, eller 26 % av arbeidsstyrken (nasjonalt: 21 %).
- Andre store næringer: varehandel (11 %), undervisning (11 %), offentlig administrasjon mv. (9 %) og bygge- og anleggsvirksomhet (8 %) (SSB, 2025b).
- Ledige stillinger: Det var 2 423 ledige stillinger i Troms i januar 2026 (ned fra 2 679 i januar 2025) (Nav, 2026d).
- Størst mismatch mellom ledige stillinger og arbeidsledige er innen helse- og sosialtjenester: 7,3 ledige stillinger per registrert ledig (Nav, 2025c).

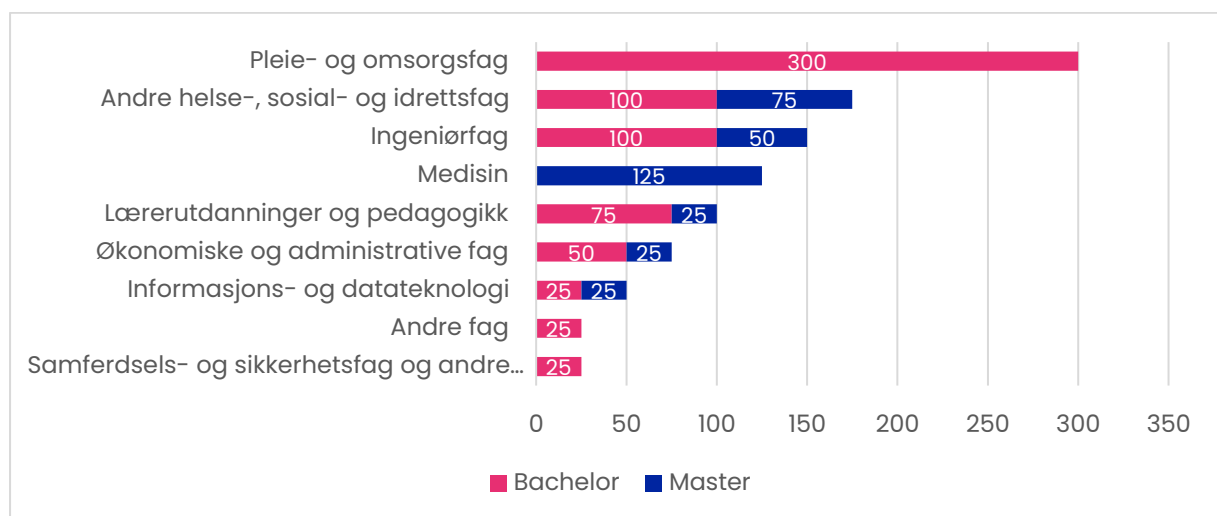
Næringer med størst rekrutteringsproblemer i Troms

- **Helse- og sosialtjenester** er næringen med størst mangel med 871 arbeidstakere (en økning på 147 personer fra 2024). 43 % av virksomhetene manglet arbeidskraft (uendret fra 2024)
- **Varehandel og motorvognreparasjoner** er næringen med nest størst mangel på folk, med 295 personer, en økning på 38 personer fra 2024.
- **Bygg og anlegg** mangler fortsatt fagfolk, og mangelen øker med 37 personer fra 2024. 45 % av virksomhetene mangler arbeidskraft (opp fra 28 % i 2024).
- Bare **undervisning** og **informasjon og kommunikasjon** har en nedgang i mangelen på arbeidskraft fra 2024.
- Transport og lagring: 48 % av virksomhetene mangler arbeidskraft
- Overnatting og servering: 33 % (ned fra 39 %, men flere ansetter med lavere kompetanse)
- Offentlig forvaltning: 32 % (ned fra i fjor, men flere stillinger står ubesatt)

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Troms

Arbeidskraft med bachelorgrad utgjør 26 prosent (700 arbeidstakere) og mastergrad 12 prosent (325 arbeidstakere) av den totale mangelen på arbeidskraft i Troms (Nav, 2025h)

Figur 3.18 Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Troms. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag og samfunnsfag og juridiske fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025

3.2.16 Finnmark

Estimert mangel på arbeidskraft i Finnmark var 750 arbeidstakere i 2025, en nedgang fra 1 200 i 2024.

Andel virksomheter med rekrutteringsproblemer i Finnmark:

25 prosent av virksomheter i Finnmark har hatt rekrutteringsutfordringer i 2025. Dette er en nedgang fra 27 prosent i 2024. Rekrutteringsproblemene har økt i Vest-Finnmark, fra 21 prosent i 2024 til 29 prosent i 2025, mens det har vært en nedgang i Midt-Finnmark og i Øst-Finnmark (Nav, 2025b).

Arbeidsmarkedet i Finnmark

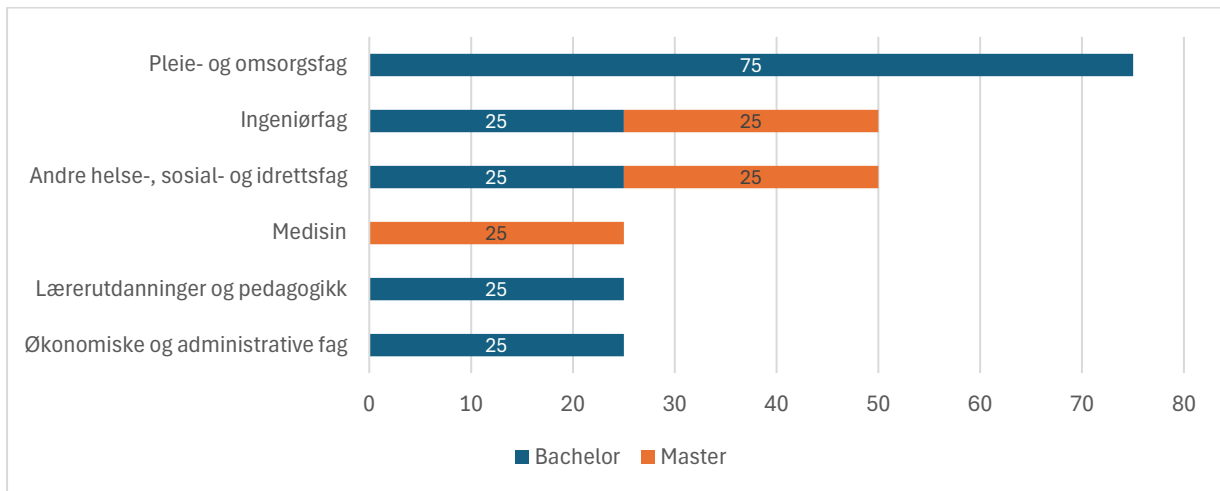
- **Arbeidsledighet:** 2,1 % av arbeidsstyrken i Finnmark var helt ledige i januar 2026, ifølge Nav (2026) (2,3 % var landsgjennomsnittet).
- **Sysselsatte:** 38 058 med arbeidssted i Finnmark i 2024 (SSB, 2025a).
 - 30 prosent av alle som jobber i Finnmark, er sysselsatt i Alta.
- **Største næringer:**
 - Helse- og sosialtjenester sysselsetter nesten 9 000 personer, 23 % av arbeidsstyrken i Finnmark (nasjonalt: 21 %).
 - Andre store næringer: varehandel (10 prosent), offentlig administrasjon mv. (10 prosent), undervisning (9 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (9 prosent) og jordbruk, skogbruk og fiske (8 prosent) (SSB, 2025b).
- **Ledige stillinger:** Det var 842 ledige stillinger i Finnmark i januar 2026 (ned fra 907 i januar 2025). Det var flest ledige stillinger innen helse, pleie og omsorg (261), serviceyrker og annet arbeid (114) og undervisning (71) (Nav, 2026h).

Næringer med størst rekrutteringsproblemer i Finnmark

Virksomheter som har opplevd rekrutteringsproblemer, blir spurt om problemene skyldes for få eller ingen kvalifiserte søkere på stillingen(e), eller om det er andre grunner til at de ikke fikk ansatt ønsket kompetanse. **19 prosent** av virksomhetene i Finnmark oppgir at de hadde rekrutteringsproblemer på grunn av for få eller ingen kvalifiserte søkere. Helse- og sosialtjeneste har en nedgang av virksomheter med rekrutteringsproblemer (Nav, 2025b).

Mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Finnmark

Navs bedriftsundersøkelse for Finnmark viser at mangelen på arbeidskraft med høyere utdanning er tydelig konsentrert innen enkelte fagområder, mens andre områder rapporterer lite eller ingen knapphet. Som figuren viser, er en overvekt av mangelen innen utdanninger som kreves i velferdstjenester, særlig helse- og omsorgstjenester, men det er også en viss mangel innen ingeniørfag, både på bachelor- og masternivå, lærerutdanninger og økonomisk-administrative fag. Arbeidslivet i Finnmark manglet omkring 165 personer med bachelorgrad og 92 med mastergrad i 2025.

Figur 3.19 Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Finnmark. 2025

Merknad: Estimert mangel fordelt på utdanningsområde er usikker på fylkesnivå. Følgende fag er ikke vist i figuren fordi det ikke er estimert mangel i 2025: Andre naturvitenskapelige og tekniske fag, humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag, samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag, informasjons- og datateknologi og andre fag.

Kilde: Navs bedriftsundersøkelse, 2025.

3.2.17 Regionale mønstre

Denne gjennomgangen av fylkesvise kompetansebehov basert på Navs bedriftsundersøkelser viser noen forholdsvis tydelige mønstre. Noen mangler gjør seg gjeldende på nasjonalt nivå, framfor alt arbeidskraft knyttet til helse- og sosialfaglige utdanninger og helse- og omsorgsykker. Størst er mangelen på sykepleiere. Selv om mangelen gjelder nasjonalt, er den større i noen regioner, framfor alt i Finnmark, Troms, Nordland og deler av Innlandet. Mangelen er drevet av både demografiske trekk og mer generelle regionale rekrutteringsutfordringer. Disse områdene har også høy grad av lærermangel. Blant læreryrkene er det størst mangel på barnehagelærerutdannede.

Vestlandet peker seg i noen grad også ut med eget mønster. Det gjelder Rogaland, det tidligere Hordaland og delvis Møre og Romsdal. I tillegg til mangel på sykepleiere og andre yrkesgrupper knyttet til velferdstjenester preges denne energi- og industriregionen av mangel på teknisk- og ingeniørfaglig kompetanse. Det gjelder særlig innenfor energi-, prosess- og industrirelaterte fag. Dette reflekterer næringsstrukturen i disse regionene og behov knyttet til energi, industri og grønn omstilling, i tillegg til de mer generelle velferdsbehovene.

Et siste hovedmønster finner vi for storbyregioner. I urbane og sentrale strøk, og særlig i Oslo og Akershus, er mangel på arbeidskraft stor innen områder som IKT og økonomisk-administrative utdanninger, med hovedvekt på regnskapsføring og

revisjon og juridiske fag. Også her er det imidlertid mangel i velferdsyrkene, primært på det helse- og sosialfaglige området.

3.3 Hva sier kandidatundersøkelser om tilbud og etterspørsel av kompetanse?

Nasjonale kandidatundersøkelser har blitt gjennomført siden 1972 blant personer som nylig har fullført utdanning fra universiteter og høyskoler. Hovedhensikten er å kartlegge overgang fra utdanning til arbeid og de første årene av karrieren. Undersøkelsene blir gjennomført av NIFU på oppdrag fra HK-dir.

Undersøkelsen av nyutdannede blir gjennomført i november i oddetallsår. Målgruppen er kandidater med mastergrad eller tilsvarende som ble uteksaminert i vårsemesteret samme år. De fleste spørsmålene er identiske fra år til år slik at man kan følge utvikling over tid. **Tematiske undersøkelser** blir gjennomført annethvert år. Målgruppen er som regel kandidater som fullførte utdanningen 2–6 år tidligere. Undersøkelsene er mer fleksible med hensyn til tema, utdanningsnivå og type utdanning.

3.3.1 Undersøkelsen av nyutdannede

Resultatene fra den siste kandidatundersøkelsen ble presentert i en rapport fra NIFU i 2024. Den er basert på svar fra masterutdannede fra våren 2023. Resultatene viser at de nyutdannede hadde litt større utfordringer med overgangen til arbeidsmarkedet sammenlignet med 2021, men at arbeidsledigheten ligger under gjennomsnittet for 2011–2023 (Ballo et al., 2024).

Det er forskjeller på type utdanning og fagfelt. Profesjonsutdannede har større sannsynlighet for en rask overgang til arbeidslivet. Spesielt masterutdannede innenfor pedagogiske fag, helse- og sosialfag og jurister går i liten grad ut i arbeidsledighet eller har andre former for mistilpasning i arbeidsmarkedet. Masterutdannede innenfor realfag, samfunnsfag, humanistiske og estetiske fag har større utfordringer i overgangen til arbeidslivet, og dette er et mønster som kan ses over flere år (Ballo et al., 2024).

Egenskaper ved kandidatene har betydning for arbeidsmarkedsutfall. Gode karakterer øker sannsynlighet for god jobbmatch, mens kandidater med innvandrerbakgrunn har større utfordringer enn andre. Hvilken institusjon den uteksaminerte har tatt utdanningen sin ved, har mindre å si for overgangen til arbeidslivet enn bosted. De som er bosatt i Agder og Finnmark, har mindre

sannsynlighet for å ha en jobb som passer med kvalifikasjonene deres enn andre (Ballo et al., 2024).

NIFU har sett på *innholdsmisforhold*, det vil si manglende samsvar mellom innholdet i utdanningen og innhold i arbeidsoppgaver. Det er størst grad av rapportert misforhold blant kandidater fra disiplinutdanninger innen humaniora, samfunnsfag og i noe mindre grad natur- og realfag. For de to førstnevnte oppgir om lag 25 prosent av respondentene at det er dårlig samsvar mellom utdanningen og innholdet i arbeidsoppgaver. For natur- og realfag var tilsvarende tall om lag 20 prosent. For kandidater fra mer profesjonsrettede utdanninger er opplevelsen av misforhold lavere. Det samme gjelder for kandidater med økonomisk-administrativ utdanning. For noen fagområder viser undersøkelsen en markant økning over tid i rapportert innholdsmisforhold. Det gjelder samfunnsfag, lærer- og pedagogikkutdanninger og økonomisk-administrative utdanninger.

NIFU trekker også fram at det er de samme gruppene som rapporterer innholdsmisforhold, som opplever andre former for mistilpasning, som undersyssetting, feil utdanningsnivå eller at kompetansen blir utnyttet i begrenset grad. Dette gjelder i høyest grad kandidater fra humanistiske fag, men også samfunnsvitere og realister.

Oppsummert kan vi si at de fleste nyutdannede med master er i arbeid et halvt år etter utdanning, og mange av disse har en god jobbmatch. Det er typisk litt større utfordringer for de med disiplinutdanning enn for de som har tatt en profesjonsutdanning, men på et overordnet nivå er det ikke store utfordringer i arbeidsmarkedet for nyutdannede med master. Bildet fra kandidatundersøkelsen blir i stor grad bekreftet av registerdata, se kapittel 3.4.

3.3.2 God tilpasning til arbeidslivet over tid

Sett i et lengre perspektiv blir problemene med misforhold enda mindre. I en undersøkelse fra 2025 så NIFU på uteksaminerte med mastergrad eller tilsvarende fra norske institusjoner i 2019 og kandidatenes arbeidsmarkedserfaring og bostedsmønstre 6–7 år etter endt utdanning (Wiborg et al., 2025). NIFU konkluderte her at kandidatene «stort sett klarer seg godt på arbeidsmarkedet». De aller fleste er sysselsatt, en lav andel jobber ufrivillig deltid, og de klart færreste opplever å ha en jobb med dårlig samsvar mellom utdanning og arbeidsoppgaver. Derimot var det en noe høyere andel som opplevde at masterutdanning ikke var nødvendig for arbeidet. Forskjellene mellom fagfelt etter 6–7 år liknet på resultatene målt et halvt år etter endt utdanning, men forskjellene var noe mindre. Kandidater fra humanistiske og estetiske fag har noe lavere andel sysselsatte, og rapporterer oftere om innholdsmistilpasning eller overutdanning og ufrivillig deltid. Kandidater fra realfag kommer derimot relativt

sett bedre ut målt etter 6–7 år enn i undersøkelser som måler kort tid etter endt utdanning. Om økonomisk-administrative utdanninger konkluderer analysen at kandidatene er «godt tilpasset i jobben».

På bakgrunn av kandidatundersøkelsene konkluderer NIFU med at det samlet sett er liten grad av mistilpasning mellom høyere utdanning og arbeidsmarked i Norge, men at det er noen forskjeller mellom fagfelt. Undersøkelser i et mer langsiktige perspektiv tyder på at noen av forskjellene mellom fagområder observert kort tid etter endt utdanning handler om at det tar lengre tid å finne arbeid for kandidater i disiplinutdanningene enn for de som har yrkesrettede utdanninger.

3.4 Registerdata om etterspørsel

På oppdrag fra HK-dir har SSB utarbeidet registerbasert statistikk om sysselsetting blant nyutdannede. I statistikken skilles det mellom sysselsatte i yrker som normalt krever kompetanse tilsvarende høyere utdanning og sysselsatte i andre yrker. En stor andel av studentene er i en eller annen form for arbeid samtidig som de studerer. Mange nyutdannede som for eksempel fortsetter i en deltidsstilling de har hatt som studenter mens de søker etter en ny jobb, vil derfor være registrert som sysselsatte, men da gjerne ikke i et yrke som krever høyere utdanning. Andelen sysselsatte i kategorien «Akademiske yrker mv.», som inneholder yrker som normalt krever høyere utdanning, kan med andre ord være et mer treffende mål når man undersøker sysselsetting blant nyutdannede.

Error! Reference source not found. viser at andelen sysselsatte i yrker som normalt krever høyere utdanning, i hovedsak er den samme to år etter endt utdanning som den var ett år etter utdanning for uteksaminerte med toårig mastergrad i 2020/2021 og 2021/2022. Et unntak her er uteksaminerte fra humanistiske og estetiske fag, som uansett ligger lavest, men der andelen likevel har økt mellom ett og to år etter endt utdanning. Også for økonomisk-administrative fag ser vi denne tendensen, men for akkurat denne faggruppen er skillet mellom «akademiske yrker mv.» og «øvrige yrker» ikke helt klart. Ellers er det slik at kategorien «Ikke lønnstaker» også inkluderer selvstendig næringsdrivende, så sant disse ikke i tillegg er lønnstakere. Samlet sett utgjør selvstendig næringsdrivende en liten gruppe, men for enkelte utdanninger kan den være noe større. Det vil være et mål å produsere enda bedre registerbasert statistikk som også inkluderer informasjon om selvstendig næringsdrivende.

Overordnet ser vi de samme tendensene som i kandidatundersøkelsene, nemlig at særlig uteksaminerte fra humanistiske fag, men også de fra samfunnsfag og realfag, har noe større problemer på arbeidsmarkedet enn andre. Dataene fra SSB viser også

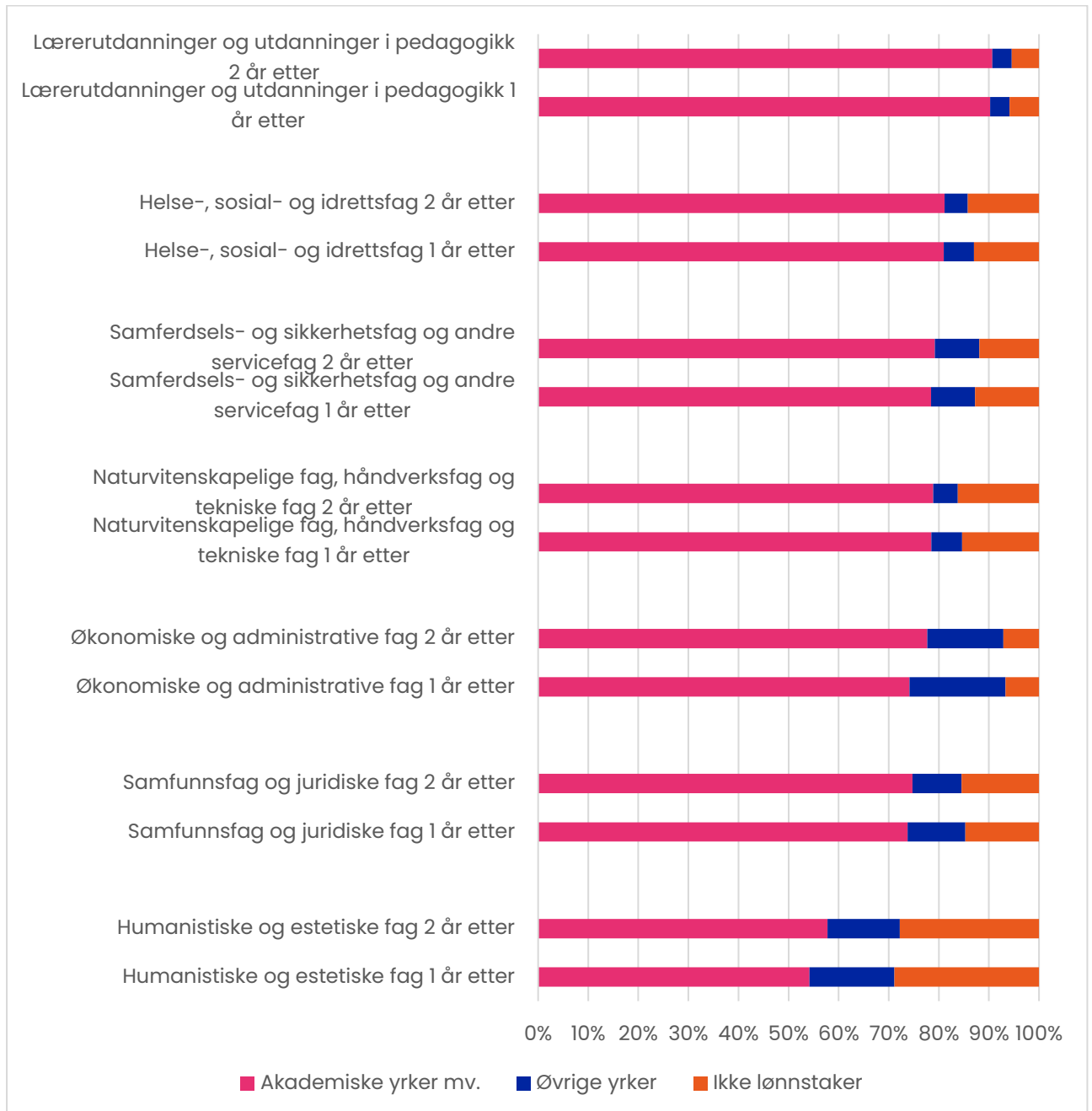
at personer med mastergrad innen humanistiske og estetiske fag jobber deltid i klart større grad enn personer med utdanning fra andre fagfelt.

Dersom vi bryter de store fagfeltene opp i mindre faggrupper, ser vi imidlertid en del nyanser (Figur 3.21). Innen helse-, sosial- og idrettsfag ser vi en svært høy andel sysselsatte i yrker som krever høyere utdanning blant de som er uteksaminert fra pleie- og omsorgsfag, og en langt lavere andel i de øvrige gruppene som sosialfag og idrettsfag. At denne er svært høy, er ikke overraskende, gitt de store behovene for blant annet spesialsykepleiere. Innen naturvitenskapelige og tekniske fag skiller uteksaminerte fra informasjons- og datateknologi seg ut med 90 prosent sysselsatte i yrker som krever høyere utdanning. Øvrige faggrupper innen naturvitenskapelige og tekniske fag ligger i hovedsak mellom 70 og 80 prosent. Nederst ligger biologiske fag med 71 prosent, mens bygg- og anleggsgfag samt utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag ligger rundt 80 prosent. De to sistnevnte inneholder mange masterutdanninger i ingeniørfag og teknologi.

Også innen samfunnsvitenskapelige og juridiske fag er det store forskjeller mellom faggruppene. På topp ligger statsvitenskapelige og psykologiske fag, der noe under 80 prosent er sysselsatt i et yrke som krever høyere utdanning. Juridiske fag ligger nederst, med 63 prosent. Merk at statistikken inkluderer toårige mastergrader, og at profesjonsstudiet i psykologi og femårig mastergrad i rettsvitenskap derfor ikke er med her. De største forskjellene ser vi innen humanistiske og estetiske fag. Blant uteksaminerte fra språkfag er 73 prosent sysselsatt i et yrke som krever høyere utdanning, noe som er høyere enn en del faggrupper innen andre fagfelt. Andre faggrupper innen humanistiske og estetiske fag ligger langt lavere.⁶

⁶ Merk at bildende kunst og kunsthåndverk samt musikk, dans og drama kan være eksempler på faggrupper med en høyere andel selvstendig næringsdrivende blant uteksaminerte enn andre.

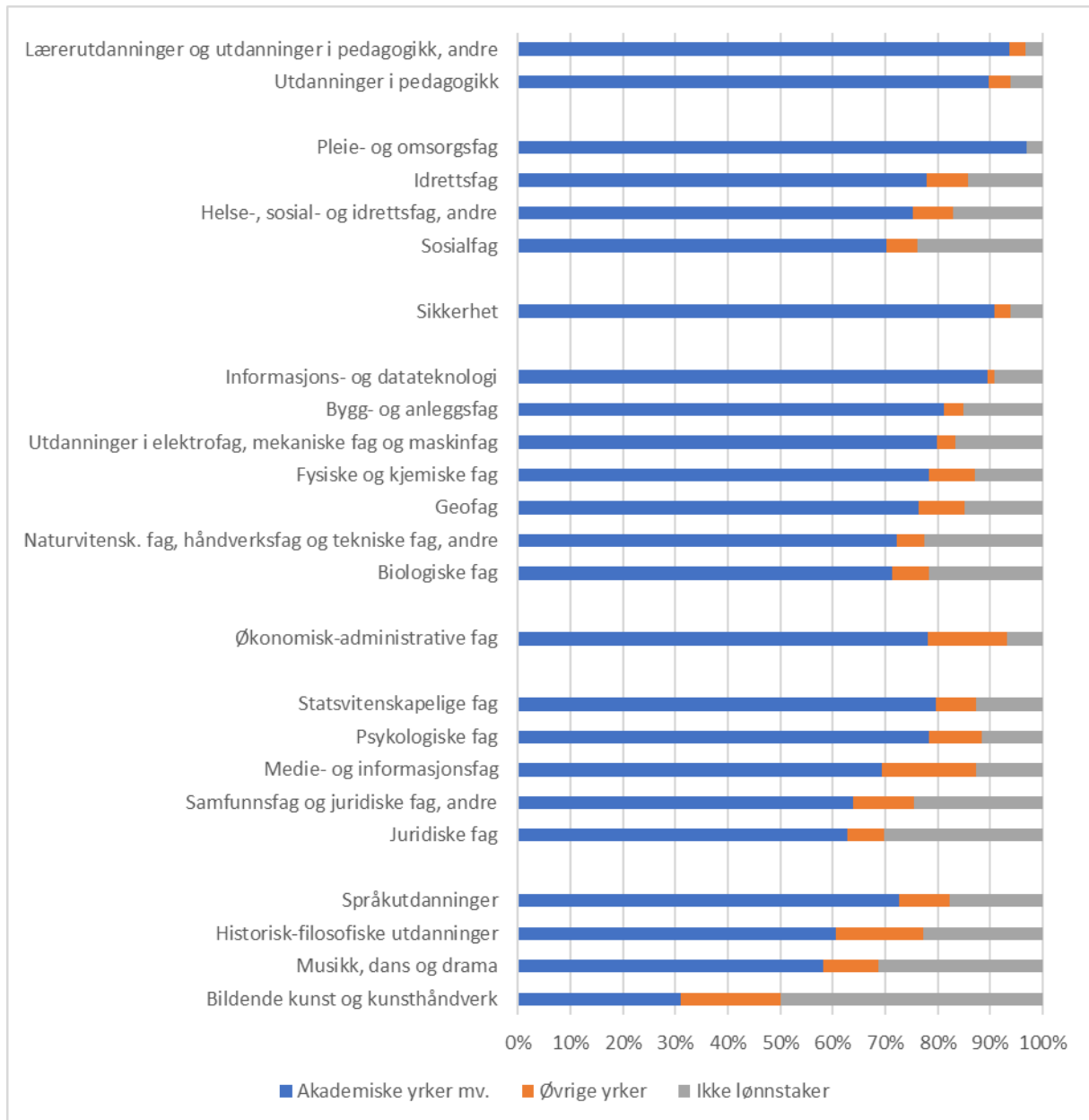
Figur 3.20 Sysselsettingsstatus 1 og 2 år etter avlagt 2-årig mastergrad for uteksaminerte i 2020/2021 og 2021/2022 etter fagfelt

Merknad: Akademiske yrker mv. er yrker som normalt krever kompetanse tilsvarende høyere utdanning, og omfatter tallkoder fra og med 0110 til og med 3522 i [STYRK-08](#). Kategorien «Ikke lønnstaker» omfatter også selvstendig næringsdrivende

Kilde: SSB

Figur 3.21 Sysselsettingsstatus 2 år etter avlagt 2-årig mastergrad for uteksaminerte i 2020/2021 og 2021/2022 etter faggruppe

Merknad: Faggruppene er sortert etter hvilket fagfelt de tilhører, og deretter etter andelen sysselsatte i akademiske yrker mv. Akademiske yrker mv. er yrker som normalt krever kompetanse tilsvarende høyere utdanning, og omfatter tallkoder fra og med 0110 til og med 3522 i [STYRK-08](#). Kategorien «Ikke lønnstaker» omfatter også selvstendig næringsdrivende. Faggrupper med færre enn 200 individer er ekskludert. Kategoriene «Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, andre», «Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, andre» og «Samfunnsfag og juridiske fag, andre» er selvstendige kategorier i [NUS-kodesystemet](#), og er ikke restkategorier som inneholder de ekskluderte faggruppene med færre enn 200 individer.

Kilde: SSB

4 Analyse og vurderinger

Dette kapittelet undersøker hvordan dagens utdanningssystem svarer på samfunnets kompetansebehov. Her sammenstiller vi utdanningsstatistikk fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) med vurderinger av etterspørsel, mangel og langsiktige behov omtalt i kapittel 3. Målet er å vurdere hvordan utdanningskapasiteten er innrettet sett i forhold til kunnskapsgrunnlaget om behov for arbeidskraft og kompetanse. Samtidig er dimensjonering og utvikling av studieportefølje en kompleks prosess der institusjonene må ta hensyn til en rekke ulike forhold og rammebetingelser. Det bildet vi presenterer her, basert på statistikk fra DBH, utgjør ett av flere sentrale kunnskapsgrunnlag som institusjonene må vurdere samlet i arbeidet med dimensjonering og utvikling av studieporteføljen.

4.1 Status, trender og utviklingstrekk i høyere utdanning

Denne delen presenterer statistikk om uteksaminerte og opptakstall i høyere utdanning de siste ti årene. Uteksaminerte kandidater viser utviklingen i tilførsel av kompetanse til samfunn og arbeidsliv, mens opptakstallene gir en indikasjon på aktuelle trender og tilførsel av kompetanse noen år fram. Først viser vi de overordnede fagfeltene, deretter ser vi mer detaljert på fagfeltene enkeltvis.

For alle tabellene gjelder det at tall der fagfeltet er ukjent, ikke vises. De er imidlertid med i alle summeringer. DBH er kilde for alle tabeller i kapittelet.

Tabell 4.1 Uteksaminerte fra treårige bachelorutdanninger per fagfelt, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Helse-, sosial- og idrettsfag	8065	8383	8527	8810	8890	9136	9515	9335	8479
Økonomiske og administrative fag	5340	5956	6545	5998	6626	6731	6885	7038	7052
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	4750	5333	5336	5239	5437	5836	5373	5682	5785
Samfunnsfag og juridiske fag	2832	3011	3070	3373	3636	4023	4142	4523	4481
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	2829	2886	2960	3312	3305	3464	3348	3394	3010
Humanistiske og estetiske fag	2385	2453	2481	2407	2825	2772	2652	2608	2683
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1174	1146	1109	1072	1189	1036	1093	1110	1175
Primærnæringsfag	179	184	204	255	291	270	279	321	293
Totalsum	27724	29479	30341	30607	32301	33384	33402	34133	33048

Merknad: ONH kommer inn i statistikken i 2021. Dette gir særlig utslag for samfunnsfag og juridiske fag. Se omtale og tabeller i kapittel 4.1.4.

Kilde: DBH

Tallet på uteksaminerte fra treårige bachelorutdanninger økte fra 2016 til 2023, men relativt svakt i siste del av perioden. Rekordhøye tall i 2023 må ses i sammenheng med høye opptak under pandemien. Tallet for 2024 var noe lavere enn de tre foregående årene. Forskjellige fagfelt har hatt ulik utvikling i perioden. Helse-, sosial- og idrettsfag har hatt en svak utvikling, og hadde i 2024 det laveste antall uteksaminerte siden 2017, og betydelig lavere enn de fem foregående årene. Nedgangen kommer på tross av høye opptakstall i 2021 og skyldes kraftig fall i gjennomføring. Sterkest vekst mellom 2016 og 2024 hadde utdanninger i samfunnsfag og juridiske fag, med hele 45 prosent,⁷ mens økonomisk-administrative fag økte med 32 prosent i samme periode. Også naturvitenskapelige og tekniske fag økte betydelig med 22 prosent.

Tabell 4.2 Studenter tatt opp til treårige bachelorutdanninger, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Helse-, sosial- og idrettsfag	12231	11726	11810	11933	12340	12400	12501	11652	12292	13366
Økonomiske og administrative fag	11351	11341	11151	11957	13423	12808	13000	13668	13448	13066
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	8942	9062	9207	9066	10495	10573	10204	10114	10574	10311
Samfunnsfag og juridiske fag	6231	6311	6081	6445	7143	7467	7287	7576	7897	8093
Humanistiske og estetiske fag	5451	5645	5482	5407	5806	5694	5136	4888	4891	5100
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	4681	4605	4652	4997	5010	4778	4022	3559	3534	3356
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	1223	1341	1120	1378	1492	1708	1573	1533	1593	1741
Primærnæringsfag	415	410	407	407	495	485	438	388	380	403
Totalsum	50528	50441	49912	51592	56205	55913	54161	53378	54609	55437

Merknad: ONH kommer inn i statistikken i 2021. Dette gir særlig utslag for samfunnsfag og juridiske fag. Se omtale og tabeller i kapittel 4.1.4.

Kilde: DBH

Når vi ser på opptakstall for treårige bachelorutdanninger, hadde helse-, sosial- og idrettsfag den største økningen i 2025. Økonomisk-administrative fag har gått noe ned fra foregående år, men er fortsatt det største fagområdet sammen med helse-, sosial- og idrettsfag. De to fagområdene hadde hver for seg om lag 25 prosent av studenter tatt opp til bachelorutdanninger. Lærerutdanninger og pedagogikk har hatt

⁷ Når ONH er holdt utenfor, jfr. merknad i tabell.

en nedgang i opptak de siste årene, fra litt under 4700 i 2016 til noe under 3400 i 2025. I dette ligger særlig store utfordringer for barnehagelærerutdanningen. Naturvitenskapelige og tekniske fag hadde en økning i opptakstallene i 2023, og har siden vært omtrent på dette nivået.

På grunn av endringene under pandemien er det vanskelig å bruke 2020 og de nærmeste årene etter som grunnlag for sammenlikning. Sammenlikner vi opptakstallene for 2025 med 2019, ser vi at opptaket til treårige bachelorstudier i lærerutdanning og pedagogikk har falt med hele 33 prosent. Dette fallet har så å si utelukkende kommet på barnehagelærerutdanningen. Også for humanistiske og estetiske fag har opptaket sunket siden 2019, med en nedgang på 6 prosent. På dette fagfeltet har det vært en stor vekst i nettbaserte utdanninger, men gjennomføringen på disse har vært svært lav. På ordinære (ikke-nettbaserte) studieprogrammer har det vært en stor nedgang på humanistiske og estetiske fag siden 2019, nærmere 20 prosent.

Tabell 4.3 Uteksaminerte fra femårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	427	461	461	625	657	786	2490	2913	3016
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	1381	1503	1497	1577	1602	1655	1660	1710	1809
Samfunnsfag og juridiske fag	1066	1107	956	906	1040	1001	1054	1041	956
Helse-, sosial- og idrettsfag	230	221	232	229	209	215	228	222	238
Humanistiske og estetiske fag	43	43	46	35	38	25	46	33	41
Økonomiske og administrative fag	99	76	63	45	35	30	31	19	14
Primærnæringsfag	4	4	7	7	12	5	8	16	13
Totalsum	3250	3415	3262	3424	3593	3717	5517	5954	6087

Kilde: DBH

Tallet på uteksaminerte fra femårige mastergrader har økt mye de siste årene, hovedsakelig som følge av omleggingen av grunnskolelærerutdanningene. Ved siden av lærerutdanningene finnes slike femårige utdanningsløp primært innen teknologiske utdanninger, særlig ved NTNU, og i juridiske fag. Antall opptatte til femårige teknologiske utdanninger har hatt en betydelig økning de siste ti årene sett over ett, men har vært relativt stabile fra 2021 på et nivå noe under pandemiåret 2020.

Tabell 4.4 Studenter tatt opp til femårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	1303	3950	4467	4449	4468	4030	3905	3205	3402	3889
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	2248	2518	2580	2667	2928	2870	2813	2725	2748	2843
Samfunnsfag og juridiske fag	1718 ⁸	1474	1464	1359	1377	1333	1331	1325	1347	1375
Helse-, sosial- og idrettsfag	384	362	360	422	424	405	449	458	433	413
Økonomiske og administrative fag	83	62	54	49	45	49	164	179	201	205
Humanistiske og estetiske fag	70	54	43	50	77	77	77	48	58	47
Primærnæringsfag	14	13	15	13	18	19	19	25	13	14
Totalsum	5820	8433	8983	9009	9337	8783	8758	7965	8202	8786

Kilde: DBH

Opptakstallene for femårige mastergrader vokste betydelig i 2025, først og fremst som følge av økt opptak til lærerutdanninger.

Tabell 4.5 Uteksaminerte fra toårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2024

	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	2341	2686	2957	2866	3109	3404	3516	3471
Økonomiske og administrative fag	2110	2360	2191	2522	2711	2900	3097	2902
Helse-, sosial- og idrettsfag	1176	1258	1339	1522	1650	1989	1938	2547
Samfunnsfag og juridiske fag	1222	1230	1258	1331	1424	1611	1729	1808
Humanistiske og estetiske fag	1300	1267	1371	1373	1421	1513	1489	1497
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	942	996	1038	1209	1436	994	969	1099
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	140	153	197	179	200	221	217	204
Primærnæringsfag	122	124	114	113	140	140	122	147
Totalsum	9353	10074	10465	11115	12091	12772	13077	13675

Kilde: DBH

⁸ Det høye tallet for 2017 skyldes primært avvikende registrering ved UiO.

Tallet på uteksaminerte fra toårige masterutdanninger har økt jevnt og sterkt gjennom de siste ti årene. Mens antall uteksaminerte fra treårige bachelorutdanninger steg med 19 prosent fra 2016 til 2024, økte uteksaminerte fra toårige masterprogram med 46 prosent. Alle fagfelt hadde vekst, men i varierende grad. Helse-, sosial- og idrettsfag hadde den klart sterkeste økningen, og mer enn doblet antallet uteksaminerte på toårig master fra 2016 til 2024. I faggruppene samfunnsfag og juridiske fag og naturvitenskapelige og tekniske fag økte antallet uteksaminerte fra toårige masterutdanninger med i underkant av 50 prosent fra 2016 til 2024. Humanistiske og estetiske fag hadde den svakeste veksten med 15 prosent.

Tabell 4.6 Studenter tatt opp til toårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2025

	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	3615	3995	4336	4759	4954	4582	4034	4502	4921
Helse-, sosial- og idrettsfag	1963	2328	2559	3065	3170	3921	4359	4214	4841
Økonomiske og administrative fag	2811	3153	3252	3829	3924	3658	3637	4158	4430
Samfunnsfag og juridiske fag	1709	1806	2137	2483	2320	2261	2388	2626	2793
Humanistiske og estetiske fag	1993	2108	2139	2313	2222	2131	2044	2077	1970
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	1428	1739	1782	1684	1670	1541	1730	1638	1793
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	230	294	352	436	466	387	552	548	578
Primærnæringsfag	158	135	166	174	163	177	166	179	186
Totalsum	13907	15558	16723	18743	18889	18658	18910	19942	21558

Kilde: DBH

Opptakstallene for 2025 indikerer at masterveksten fortsetter, men i ulik takt for de forskjellige fagområdene. Med unntak for humanistiske og estetiske fag hadde alle fagområder økt opptak til toårige mastere i 2025 sammenliknet med både 2019 og 2024. Antallet opptatte til helse-, sosial og idrettsfag var hele 15 prosent høyere i 2025 enn i 2024, og opptaket i 2025 var nesten dobbelt så høyt som i 2016. Også for naturvitenskapelige og tekniske utdanninger økte opptaket til toårige masterutdanninger mye i 2025 sammenliknet med året før, med 9 prosent. Men sett over flere år har veksten her vært moderat. For økonomisk-administrative fag har veksten vært sterk gjennom tiårsperioden fra 2016, 36 prosent. Veksten var tydelig også fra 2024 til 2025, med 7 prosent.

For humanistiske og estetiske fag var opptaket til toårige masterutdanninger lavere i 2025 enn i både 2019 og 2024.

4.1.1 Ingeniørutdanninger og andre naturvitenskapelige og tekniske fag

Det samlede kunnskapsgrunnlaget om framtidige behov for arbeidskraft og kompetanse peker tydelig på at teknologi- og realfaglige utdanninger vil spille en sentral rolle i årene som kommer. Overgangen til et lavutslippssamfunn, økt digitalisering og sterkere behov for beredskap og samfunnssikkerhet forutsetter et betydelig tilfang av teknologisk og naturvitenskapelig kompetanse.

Kompetansebehovsutvalget vurderer at etterspørselen etter ingeniørkompetanse på tvers av sektorer vil øke, særlig innen energi, prosess- og industrivirksomhet, IKT og klima- og miljørelaterte teknologier (Kompetansebehovsutvalget, 2023). Samtidig understreker Utsynsmeldingen og EUs analyser at styrket STEM-kompetanse er avgjørende for innovasjon, verdiskaping og omstilling.

Behovene omfatter både spesialisert teknologisk kompetanse og bred realfaglig forståelse. Ingeniører innen elektrofag, maskin og energi er sentrale for det grønne skiftet, mens IKT-utdannede og personer med sikkerhetskompetanse blir stadig viktigere. Samtidig består fagfeltet av viktige disiplin-fag som matematikk, fysikk, kjemi og andre realfag som grunnlag for forskning, teknologisk utvikling og profesjonsutdanningene. Kapittel 3 viser at mangelbildet for teknologisk kompetanse varierer regionalt, men ingeniører og IKT-kompetanse er blant de mest etterspurte utdanningsgruppene i flere fylker, særlig i industriregioner som Vestland og Rogaland og i kunnskapsintensive arbeidsmarkeder som Oslo og Akershus.

4.1.1.1 Treårige ingeniørutdanninger

Utviklingen i antall uteksaminerte kandidater fra ingeniørutdanningene svarer ikke på samfunnets kompetansebehov, slik det er beskrevet i kapittel 3. I 2024 ble det uteksaminert 2 536 ingeniører. Det er det laveste antallet på ti år, og hele 16 prosent lavere enn gjennomsnittet for perioden 2016–2018.

Tabell 1 viser antallet uteksaminerte ingeniører siden 2016 og fordelingen på fagfelt. Hovedbildet er at informasjons- og datateknologi har økt mye i perioden, mens de fleste andre faggruppene har gått tilbake, til dels betydelig. For gruppen «elektrofag, mekaniske fag og maskinfag» var nedgangen samlet sett på 40 prosent fra 2016 til 2024. Innenfor «elektro» spesifikt gikk antallet ned fra 694 til 527, en nedgang på 24 prosent. Denne utviklingen står i kontrast til nåværende og forventet framtidig etterspørsel etter ingeniørkompetanse, spesielt innen elektrofag. I kapittel 3 peker vi på at behovet for ingeniører vil øke, og utdanningssystemet må møte disse behovene både nasjonalt og regionalt. Dette er et eksempel på en utvikling der det er interessant å få innspill fra fagmiljøene ved lærestedene på hvorfor det har vært en nedgang.

Tabell 4.7 Uteksaminerte i ingeniørutdanning, treårig bachelor, per faggruppe

Faggruppe	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag	1528	1798	1572	1288	1076	1134	1004	1006	928
Informasjons- og datateknologi	315	405	405	448	564	593	575	618	640
Bygg- og anleggsfag	621	678	706	765	701	673	616	611	536
Fysiske og kjemiske fag	188	151	160	140	123	171	136	146	122
Biologiske fag	38	42	41	50	102	92	110	118	116
Sikkerhet	75	64	53	40	33	28	23	21	80
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, andre	38	36	31	42	48	50	43	40	43
Fiske og havbruk								27	24
Geofag							3	17	17
Samferdsel	13	16	13	7	5	11	1	11	15
Totalsum	2816	3190	2981	2780	2652	2752	2511	2615	2521

Kilde: DBH

Utviklingen varierer betydelig mellom institusjonene, se Tabell . NTNU har økt antallet uteksaminerte ingeniører med nesten 20 prosent i denne perioden, mens OsloMet har holdt seg stabil. Samtidig har flere institusjoner opplevd kraftig nedgang: HVL har gått ned med 45 prosent, USN med 36, HiØ med 34, og både UiS og UiT har hatt en nedgang på over 25 prosent.

Tabell 4.8 Studenter uteksaminert fra ingeniørutdanning, treårig bachelor, per institusjon, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
NTNU	681	705	728	724	776	843	723	884	858
OsloMet	311	383	385	371	368	375	380	398	352
HVL	592	671	609	511	452	429	414	399	344
UiA	255	309	284	273	279	265	219	205	254
USN	317	345	312	252	245	257	266	208	209
UiS	247	297	237	269	200	255	195	206	192
UiT	252	252	252	207	178	173	160	189	185
HiØ	122	143	125	130	106	118	115	90	78
FHS	39	85	49	43	48	37	39	36	49
Totalsum	2816	3190	2981	2780	2652	2752	2511	2615	2521

Kilde: DBH

Tallene for opptak til ingeniørutdanninger var stabile mellom 2016 og 2023, med unntak for to topper i pandemiårene 2020 og 2021, se Tabell . At tallet på

uteksaminerte har sunket i samme periode, henger sammen med en tydelig nedgang i gjennomføringen over tid.

De to siste årene viser opptaket til ingeniørutdanninger en positiv trend. Opptakstallene for 2025 er på nivå med rekordtallene under pandemien i 2020. Sammenliknet med gjennomsnittlig opptakstall for årene 2016 til 2018 var tallet for 2025 11 prosent høyere. Det er imidlertid store forskjeller mellom institusjonene. OsloMet, UiS, UiA og NTNU har betydelig vekst, mens HiØ og UiT har lavere tall enn tidligere. Ved HVL og USN er tallene omtrent uendret sammenliknet med gjennomsnittet for 2016–2018.

Tabell 4.9 Studenter tatt opp til ingeniørutdanninger, treårig bachelor, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
NTNU	1104	1223	1140	1138	1308	1221	1155	1165	1240	1332
OsloMet	483	518	522	670	712	692	608	625	626	683
HVL	823	657	639	639	734	649	602	649	648	680
UiS	342	454	495	470	547	496	487	449	547	567
UiA	382	392	377	362	399	396	339	328	375	439
USN	415	400	428	433	456	454	381	440	465	422
UiT	471	404	436	353	388	473	410	321	326	367
HiØ	218	216	191	184	169	160	135	152	128	148
FHS		17	70	47	41	49	40	40	53	77
Totalsum	4238	4281	4298	4296	4754	4590	4157	4169	4408	4715

Kilde: DBH

Tabell 4.10 viser hvordan opptatte ingeniørstudenter er fordelt på faggrupper. I 2025 hadde både bygg- og anleggsgfag og elektrofag, mekaniske fag og maskinfag en tydelig vekst, mens informasjons- og datateknologi gikk noe tilbake. For elektrofag, mekaniske fag og maskinfag økte opptaket i 2025 med hele 35 prosent eller mer enn 560 studenter fra 2023 til 2025.

Tabell 4.10 Studenter tatt opp til treårig ingeniørutdanninger per faggruppe, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag	1978	1874	1936	1844	1918	1820	1721	1610	1853	2173
Informasjons- og datateknologi	745	882	968	1023	1128	1160	1056	1160	1157	1082
Bygg- og anleggsgfag	1056	1080	979	942	1041	954	831	792	751	936
Fysiske og kjemiske fag	247	223	184	258	287	242	192	268	258	187
Biologiske fag	71	76	100	109	196	207	170	168	160	141

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, andre	61	70	72	62	70	72	69	72	70	80
Sikkerhet	65	68	43	39	41	51	35	32	82	55
Fiske og havbruk					33	35	32	40	46	44
Samferdsel	15	8	16	8	19	20	19	17	18	17
Geofag				11	21	29	32	10	13	
Totalsum	4238	4281	4298	4296	4754	4590	4157	4169	4408	4715

Kilde: DBH

Tabell viser opptaket til ingeniørutdanninger per region, definert som fylkesgrenser før endringene med regionreformen fra 2017. Blant regionene med mye ingeniørutdanning har særlig Nordland hatt svak utvikling i perioden.

Tabell 4.11 Studenter tatt opp til treårig ingeniørutdanning etter 2016–fylker, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sør-Trøndelag	626	658	652	670	774	723	693	708	768	849
Oslo	483	528	521	670	711	692	608	624	635	710
Rogaland	482	547	585	545	618	575	544	527	613	630
Hordaland	616	512	507	525	625	527	512	547	572	564
Aust-Agder	380	389	375	362	394	394	337	328	372	436
Oppland	288	337	341	303	328	319	297	307	326	338
Nordland	373	329	324	272	279	337	292	231	228	273
Møre og Romsdal	190	235	217	212	247	228	205	190	190	195
Telemark	187	206	175	175	194	180	163	205	202	194
Østfold	218	216	191	184	169	160	135	152	128	148
Vestfold	129	80	128	134	126	139	97	117	141	122
Buskerud	99	114	125	124	136	135	121	118	122	106
Troms	92	67	96	65	98	130	105	87	92	89
Sogn og Fjordane	67	52	42	39	38	43	33	24	10	53
Finnmark	6	8	16	16	11	6	13	3	6	5
Vest-Agder	2	3	2		5	2	2		3	3
Akershus					1			1		
Totalsum	4238	4281	4298	4296	4754	4590	4157	4169	4408	4715

Kilde: DBH

4.1.1.2 Andre bachelorutdanninger i naturvitenskapelige og tekniske fag

For bachelorutdanninger i naturvitenskapelige og tekniske fag utenom treårige ingeniørutdanninger har det samlet sett vært en sterk vekst de siste ti årene. Veksten har vært på nesten 70 prosent. Det skyldes framfor alt en kraftig økning innen informasjons- og datateknologi. Disse utdanningene hadde mer enn 1000 flere uteksaminerte i 2024 enn i 2016. Denne faggruppen utgjør nå nesten 60 prosent av

alle uteksaminerte på andre bachelorutdanninger i naturvitenskapelige og tekniske fag enn ingeniørutdanninger.

Tabell 4.12 Uteksaminerte fra andre bachelorutdanninger enn ingeniørutdanninger innenfor naturvitenskapelige fag, tekniske fag og håndverksfag

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Informasjons- og datateknologi	824	962	1045	1079	1318	1535	1543	1779	1959
Biologiske fag	382	398	465	512	528	596	461	517	608
Fysiske og kjemiske fag	225	257	309	307	320	289	245	217	197
Geofag	217	228	190	137	135	128	126	168	166
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, andre	105	113	107	111	155	144	153	117	151
Utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag	112	72	115	132	129	134	120	106	101
Bygg- og anleggsfag	58	56	57	67	55	94	98	96	92
Matematikk og statistikk	76	92	88	111	136	142	111	93	79
Fabrikasjon og utvinning	23	45	45	50	47	61	29	33	30
Totalsum	2022	2223	2421	2506	2823	3123	2886	3126	3383

Kilde: DBH

Det har også vært betydelig vekst i biologiske fag. Samtidig har matematikk og statistikk hatt en nedgang de siste fire årene, og i 2026 var antallet uteksaminerte på sitt laveste siden 2016. Fysiske og kjemiske fag har samlet sett det laveste antallet uteksaminerte bachelorstudenter på ti år, og ligger betydelig lavere enn i årene før pandemien.

Opptakstallene gir en pekepinn på hvordan studentmassen i disse fagene vil fortone seg framover. Samlet sett har det vært en klar nedgang i siste år i opptak til andre bachelorutdanninger i naturvitenskapelige og tekniske fag enn ingeniørutdanninger. Det er primært knyttet til nedgang i informasjons- og datateknologi sammenliknet med årene før. Nedgangen må ses i lys av den sterke veksten denne faggruppen har hatt. Det er også fortsatt nedgang i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag. Her var antallet opptatte det laveste registrerte siden før 2016.

Tabell 4.13 Opptak til treårig bachelorutdanninger i naturvitenskapelige og tekniske fag unntatt treårige ingeniørutdanninger

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Informasjons- og datateknologi	2167	2308	2573	2663	3369	3671	3726	3747	3726	3213
Biologiske fag	892	858	861	733	877	900	826	800	915	878

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Fysiske og kjemiske fag	697	620	539	519	522	458	461	461	458	456
Geofag	255	269	202	182	288	256	290	220	289	307
Matematikk og statistikk	296	308	257	251	258	254	207	203	211	226
Bygg- og anleggsgfag	102	103	109	103	84	184	157	162	252	224
Utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag	195	213	222	190	233	200	238	216	206	188
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, andre	90	100	117	124	132	121	179	188	222	176
Fabrikasjon og utvinning	90	78	88	52	71	45	49	37	33	44
Totalsum	4784	4857	4968	4817	5834	6089	6133	6034	6312	5712

Kilde: DBH

4.1.1.3 Mastergradsutdanninger i naturvitenskapelige og tekniske fag

Teknologiske utdanninger er et område med relativt høy forekomst av femårige mastergradsprogrammer. Det er framfor alt NTNU som har disse programmene. Når man vurderer utviklingen i treårige ingeniørutdanninger, må også femårige programmer tas med i betraktningen. Tabell viser at tallet på uteksaminerte fra femårige masterprogrammer i naturvitenskapelige og tekniske fag har vokst de siste årene.

Tabell 4.14 Uteksaminerte fra naturvitenskapelige og tekniske fag, 5-årige masterutdanninger, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag	429	451	472	525	508	484	443	480	485
Bygg- og anleggsgfag	289	345	320	311	350	349	325	321	352
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, andre	275	260	275	289	269	278	282	271	323
Informasjons- og datateknologi	169	166	177	185	214	223	290	264	283
Fysiske og kjemiske fag	159	197	185	192	173	241	231	242	263
Biologiske fag	40	55	30	45	52	50	59	67	54
Geofag	20	29	37	28	33	29	25	36	34
Fabrikasjon og utvinning							2	26	12
Matematikk og statistikk			1	2	3	1	3	3	3
Totalsum	1381	1503	1497	1577	1602	1655	1660	1710	1809

Kilde: DBH

Tallet på uteksaminerte fra toårige mastere i naturvitenskapelige og tekniske fag har økt betydelig over ti år, men har vært temmelig stabilt siste tre år. Også her er det informasjons- og datateknologi som både har flest studenter i 2024 og sterkeste vekst

over tid, men veksten er jevnere fordelt på ulike faggrupper. Mens antall uteksaminerte fra treårige ingeniørutdanninger har gått ned for de fleste andre faggruppene enn informasjons- og datateknologi, har de fleste faggruppene fått flere uteksaminerte fra toårige masterutdanninger. Eksempelvis ser vi at både elektrofag, mekaniske fag og maskinfag, bygg- og anleggsgfag og biologiske fag har vokst. Tradisjonelle disiplinfag som matematikk og statistikk og fysiske og kjemiske fag har stått mer stille, mens geofag har gått klart tilbake i perioden.

4.1.1.4 Utdanning og kompetansebehov

Sett i forhold til de estimerte behovene for arbeidskraft for 2025 og vurderinger av framtidige behov, viser statistikken for naturvitenskapelige og tekniske utdanninger både positive trekk og utfordringer. Den sterke veksten innen informasjons- og datateknologi vil bidra til å dekke sentrale kompetansebehov i arbeidslivet og samfunnet ellers knyttet til digitalisering og teknologisk utvikling. Samlet sett har også antall studenter som både tas opp til og uteksamineres fra matematisk-naturvitenskapelige fag økt.

På bachelornivå er situasjonen utfordrende. Det siste tiåret har antallet uteksaminerte fra ingeniørutdanninger gått betydelig ned innen flere fagretninger der arbeidskraftbehovet er høyt ifølge Navs bedriftsundersøkelse. Dette gjelder særlig elektrofag og mekaniske fag, hvor antallet kandidater er redusert fra om lag 1 500 i 2016 til rundt 900 i 2024. Også flere andre ingeniørutdanninger har hatt en markert nedgang i samme periode. Det er en viktig utfordring for de høyere utdanningsinstitusjonene framover å sikre samfunnet stilstrekkelig tilfang av ingeniørfaglig kompetanse og arbeidskraft framover. Opptakstallene for ingeniørutdanningene i 2025 viste positive tegn, og var klart høyere enn i årene før.

På masternivå er situasjonen en annen. Både femårige masterutdanninger innen naturvitenskapelige og tekniske fag og de toårige masterutdanningene har hatt vekst. Dette er i tråd med kompetansebehovene, ettersom det også på masternivå finnes udekkede behov og en etterspørsel etter høyere kompetanse. Veksten på masternivå tilfører arbeidslivet høyere kompetanse, men ifølge Navs bedriftsundersøkelse, som er omtalt i kapittel 3.2, er det udekkede behov på både bachelor- og mastergradsnivå.

De tradisjonelle disiplinfagene utgjør i dag en relativt liten andel av studentmassen innen matematisk-naturvitenskapelige og tekniske fag, og flere av disse fagene har hatt lavere opptakstall i 2025 enn i 2016. Opptaket til matematikk og statistikk samt fysiske fag var begge om lag 20 prosent lavere enn i 2016, og disse fagene utgjorde i 2025 om lag 2 prosent av det samlede opptaket til grunnutdanningene i fagfeltet i 2025. Kjemiske fag hadde en nedgang på fem prosent, og stod for rundt fire prosent

av opptaket. Disiplinfagene er i mindre grad direkte etterspurt av arbeidslivet enn mer yrkesrettede utdanninger, noe som gjør dem mindre egnet for dimensjonering basert på kortsiktig etterspørsel. Utforming og omfang av studietilbudene må derfor baseres på helhetlige vurderinger som også ivaretar behovet for å opprettholde forskningsmiljøer og andre langsiktige hensyn.

Den totale andelen som hadde utdanning innenfor STEM-fag⁹ som førstevalg i 2025, var 17 prosent (Larsen & Ulvestad, 2025). OECDs Education at a Glance 2025 viste at Norge har relativt lav andel bachelorkandidater innen STEM-fag, men er på høyde med EU-landene når det gjelder studenter som fullfører mastergrad (OECD, 2025).

Samtidig kan matematisk-naturvitenskapelige og tekniske utdanninger stå overfor større rekrutteringsutfordringer. Andelen og antallet elever som fullfører videregående opplæring med studiekompetanse i realfag, har gått ned de siste årene, noe som reduserer antallet som er kvalifisert til å søke realfagsstudier i høyere utdanning. Det er viktig å følge med på hvordan dette eventuelt påvirker søkningen til høyere utdanning.

4.1.2 Helse- og sosialfaglige utdanninger

Helse- og sosialtjenester er den sektoren som har størst mangel på arbeidskraft, og sykepleiere utgjør en stor del av dette underskuddet. For eksempel estimerer Nav en mangel på 175 sykepleiere i Troms og 300 i Vestland. Det er tilsvarende tall i andre fylker. Framskrivninger av langsiktige behov viser at det er nødvendig å opprettholde et høyt nivå på sykepleieutdanningen framover (NOU 2023: 4).

Tallet på uteksaminerte sykepleiere økte jevnt fram mot 2022–2023, men gikk markant ned i 2024. Antallet uteksaminerte i 2024 var det laveste siden 2016 (se Tabell 4.15). Flere institusjoner hadde stor nedgang sammenlignet med både året før og gjennomsnitt av tidligere år. Denne nedgangen henger sammen med en nedgang i gjennomføringsgraden for kullet som ble tatt opp på sykepleieutdanningen i 2021, og ikke en nedgang i antall opptatte studenter (Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, 2025b). Et unntak her er OsloMet, som hadde et fall i opptakstall i 2021. Det lave samlede opptaket i 2023 kan ellers ventes å føre til et lavt antall uteksaminerte i 2026, men i 2024 og 2025 har opptaket økt kraftig, og antallet opptatte i 2025 er det høyeste som er registrert.

⁹ I NIFUs rapport basert på Samordna opptaks kategorisering inkluderer STEM studier i informasjonsteknologi, teknologi og realfag. I disse ligger ingeniør, sivilingeniør og alle disiplinutdanningene, men ikke helseutdanninger.

Tabell 4.15 Uteksaminerte fra bachelor i sykepleieutdanning 2016–2024 per institusjon

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
NTNU	487	501	517	487	463	501	477	576	521
VID	374	371	420	430	434	407	485	481	431
HVL	424	509	458	527	444	538	521	576	422
OsloMet	493	580	602	582	573	513	554	455	364
USN	387	417	347	372	353	388	417	360	345
NU	347	360	341	313	391	441	388	388	329
UiT	246	257	288	289	294	272	311	246	295
UiA	252	237	251	262	272	238	275	264	284
UiS	187	180	202	212	222	227	263	253	218
LDH	147	179	199	202	222	214	210	226	203
INN	185	205	161	211	222	219	224	222	196
HiØ	171	132	154	145	159	192	208	194	154
HiM	83	81	102	87	125	90	104	157	90
Sum	3783	4009	4042	4119	4174	4240	4437	4398	3852

Kilde: DBH

Tabell 4.16 Opptatte til bachelor i sykepleieutdanning 2016–2025 per institusjon

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OsloMet	786	696	724	694	719	611	689	696	744	898
HVL	538	658	534	701	624	670	620	545	689	745
NTNU	591	576	577	595	616	621	694	501	511	652
VID	504	512	501	511	574	620	589	543	562	649
USN	572	500	544	458	475	484	554	508	564	589
NU	515	534	468	458	494	503	379	328	457	444
INN	272	287	259	298	296	293	295	244	402	435
UiT	410	394	395	362	346	409	287	275	304	411
UiA	308	310	302	304	323	365	334	330	331	395
UiS	302	291	296	321	312	310	372	310	327	329
HiØ	204	227	252	236	229	228	270	240	263	301
LDH	251	257	240	236	275	249	248	279	276	283
HiM	169	114	115	161	151	164	133	79	124	148
Sum	5422	5356	5207	5335	5434	5527	5464	4878	5554	6279

Kilde: DBH

Alle fylker har sykepleierutdanning av et visst omfang. I Tabell viser vi opptak til bachelor i sykepleie etter gammel fylkesstruktur for å gi et mer detaljert geografisk bilde. Her ser vi at enkelte fylker, som Hordaland, Hedmark og Østfold, har hatt en kraftig økning i antall opptatte studenter fra 2016 til 2025. I Nordland har det vært en nedgang, mens det i for eksempel Sogn og Fjordane har variert mye de siste årene.

Tabell 4.17 Opptatte til bachelor i sykepleierutdanning 2016–2025 etter 2016-fylker

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Oslo	1150	1084	1047	1061	1138	1012	1058	1061	1083	1261
Hordaland	453	544	461	579	554	569	532	595	624	712
Rogaland	413	412	415	451	443	454	504	400	452	493
Hedmark	271	287	259	298	295	293	295	244	400	434
Møre og Romsdal	295	255	244	294	297	315	305	207	257	309
Østfold	204	227	252	236	229	228	270	240	263	301
Akershus	223	201	223	188	208	218	229	192	267	292
Troms	283	285	201	245	204	266	208	217	207	289
Nordland	334	346	296	273	307	336	219	173	250	288
Sør-Trøndelag	228	212	230	236	260	255	282	240	265	262
Nord-Trøndelag	234	240	228	224	238	254	209	198	232	234
Vest-Agder	169	174	178	163	172	206	183	178	176	234
Oppland	237	223	218	226	211	215	240	133	115	230
Buskerud	225	188	190	180	184	190	217	202	223	223
Vestfold	159	149	161	145	152	155	162	124	164	186
Telemark	188	163	193	133	139	139	175	182	177	180
Aust-Agder	139	136	124	141	151	159	151	152	155	161
Sogn og Fjordane	142	173	149	184	161	172	178	110	172	108
Finnmark	74	57	136	78	91	91	47	30	72	82
Sum	5422	5356	5207	5335	5434	5527	5464	4878	5554	6279

Kilde: DBH

Vernepleie er den nest største av helse- og sosialutdanningene på bachelornivå, og også for denne yrkesgruppen er det stor etterspørsel etter arbeidskraft. Navs bedriftsundersøkelse estimerer en mangel på 300 vernepleiere, og i for eksempel Vestland fylke mangler det 50. Framskrivinger fra SSB tilsier et økende underskudd, gitt at antallet nyutdannede ikke blir liggende på et høyere nivå enn i 2019. Antallet uteksaminerte har ligget over 2019-nivået i årene etter, med unntak av 2024, der antallet var marginalt lavere. Også for vernepleierutdanningen henger denne nedgangen sammen med en nedgang i gjennomføring og økning i frafall for kullet som ble tatt opp i 2021, og ikke en nedgang i antallet opptatte. Antallet opptatte økte tvert om betydelig i 2021, og har fortsatt å øke etter det.

Tabell 4.18 Uteksaminerte fra bachelor i vernepleierutdanning 2016–2024 per institusjon

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OsloMet	151	155	180	155	164	168	196	181	130
VID	103	67	113	118	145	145	130	132	128
HiØ	71	72	46	57	95	90	90	72	88
HVL	84	115	99	120	105	126	138	137	82
HiM	74	26	38	37	84	41	85	37	80

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
NTNU	98	80	74	92	88	73	86	84	74
USN	46	82	49	68	52	96	70	73	72
UiT	60	117	76	65	62	105	82	47	70
INN	110	76	68	98	57	68	74	112	60
UiA	29	37	43	44	39	45	42	50	44
NU	48	25	32	19	61	34	33	32	31
Sum	874	852	818	873	952	991	1026	957	859

Kilde: DBH

Tabell 4.19 Opptatte til bachelor i vernepleierutdanning 2016–2025 per institusjon

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OsloMet	226	242	227	227	175	188	192	202	207	244
VID	160	163	147	168	162	204	199	232	205	222
INN	81	70	76	137	77	80	127	122	170	215
HVL	164	114	161	154	174	193	202	243	166	173
HiØ	118	88	116	108	112	123	114	110	120	125
NTNU	110	102	102	110	109	104	112	105	115	111
NU	69	43	38	34	45	80	81	53	35	95
USN	68	113	81	83	82	88	91	81	88	93
HiM	99	53	111	50	117	117	112	53	96	85
UiT	149	99	109	91	59	116	126	125	102	84
UiA	52	51	47	53	51	56	60	94	56	52
Sum	1296	1138	1215	1215	1163	1349	1416	1420	1360	1499

Kilde: DBH

På bachelorgrad i sosialt arbeid/sosionomutdanning er hovedbildet en svak økning over tid, både målt i antall uteksaminerte og antall opptatte. Det meldes ikke om en mangel på arbeidskraft for denne yrkesgruppen.

Antall uteksaminerte med bachelorgrad i barnevern har variert fra år til år, men er i 2024 på sitt laveste siden 2017. Antall opptatte er noe høyere i 2025 enn de to foregående årene, men likevel lavt sammenlignet med de fleste av de foregående årene. En tydelig tendens er at opptaket går ned ved flere små studiesteder som Volda (HVO), Sogndal (HVL), Alta og Harstad (UiT), i tillegg til Bodø (NU). Se ellers Excel-vedlegg for tabeller som også inneholder campus.

Tabell 4.20 Uteksaminerte fra bachelor i barnevern 2016–2024 per institusjon

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OsloMet	138	126	116	123	134	129	163	117	123
NTNU	73	79	69	86	68	60	76	68	72
INN	78	66	86	65	79	79	87	88	71

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiS	80	91	100	102	91	106	109	89	66
USN	45	50	53	56	49	53	58	64	65
UiT	79	76	83	98	77	50	68	61	62
HVO	43	31	41	52	53	48	53	49	54
HiØ	32	45	44	56	38	57	49	51	53
HVL	39	38	37	32	40	36	49	49	45
NU	37	21	28	49	23	40	35	32	31
Sum	644	623	657	719	652	658	747	668	642

Kilde: DBH

Tabell 4.21 Opptatte til bachelor i barnevern 2016–2025 per institusjon

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OsloMet	175	160	169	138	167	170	165	166	149	185
UiS	131	132	128	128	112	98	126	112	131	153
INN	91	94	91	106	103	76	87	82	100	100
NTNU	107	92	96	89	100	95	103	93	105	92
USN	60	65	66	64	76	82	79	79	91	86
HiØ	60	62	59	60	65	59	70	71	67	66
UiT	170	75	99	63	109	65	74	43	50	49
HVO	75	60	60	63	65	59	66	55	34	32
HVL	49	52	44	49	55	60	46	34	36	22
NU	42	34	50	41	55	39	32	26	24	17
Sum	960	826	862	801	907	803	848	761	787	802

Kilde: DBH

Bioingeniører er en av yrkesgruppene det kan bli underskudd på de kommende årene, ifølge framskrivinger fra SSB. I Navs bedriftsundersøkelse fra 2025 (Skjøstad et al., 2025) estimeres en mangel på 200 på landsbasis. Mangelen er størst i Vestland (50) og Rogaland (25). På tross av et nyopprettet studium ved INN der første kull ble uteksaminert i 2024, er det samlede antallet uteksaminerte lavere enn gjennomsnittet for perioden 2018 til 2022. Antallet opptatte har på den andre siden gått opp de siste årene, og det høyeste antallet opptatte finner vi i 2025.

Tabell 4.22 Uteksaminerte fra bachelor i bioingeniørfag 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
NTNU	83	67	95	91	83	85	90	89	77
OsloMet	67	45	63	54	57	55	58	53	49
HVL	32	32	48	48	43	45	52	40	38
HiØ	20	29	25	28	30	31	37	22	35
INN									25
UiA	25	28	17	26	26	31	24	14	23

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiT	10	16	17	26	27	24	19	26	22
Sum	237	217	265	273	266	271	280	244	269

Kilde: DBH

Tabell 4.23 Opptatte til bachelor i bioingeniørfag 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
NTNU	109	98	115	123	135	108	121	105	112	109
OsloMet	69	72	69	73	71	75	78	87	77	88
HVL	58	56	58	63	50	53	73	59	73	73
HiØ	34	38	34	41	42	40	49	49	61	61
UiA	33	32	32	32	27	28	35	40	33	48
INN						39	37	43	38	39
UiT	36	33	29	28	28	35	27	26	24	25
Sum	339	329	337	360	353	378	420	409	418	443

Kilde: DBH

Navs bedriftsundersøkelse for 2025 melder ikke om en mangel på ergoterapeuter, men ifølge SSBs framskrivninger kan det bli et underskudd på denne yrkesgruppen. Antallet uteksaminerte fra bachelor i ergoterapi var i 2024 det laveste siden 2017, og antallet opptatte var i 2025 det laveste siden 2012. Også i 2023 og 2024 var opptaket det laveste siden 2012. NTNUs bachelorutdanning på Gjøvik er besluttet nedlagt, og hadde siste opptaksår i 2023. OsloMet har på sin side hatt en økning i opptaket i 2024 og 2025.

Tabell 4.24 Uteksaminerte fra bachelor i ergoterapi, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
NTNU	79	89	100	87	87	99	94	95	80
OsloMet	61	54	56	65	63	53	65	62	60
VID	30	31	45	44	43	47	49	44	39
HVL	33	28	32	41	30	33	38	32	33
UiT	10	18	17	15	21	27	23	22	26
Sum	213	220	250	252	244	259	269	255	238

Kilde: DBH

Tabell 4.25 Opptatte til bachelor i ergoterapi, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OsloMet	105	88	84	90	85	84	89	89	112	113
NTNU	130	128	117	130	121	119	124	119	98	96
HVL	55	48	51	47	51	48	48	53	60	49
VID	54	53	58	53	56	56	52	46	50	45
UiT	28	29	34	32	32	40	32	33	19	28

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sum	372	346	344	352	345	347	345	340	339	331

Kilde: DBH

Ett av yrkene med størst mangel på arbeidskraft er spesialsykepleier, der det ifølge Navs bedriftsundersøkelse er et underskudd på 950 (Skjøstad et al., 2025). Antallet uteksaminerte med toårig mastergrad innen helse- og sosialfaglige utdanninger har økt kraftig de siste 10 årene, og særlig fra 2023 til 2024. Noe av økningen kan skyldes at flere av de tidligere videreutdanningene innen sykepleie med et omfang på 90 studiepoeng er gjort om til mastergrader. Nesten alle institusjoner har økt antallet uteksaminerte, men 43 prosent av økningen har kommet ved OsloMet og HVL. Økningen har vært særlig sterk innen sykepleiefag, fra under 300 i 2016 til over 900 i 2024. Bare siden 2023 har det vært en økning på nesten 350. Antallet opptatte på toårig master har fortsatt å øke de siste årene, og man kan derfor se for seg en videre økning også i antall uteksaminerte. Ikke minst gjelder dette for sykepleiefag, der opptakstallene har økt fra 854 i 2021 til 1833 i 2025.

Tabell 4.26 Uteksaminerte fra toårig mastergrad innen helse- og sosialfaglige utdanninger

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OsloMet	190	168	202	263	239	258	240	296	568
HVL	67	74	109	163	152	231	166	227	274
NTNU	189	183	249	190	218	228	225	212	310
UiS	65	70	72	89	149	147	175	171	189
UiT	90	74	80	60	98	93	242	134	162
VID	31	19	27	34	41	50	74	75	93
USN	32	59	36	87	28	82	112	80	126
UiO	107	105	124	107	143	113	159	144	125
NIH	92	105	87	97	92	105	71	107	122
UiB	77	76	94	100	121	104	148	129	120
UiA	94	48	70	44	94	56	92	91	162
NU	34	25	28	27	31	26	57	40	81
INN	35	29	18	27	47	48	78	88	86
LDH	15	16	23	20	27	50	68	92	63
NMBU	32	27	23	22	25	33	42	36	33
HiM	16		13	1	9	8	10	8	15
HiØ						14	3		
HK							18		8
HVO	10	10	3	8	8	4	9	8	10
SUM	1176	1088	1258	1339	1522	1650	1989	1938	2547

Kilde: DBH

4.1.2.1 Utdanning og kompetansebehov – oppsummering

Når vi ser utviklingen innen helse- og sosialfaglige utdanninger i lys av samfunnets for arbeidskraft og kompetanse, kommer noen positive og enkelte negative trekk til syne. For den utdanningen der etterspørselen har vært klart størst, sykepleierutdanningen, kan gjennomføringsandelen de neste årene bli avgjørende for hvor høyt antall uteksaminerte man greier å holde. Gjennomføringen har falt for kullene som ble tatt opp i 2020 og særlig i 2021, noe som gav utslag i et kraftig fall i antall uteksaminerte i 2024. I 2026 blir det trolig uansett et lavt antall uteksaminerte på grunn av særlig lave opptakstall i 2023. I 2024 og 2025 steg imidlertid opptakstallene kraftig, og antallet opptatte i 2025 var det høyeste vi har registrert. Utsiktene for høye antall uteksaminerte i 2027, og særlig 2028, er slik sett forholdsvis gode, men gjennomføringsandelen vil ha mye å si.

Også spesialsykepleiere er en yrkesgruppe det har blitt rapportert om mangel på. Her ser vi en positiv utvikling i antall utdannede. På masternivå innen helse- og sosialfag har nemlig antall opptatte og uteksaminerte økt kraftig de siste årene, og økningen er særlig sterk på sykepleiefag.

For vernepleiere blir det rapportert om stor mangel, og her er det en lignende situasjon som for sykepleiere når det gjelder trendene i utdanningen. Gjennomføringen har falt kraftig, noe som førte til et fall i antall uteksaminerte enn årene før. Antall opptatte har økt noe, men også på denne utdanningen kan utviklingen i gjennomføringsandelen bli avgjørende for om det blir utdannet tilstrekkelig mange. Også for mindre utdanninger som bioingeniør og ergoterapi er det en eksisterende eller framskrevet mulig mangel. Av disse har bioingeniør hatt en positiv utvikling i antall opptatte de siste årene.

Profesjonsutdanninger innen helse er noen av de utdanningene der det estimeres størst nåværende og framtidig underskudd. For disse utdanningene ser vi litt ulike tendenser og svingninger, særlig når det gjelder opptakstall. Helse- og sosialfaglige utdanninger har fremdeles en høy gjennomføringsandel sammenlignet med andre fagfelt, men nedgangen i gjennomføring de siste årene har vært klart størst på dette fagfeltet. Dette har påvirket antallet uteksaminerte i negativ retning.

4.1.3 Humanistiske og estetiske utdanninger

I Navs bedriftsundersøkelse rapporteres det i liten grad om mangel på arbeidskraft knyttet til dette fagfeltet. Det må likevel bemerkes at humanistiske og estetiske fag er en svært sammensatt kategori med en rekke små og noen større utdanninger. Behovet for spesifikke humanistiske utdanninger fanges ikke nødvendigvis opp i store

behovsundersøkelser og framskrivninger. Eksempler på dette er utdanninger i ulike fremmedspråk, der antallet opptatte og uteksaminerte har vært svært lavt de siste årene. Ellers peker Humaniorameldingen på klima- og miljøendringer, migrasjon og teknologiske endringer som områder der humanistisk kunnskap og kompetanse vil være nødvendig for å håndtere eksisterende og kommende utfordringer (Meld. St. 25 (2016–2017), s. 97). De siste årene har sikkerhetsspørsmål kommet høyere på agendaen, og også i den sammenheng vil det være behov for humanistisk kompetanse. For eksempel sies det eksplisitt i den nasjonale sikkerhetsstrategien at Norge skal ha høy kompetanse på russiske forhold (Statsministerens kontor, 2025, s. 19).

Antall uteksaminerte med bachelorgrad fra humanistiske og estetiske fag er høyere i 2024 enn i 2016, men har gått noe ned fra en topp i 2020 (Tabell 4.29). Når det gjelder opptatte studenter, må det bemerkes at andelen nettstudenter har vokst svært mye, fra 3 prosent i 2016 til 11 prosent i 2024, og videre til 15 prosent (eller nærmere 800 studenter) i 2025. De nettbaserte studieprogrammene utmerker seg videre med svært lav gjennomføring og høyt frafall. For kullet som ble tatt opp i 2021 og hadde normert gjennomføring i 2024, har 14 prosent gjennomført og 58 prosent falt fra. Når antallet opptatte til nettstudier vokser, kan vi med andre ord ikke regne med en tilsvarende framtidig vekst i antall uteksaminerte. På grunn av dette inkluderer vi to tabeller for opptatte til bachelorgrad i humanistiske fag, én med alle opptatte (Tabell 4.28) og én der nettstudenter er utelatt (Tabell 4.31). Overordnet har vi de siste årene sett en betydelig nedgang i antall opptatte studenter på ordinære studieprogrammer.

Svært mange institusjoner har utdanninger innen humanistiske og estetiske fag, men fagfeltet er dominert av UiO, UiB og NTNU, som har høyest antall studenter og faglig ansatte, og som tilbyr en rekke ulike utdanninger på fagfeltet. Nedgangen i antall opptatte studenter til bachelorgrader er særlig stor ved nettopp disse institusjonene. Dersom vi ser bort fra nettstudenter, har det vært en samlet nedgang i antall opptatte studenter på 990 fra 2016 til 2025. Det aller meste av denne nedgangen har kommet ved UiO, UiB og NTNU, som har 722 færre opptatte studenter i 2025 enn i 2016. Dette innebærer en nedgang på 26 prosent opptatte studenter for disse institusjonene. Samlet for alle institusjonene ser vi at antallet opptatte har ligget lavere i perioden 2022 til 2025, også når nettstudenter er inkludert.

På grunn av en særlig utfordrende datasituasjon på dette fagfeltet er det ikke rom for å gå inn på alle de enkelte faggruppene innenfor rammene av denne rapporten. Det har likevel blitt gjort et arbeid for å identifisere fremmedspråk, der det i stor grad har manglet statistikk tidligere. Samlede opptakstall for ulike faggrupper innen

humanistiske og estetiske fag ble publisert i rapporten *Studenter i høyere utdanning i 2025*. Hovedbildet var at det var særlig for språkfag at opptakstallene hadde gått ned fram mot 2024 (HK-dir, 2025a), men også på historisk-filosofiske utdanninger utenom nettutdanninger. Ellers utmerker humanistiske og estetiske fag seg med en betydelig eldre studentmasse enn andre fagfelt, noe som særlig gjelder nettstudentene. Blant opptatte studenter mellom 19 og 21 år var musikk, dans og drama den største faggruppen i 2023 og 2024.

Tabell 4.27 Uteksaminerte studenter fra bachelor i humanistiske og estetiske fag, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiO	464	461	516	470	578	523	486	440	449
UiB	359	331	371	346	397	383	363	379	393
NTNU	308	354	228	271	337	330	311	294	352
OsloMet	201	220	220	205	214	264	264	220	238
HK	175	248	243	240	263	257	255	252	228
UiA	140	155	159	156	205	189	188	213	196
USN	70	85	113	99	123	140	106	127	133
KHiO	107	104	100	100	116	118	114	125	111
INN	96	54	115	72	108	68	108	60	100
UiT	106	87	58	57	71	67	79	72	80
UiS	73	73	61	52	74	62	63	70	68
NMH	60	97	63	70	78	81	72	66	67
HVO	52	44	49	61	55	65	61	62	63
Andre	292	283	310	338	355	370	334	376	364
SUM	2503	2596	2606	2537	2974	2917	2804	2756	2842

Kilde: DBH

Tabell 4.28 Opptatte studenter til bachelor i humanistiske og estetiske fag, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
UiO	1300	1348	1221	1192	1225	1183	1071	1062	1036	1030
UiB	853	900	898	930	970	937	752	700	678	619
NTNU	778	757	660	669	657	665	552	568	528	560
HVO	67	81	80	118	205	177	181	236	355	478
OsloMet	372	414	426	428	365	374	380	414	418	399
HK	366	381	366	332	429	301	308	327	302	377
UiA	327	416	386	389	410	381	347	302	323	309
USN	201	203	260	224	242	201	221	200	253	287
KHiO	137	148	152	141	141	152	146	152	140	172
INN	89	134	90	130	101	132	88	103	102	125
UiT	191	125	217	188	203	163	158	149	112	121
UiS	161	158	120	128	153	150	130	117	121	103

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
HLT	69	72	82	78	79	96	76	123	67	96
Andre	761	704	735	685	838	1027	919	638	654	628
SUM	5672	5841	5693	5632	6018	5939	5329	5091	5089	5304

Kilde: DBH

Tabell 4.29 Opptatte til bachelor i humanistiske og estetiske fag utenom nettbaserte studieprogrammer, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
UiO	1300	1348	1221	1192	1225	1183	1071	1062	1036	1030
UiB	853	900	898	930	970	937	752	700	678	619
NTNU	778	757	660	669	657	665	552	568	528	560
HK	366	381	366	332	429	301	308	327	302	377
OsloMet	372	344	340	380	350	366	359	379	396	355
UiA	302	392	364	358	388	354	320	273	289	280
USN	201	203	260	224	242	201	221	200	174	191
KHiO	137	148	152	141	141	152	146	152	140	172
INN	89	134	90	130	101	132	88	103	102	125
UiT	191	125	217	188	203	163	158	149	112	121
UiS	161	158	120	128	153	150	130	117	121	103
HLT	69	72	82	78	79	96	76	123	67	96
NMH	85	93	90	98	82	93	89	88	81	90
Andre	612	692	725	655	826	917	818	494	485	407
SUM	5516	5747	5585	5503	5846	5710	5088	4735	4511	4526

Kilde: DBH

Antallet uteksaminerte fra toårig mastergrad i humanistiske og estetiske fag har ligget forholdsvis stabilt de siste tre årene etter å ha økt årene før det (Tabell). Antallet opptatte studenter hadde derimot en topp i 2020, og har gått betraktelig ned siden (Tabell 4.31). I 2025 var antallet det laveste i hele tiårsperioden. Nedgangen er likevel mindre enn for bachelornivået, noe som trolig indikerer at en økende grad av uteksaminerte med bachelorgrad også tar en mastergrad, uten at dette har blitt undersøkt nærmere.

Tabell 4.30 Uteksaminerte studenter fra toårig mastergrad i humanistiske og estetiske fag, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiO	366	332	322	364	350	323	403	367	381
NTNU	194	236	151	173	161	188	212	179	203
UiB	156	173	170	171	168	187	182	224	201
NMH	67	84	69	73	100	84	81	88	99
UiA	46	47	82	65	79	82	77	85	89

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OsloMet	70	74	53	95	76	95	77	81	81
KHiO	54	84	63	92	67	74	79	81	71
UiT	59	43	62	56	48	54	49	59	57
HiØ	12	15	22	19	29	34	51	46	51
VID	52	36	34	27	33	33	42	40	49
UiS	44	35	32	34	51	39	42	42	35
USN	42	47	37	52	45	40	42	50	35
MF	47	61	51	46	39	40	40	35	32
AHO				14	18	14	11	16	22
INN	24	26	28	31	24	34	45	27	21
HVO	11	15	14	10	12	17	17	11	16
NU	9	7	17	8	12	20	12	15	15
NLA	7	6	8	5	10	8	8	8	10
HVL	26	23	33	22	32	40	24	23	9
FIH	8	7	6	6	10	9	3	8	8
NBI							7		7
ATH	5	3	11	3	9	5	7	4	4
SH	1	1	2	5		1	2		1
SUM	1300	1355	1267	1371	1373	1421	1513	1489	1497

Kilde: DBH

Tabell 4.31 Opptatte studenter til toårig mastergrad i humanistiske og estetiske fag, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
UiO	493	501	525	541	614	509	548	467	502	467
UiB	236	214	238	252	266	283	268	276	259	244
NTNU	285	270	258	278	316	276	258	258	210	191
UiA	102	100	110	107	117	134	123	108	132	154
USN	73	94	81	71	95	108	79	98	95	138
OsloMet	106	124	127	113	126	126	124	96	130	114
KHiO	71	97	73	96	73	100	82	104	88	98
NMH	79	103	102	72	86	116	110	101	88	93
VID	34	37	69	35	32	83	101	96	88	74
UiS	79	68	102	89	92	53	50	71	72	61
UiT	86	72	66	76	106	96	84	80	81	59
HiØ	41	78	87	114	92	74	86	54	64	55
MF	97	98	64	91	87	87	85	75	73	55
INN	63	58	56	60	60	32	31	21	66	48
HVO	25	21	25	29	34	34	27	22	34	46
HK								28		26
NLA	10	15	13	16	10	13	11	15	27	18
NU	37	16	18	17	15	17	13	19	22	11
AHO		28	17	15	21	12	21	16	8	6
ATH	13	11	17	8	11	16	9	18	8	6

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
FIH	10	6	14	12	6	15	5	13	6	6
BDM	8	8	6		3	1		1		
HVL	33	45	35	47	38	30				
NBI					9	7	9	7	10	
SH	12	1	5		4		7		14	
SUM	1993	2065	2108	2139	2313	2222	2131	2044	2077	1970

Merknad: Inkluderer bachelor i språk, språk og litteratur, språk og kultur, språk og økonomi og områdestudier med språk. Utdanninger i samisk er ikke inkludert.

Kilde: DBH

Antallet uteksaminerte og opptatte til bachelor- og masterstudium i fremmedspråk går ned, og har for enkelte språks del allerede ligget svært lavt i flere år (se Tabell 4.38 og Tabell 4.39). Opptaket på bachelornivå falt ellers markant i 2022, og har fortsatt å falle etter det.

Tabell 4.32 Uteksaminerte med bachelorgrad i fremmedspråk etter språk, 2016--2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Engelsk	125	149	134	138	179	134	138	133	118
Arabisk	14	20	18	19	32	25	23	26	29
Kinesisk	16	27	30	20	37	34	27	30	29
Japansk	35	38	40	30	39	38	34	32	28
Spansk	48	27	28	36	27	29	17	15	18
Fransk	34	27	24	16	21	13	8	20	17
Russisk	17	23	20	26	18	17	23	11	14
Italiensk	4	6	5	5	17	10	4	6	9
Tysk	13	20	9	10	11	13	11	10	9
Klassiske språk	4	4	4	4	4	4	1	7	5
Tyrkisk			1	2	1	2			3
Persisk	1	1				4		1	1
HiØ, ukjent språk	4	5	10	9	13	13	2	3	9
Andre språk	6	5	5	8	7	13	4	2	3
SUM	321	352	328	323	406	349	292	296	292

Merknad: Inkluderer bachelor i språk, språk og litteratur, språk og kultur, språk og økonomi og områdestudier med språk. Utdanninger i samisk er ikke inkludert.

Kilde: DBH

Tabell 4.33 Uteksaminerte med bachelorgrad i fremmedspråk utenom engelsk etter institusjon, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiO	88	114	116	103	133	120	85	89	92
UiB	62	57	48	50	69	59	44	51	49
NTNU	24	20	14	11	8	21	13	11	19
HiØ	4	5	10	9	13	13	2	3	9
UiT	11	5	4	12	4	2	10	9	5
UiA	7	2	2						
SUM	196	203	194	185	227	215	154	163	174

Merknad: Inkluderer bachelor i språk, språk og litteratur, språk og kultur, språk og økonomi og områdestudier med språk. Utdanninger i samisk er ikke inkludert.

Kilde: DBH

Tabell 4.34 Opptatte til bachelor i fremmedspråk, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Engelsk	443	406	395	381	425	371	356	303	258	260
Japansk	101	94	85	87	93	87	75	95	97	95
Arabisk	77	88	72	82	95	89	66	60	59	90
Kinesisk	46	104	81	82	92	76	66	56	52	67
Spansk	93	78	85	75	90	63	45	50	86	67
Russisk	67	70	57	79	74	79	60	54	44	46
Fransk	49	57	50	52	54	55	44	34	43	31
Klassiske språk	15	15	21	21	16	16	18	11	18	23
Tysk	39	35	33	37	26	39	21	20	20	19
Italiensk	31	32	17	17	32	30	24	25	21	18
Persisk			26		19	16	12	17	15	
Tyrkisk	17		26		20	21	15	11	11	
HiØ, ukjent språk	27	54	50	5	1	44	38	51	72	42
Andre språk og ukjent	58	35	31	23	23	16	6	11	1	11
SUM	1063	1068	1029	941	1060	1002	846	798	797	769

Merknad: Inkluderer bachelor i språk, språk og litteratur, språk og kultur, språk og økonomi og områdestudier med språk. Utdanninger i samisk er ikke inkludert.

Kilde: DBH

Tabell 4.35 Opptatte til bachelor i fremmedspråk utenom engelsk, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
UiO	376	392	367	343	366	354	289	274	274	282
UiB	149	176	140	146	187	168	116	131	108	111

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
HiØ	27	54	50	5	1	44	38	51	72	42
NTNU	41	27	42	45	44	41	28	21	44	35
USN									29	23
UiT	26	13	35	21	37	24	19	18	12	16
UiA	1									
SUM	620	662	634	560	635	631	490	495	539	509

Kilde: DBH

Uteksaminerte med mastergrad i fremmedspråk har gått mest ned ved UiO, som er den institusjonen som utdanner flest (Tabell 4.36). Dette gjelder ikke minst når vi ser på fremmedspråk utenom engelsk (

Tabell 4.37). I 2024 ble det på landsbasis uteksaminert 6 kandidater med mastergrad i fransk (Tabell) og 6 i tysk (Tabell 4.39). Dette er ikke inkludert studenter på integrert lektorutdanning.

Tabell 4.36 Uteksaminerte med mastergrad i fremmedspråk etter institusjon, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiO	105	94	80	83	85	70	89	68	68
UiB	23	27	21	29	29	27	30	31	26
UiT	21	17	14	10	11	23	14	21	19
NTNU	14	23	12	11	17	20	15	15	13
UiS	15	11	6	11	16	10	13	20	12
UiA	2	2	10	7	9	13	10	8	8
HVO								1	
SUM	180	174	143	151	167	163	171	164	146

Merknad: Inkluderer master i språk, litteratur, områdestudier med språk og literacy studies (UiS). Lektorutdanninger i språkfag og utdanninger i samisk er ikke inkludert.

Kilde: DBH

Tabell 4.37 Uteksaminerte med mastergrad i fremmedspråk utenom engelsk etter institusjon, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiO	75	60	54	64	55	45	62	45	38
UiB	13	19	9	18	13	16	17	18	16
UiT	12	12	3	3	7	12	6	12	8
NTNU	5	4		1	2	2	4	5	1
SUM	105	95	66	86	77	75	89	80	63

Merknad: Inkluderer master i språk, litteratur og områdestudier med språk. Lektorutdanninger i språkfag er ikke inkludert.

Kilde: DBH

Tabell 4.38 Uteksaminerte med mastergrad i fransk, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiO	14	5	11	3	10	7	7	6	3
UiB	3	2	2	1	2	2	3	4	3
NTNU	1	2			1	1	2	2	
UiT	1								
SUM	19	9	13	4	13	10	12	12	6

Merknad: Inkluderer master i språk, litteratur og områdestudier med språk. Lektorutdanninger i språkfag er ikke inkludert.

Kilde: DBH

Tabell 4.39 Uteksaminerte med mastergrad i tysk, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UiB	1	3	1	1	2	2	2	1	4
NTNU	4	2		1	1	1	2	3	1
UiO	2	5	2	2	4	1			1
UiT	1								
SUM	8	10	3	4	7	4	4	4	6

Merknad: Inkluderer master i språk, litteratur og områdestudier med språk. Lektorutdanninger i språkfag er ikke inkludert.

Kilde: DBH

4.1.3.1 Utdanning og kompetansebehov – oppsummering

For humanistiske og estetiske fag estimeres det ingen nåværende mangel, og framskrivingene tilsier et voksende overskudd av arbeidskraft. Antallet uteksaminerte fra dette fagfeltet har ligget stabilt de siste årene, men er ventet å avta framover på grunn av markant fallende opptakstall. Dersom opptakstallene holder seg lave, og eventuelt fortsetter å synke, vil dette påvirke det framtidige tilbudet av arbeidskraft og redusere et eventuelt overskudd. Det høye antallet opptatte studenter på nettstudier har foreløpig ikke ført til et høyt antall uteksaminerte fra disse studiene.

Gjennomføringsraten på nettstudier er svært lav, og det er uklart om studentene på disse studiene i samme grad som andre tar utdanningen for å kvalifisere seg for arbeidsmarkedet, eller om de allerede har en utdanning og er i arbeid. Det samme spørsmålet kan stilles om de mange eldre studentene på dette fagfeltet, både de som tar nettstudier, og de som går på ordinære studieprogram.

En del mindre utdanninger, inkludert språkfag, kan være viktige av hensyn til konkrete behov i for eksempel statsapparatet. Store samfunnsmessige endringer, inkludert sikkerhetsmessige, har tydeliggjort enkelte av disse behovene. Noen slike utdanninger har hatt en fallende rekruttering eller har vært veldig små i mange år. Behovet for

slike utdanninger er ikke stort nok til at det vises i overordnede framskrivninger eller behovsundersøkelser, og må derfor følges opp på annet vis.

4.1.4 Samfunnsfaglige utdanninger og juridiske fag

For samfunnsfaglige og juridiske fag som gruppe vokser tilbudet av arbeidskraft med høyere utdanning mer enn etterspørselen fram mot 2050 i SSBs framskrivingsmodell. Navs bedriftsundersøkelse for 2025 estimerer noe mangel på bachelorutdannede for «samfunnsfag og juridiske fag» samlet, uten at det kan skilles mellom utdanningsområdene. På masternivå er det skilt mellom «samfunnsvitenskapelige fag» og «juridiske fag». For samfunnsvitenskapelige fag er det ikke estimert noen mangel på arbeidskraft i 2025. Derimot er det estimert en mangel på 150 jurister og advokater. Kapittel 4 viste at mangelen på jurister særlig gjelder for storbyområder, og framfor alt for Oslo og Akershus. Videre estimerer Bedriftsundersøkelsen en mangel på 250 psykologer.

Samtidig tilsier utviklingstrekk at en flere samfunnsfaglige kunnskapsområder vil ha stor betydning framover. Det gjelder for eksempel kunnskap knyttet til områder som klimaendringer, miljø og bærekraft, migrasjon, sikkerhetspolitiske utfordringer og svekkelse av demokrati som styreform.

4.1.4.1 Høy vekst i antallet bachelorutdannede

Tallet på uteksaminerte studenter fra samfunnsfag og juridiske fag har økt betydelig de siste ti årene. For bachelornivå økte antallet fra noe over 2800 i 2016 til i underkant av 4100 i 2024, dersom vi ikke tar med ONH. Dette tilsvarer en økning på 45 prosent. For ONH mangler vi tall før 2021, men i 2024 ble 380 uteksaminert derifra, noe som er en betydelig økning fra 2021.

Tabell 4.40 Uteksaminerte fra bachelorutdanninger i samfunnsfag og juridiske fag 2016–2024, utenom Oslo Nye Høyskole

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Medie- og informasjonsfag	633	672	759	844	928	890	869	966	966
Statsvitenskapelige fag	594	598	679	786	832	891	925	895	848
Psykologiske fag	439	491	480	435	507	522	637	782	814
Juridiske fag	418	436	397	419	420	464	489	525	506
Sosiologiske fag	247	279	251	327	346	389	358	361	328
Samfunnsøkonomiske fag	116	201	174	197	202	231	258	266	295
Samfunnsgeografiske fag	115	121	112	137	151	151	174	158	160
Sosialantropologiske fag	91	80	91	123	141	163	185	148	131

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Samfunnsfag og juridiske fag, andre	179	133	127	105	109	94	67	56	53
SUM	2832	3011	3070	3373	3636	3795	3962	4157	4101

Kilde: DBH

Tabell 4.41 Uteksaminerte fra bachelorutdanninger i samfunnsfag og juridiske fag, Oslo Nye Høyskole

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Psykologiske fag	*	*	*	*	*	185	149	298	325
Statsvitenskapelige fag	*	*	*	*	*	43	31	68	55
SUM	*	*	*	*	*	228	180	366	380

Merknad: Tall for ONH bare fra og med 2021. * = Ukjent.

Kilde: DBH

Veksten er ujevnt fordelt på faggruppene. Psykologiske fag har økt kraftig gjennom perioden, både prosentvis og i absolutte tall, og siden 2023 har psykologiske fag vært den største faggruppen innen samfunnsfag og juridiske fag målt i antall uteksaminerte. I 2024 ble over 1100 studenter uteksaminert fra denne faggruppen (summert fra Tabell 4.40 og Tabell 4.41). Veksten i psykologiske utdanninger på bachelornivå de siste årene har i hovedsak funnet sted ved de to private institusjonene ONH og HK. I 2024 uteksaminerte disse to institusjonene om lag 560 studenter på bachelorutdanninger i psykologiske utdanninger.

Det nest høyeste antallet uteksaminerte på bachelornivå på dette fagfeltet i 2024 hadde medie- og informasjonsfag, med noe under 1000 studenter. Samlet stod psykologiske fag og medie- og informasjonsfag for 47 prosent av uteksaminerte bachelorkandidater fra feltet samfunnsfag og juridiske fag.

Tredje flest uteksaminerte på bachelornivå hadde statsvitenskapelige fag, med i overkant av 900. Her vokste antallet fram til 2021, mens det siden har vært stabilt. Her stod NTNU, UiB, UiO og UiT for syv av ti uteksaminerte studenter på bachelornivå i 2024. Særlig NTNU har vokst mye her de siste ti årene, og har mer enn doblet tallet på uteksaminerte fra 2016 til 2024.

Samfunnsøkonomiske fag har også vokst sterkt i perioden, fra noe over 100 uteksaminerte i 2016 til rett under 300 i 2024. Det er NTNU, UiB, UiO, UiT og NMBU som gir vekst i disse utdanningene. Også for disiplinutdanninger som sosialantropologiske og sosiologiske fag er det NTNU, UiB, UiO og UiT som står for hovedtyngden av de uteksaminerte. I sosialantropologi kom alle uteksaminerte fra disse universitetene, mens sosiologiske fag også tilbys ved nyere universiteter. Også disse to disiplinlagene

har vokst i et tiårsperspektiv, men var i 2024 omtrent på nivå med antallet før pandemien i 2020.

4.1.4.2 Opptak – fortsatt vekst i store fag

Tallene for opptak til treårige bachelorutdanninger i samfunnsfag og juridiske fag indikerer ikke noen større endring fra trenden vi har sett for uteksaminerte.

Psykologiske utdanninger tok opp flest bachelorstudenter også i 2025, og veksten fra tidligere år fortsatte. Den nest største veksten finner vi på juridiske fag, og da først og fremst i form av forretningsjus ved BI. Det er ellers verdt å merke seg at opptaket til statsvitenskapelige fag hadde en ny og tydelig vekst i 2025, etter å ha økt gjennom tiårsperioden. Et tredje tydelig trekk er at sosialantropologiske fag har synkende trend sammenliknet med både pandemiårene og årene før. Også sosiologiske fag har en synkende trend.

Tabell 4.42 Studenter tatt opp på treårige bachelorstudier i samfunnsfag og juridiske fag 2016–2025, utenom Oslo Nye Høyskole

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Statsvitenskapelige fag	1338	1423	1441	1520	1556	1406	1299	1393	1493	1572
Psykologiske fag	915	861	824	978	1335	1302	1415	1614	1496	1571
Medie- og informasjonsfag	1330	1363	1343	1330	1433	1437	1378	1328	1404	1304
Juridiske fag	747	688	726	812	874	894	842	1023	1038	1139
Sosiologiske fag	722	701	709	652	750	686	642	565	651	659
Samfunnsøkonomiske fag	436	454	424	499	513	516	478	467	480	506
Samfunnsgeografiske fag	184	252	240	306	308	311	307	279	300	278
Sosialantropologiske fag	297	307	302	312	341	327	286	288	276	262
Samfunnsfag og juridiske fag, andre	262	262	72	36	33	23	41	18	19	12
SUM	6231	6311	6081	6445	7143	6902	6688	6975	7157	7303

Kilde: DBH

Tabell 4.43 Studenter tatt opp på treårige bachelorstudier i samfunnsfag og juridiske fag, Oslo Nye Høyskole

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Psykologiske fag	*	*	*	*	*	462	496	464	582	590
Statsvitenskapelige fag	*	*	*	*	*	103	103	137	158	200
SUM	*	*	*	*	*	565	599	601	740	790

Merknad: Tall for ONH bare fra og med 2021. * = Ukjent.

Kilde: DBH

4.1.4.3 Markant mastervekst etter 2020

Antallet uteksaminerte fra toårige mastergrader innen samfunnsfag og juridiske fag har økt med 48 prosent i perioden 2016–2024.¹⁰ Mønsteret mellom fagene skiller seg imidlertid klart fra det vi ser på bachelornivå.

Tabell 4.44 Uteksaminerte fra 2-årige masterutdanninger innenfor samfunnsfag og juridiske fag per faggruppe, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Statsvitenskapelige fag	356	370	376	418	459	482	582	598	567
Psykologiske fag	137	136	158	162	139	186	193	181	266
Medie- og informasjonsfag	109	144	164	186	176	218	249	261	243
Samfunnsfag og juridiske fag, andre	202	173	155	177	189	171	146	184	179
Juridiske fag	39	55	57	41	63	73	90	114	158
Samfunnsøkonomiske fag	114	135	112	92	108	98	139	165	130
Samfunnsgeografiske fag	86	94	74	85	70	82	79	64	105
Sosialantropologiske fag	102	54	66	52	55	55	66	83	92
Sosiologiske fag	77	63	68	45	72	59	67	79	68
Totalsum	1222	1224	1230	1258	1331	1424	1611	1729	1808

Merknad: Psykologiske fag er påvirket av en endring i registreringspraksis for et studium ved OsloMet. Dette hadde 53 uteksaminerte i 2024, men var før dette registrert under Økonomiske og administrative fag.

Kilde: DBH

I 2024 ble det uteksaminert 567 studenter fra masterutdanninger i statsvitenskapelige fag, en vekst på om lag 60 prosent siden 2016. Denne økningen har i stor grad skjedd ved flere nye universiteter. Blant disse har UiA og USN økt mest. Mange av studieprogrammene har betegnelsen «offentlig administrasjon», men inkluderer også spesialiserte tilbud som UiS sitt program i «samfunnssikkerhet».

Medie- og informasjonsfag har hatt en markant vekst i perioden. Mens journalistikk har holdt seg stabilt lavt for toårige mastergrader, har antallet uteksaminerte innen media og kommunikasjon økt fra rundt 80 til nærmere 180. UiB har vært den største aktøren her, og har doblet antallet uteksaminerte på ti år. I tillegg har institusjoner som Høyskolen Kristiania (HK) og Høgskulen i Volda (HVO) bidratt med nye tilbud.

Innen psykologiske fag er antallet uteksaminerte relativt lavt, noe som henger sammen med at hovedutdanningene her er integrerte profesjonsløp på fem til seks

¹⁰ ONH opprettet sitt første masterløp først i 2021, og er derfor inkludert i tabellene for masternivå.
<https://oslonyehoyskole.no/aktuelt/na-kan-du-ta-en-master-i-psykologi-ved-oslo-nye-hoyskole>. Se ellers omtale over.

år. Likevel ser vi en betydelig vekst i toårige mastergrader. For juridiske fag gjelder det samme: Selv om volumet ved hver institusjon er relativt lavt, har veksten vært stor, med bidrag fra flere institusjoner som BI, UiS, UiT, UiO og UiB.

For sosialantropologiske og sosiologiske fag var antallet uteksaminerte fra toårige masterutdanninger lavere i 2024 enn i 2016. Her er tallene imidlertid såpass lave, og variasjonene fra år til år så store, at det er vanskelig å identifisere en tydelig trend. Samfunnsøkonomiske og samfunnsgeografiske fag har også vokst, fra relativt lave utgangspunkt.

Opptaket til toårige masterutdanninger viser dels de samme, og dels noen andre trender når vi sammenlikner med bacheloropptaket, se Tabell 4.45. Samlet har masteropptaket vokst mer enn bacheloropptaket. Opptaket til juridiske fag har økt sterkt fra et lavt utgangspunkt. Til statsvitenskap var opptaket til toårig master omtrent på nivå med opptaket før pandemien i 2019. Derimot kan det økte opptaket i bachelorutdanningene de siste årene gi ny vekst i mastergradsopptak i årene framover.

Tabell 4.45 Opptak til toårige masterutdanninger i samfunnsfag og juridiske fag per faggruppe, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Statsvitenskapelige fag	544	563	671	797	932	844	738	807	778	802
Psykologiske fag	205	184	217	234	247	212	275	264	411	427
Medie- og informasjonsfag	192	245	228	324	367	329	303	347	350	358
Samfunnsfag og juridiske fag, andre	307	323	234	288	291	211	221	200	244	327
Juridiske fag	60	59	56	85	94	160	148	216	237	254
Samfunnsøkonomiske fag	133	160	145	138	194	214	176	171	184	232
Samfunnsgeografiske fag	99	108	103	104	152	123	133	164	152	160
Sosiologiske fag	87	59	96	72	105	103	143	137	152	125
Sosialantropologiske fag	82	78	56	95	101	124	124	82	118	108
Totalsum	1709	1779	1806	2137	2483	2320	2261	2388	2626	2793

Merknad: Psykologiske fag er påvirket av en endring i registreringspraksis for et studium ved OsloMet. Dette hadde 99 opptatte i 2024 og 123 i 2025, men var før dette registrert under Økonomiske og administrative fag.

Kilde: DBH

4.1.4.4 Utdanning og kompetansebehov

Antallet studenter i gruppen samfunnsfag og juridiske fag har økt betydelig de siste ti årene, og opptakstallene indikerer at veksten fortsetter for noen av de største fagene. For enkelte faggrupper innen samfunnsvitenskapelige og juridiske utdanninger foreligger det estimerer for arbeidskraftsbehov. Navs bedriftsundersøkelse estimerer

en mangel på 150 årsverk innen juridiske fag, hovedsakelig rundt de største byene, og særlig i Oslo og Akershus. Samlet sett har juridiske fag hatt vekst over tid. Antallet studenter i femårige profesjonsutdanninger har vært relativt stabilt, mens utdanningskapasiteten har økt gjennom bachelorgrader og toårige masterløp ved UiA og UiS.

Navs bedriftsundersøkelse estimerer videre en mangel på 300 psykologer nasjonalt. Psykologiske studier er det fagområdet som har økt sterkest innenfor dette fagfeltet de siste årene. I 2023 og 2024 var psykologiske studier faggruppen med flest uteksaminerte studenter på bachelornivå, og opptaket økte også i 2025. Denne veksten vil imidlertid ikke kunne dekke det behovet for psykologer som Bedriftsundersøkelsen viser til. Veksten har framfor alt kommet i studieprogrammer innenfor anvendt psykologi, og gir ikke flere psykologer. Den store veksten skyldes i hovedsak hurtig voksende studenttall ved ONH og HK.

Kandidatundersøkelsene viser at nyutdannede med mastergrad innenfor samfunnsfag og juridiske fag i hovedsak kommer godt inn på arbeidsmarkedet. Vi har mindre kunnskap om hvordan bachelorutdanninger absorberes i arbeidsmarkedet, men heller ikke noen indikasjoner på at dette er et stort problem. Detaljert statistikk basert på registerdata vil gi bedre forutsetninger for å vurdere dette. Situasjonen i dag ser ut til å være at etterspørselen er godt dekket på dette fagfeltet samlet sett, uten store regionale variasjoner. Navs bedriftsundersøkelse for 2025 tyder i liten grad på udekkede arbeidskraftsbehov relatert til samfunnsfaglige utdanninger. SSBs framskrivninger indikerer at tilbudet av arbeidskraft med samfunnsvitenskapelige og juridiske utdanninger samlet sett kan øke mer enn etterspørselen fram mot 2050, dersom ikke for eksempel endret oppgavedeling bidrar til å øke etterspørselen.

Gitt stor vekst de siste årene, det at dagens behov i stort ser ut til å være godt dekket og usikkerheten knyttet til hvordan behovene blir framover, må den videre utviklingen vurderes kritisk i lys av de samlede samfunnsbehovene.

4.1.5 Økonomisk-administrative fag

For økonomisk-administrative fag indikerer Navs bedriftsundersøkelse at det er en viss mangel på arbeidskraft på både bachelor- og masternivå. På bachelornivå gjelder mangelen særlig regnskapsføring og revisjon. For masterutdannede innen økonomisk-administrative fag tyder kandidatundersøkelsene på god etterspørsel og et relativt godt samsvar mellom utdanning og arbeidsliv.

Fagområdet har hatt en sterk vekst over tid, med en økning på 32 prosent fra 2016 til 2024. Fagområdet er preget av private institusjoner, særlig BI og HK. I 2024 stod disse

for 53 prosent av de uteksaminerte kandidatene, en økning fra 43 prosent i 2016. Også ved statlige institusjoner har dette fagfeltet vokst målt i antall uteksaminerte på bachelor-nivå, men i et langt mindre omfang enn ved de to store private institusjonene. Av økningen i antall uteksaminerte mellom 2016 og 2024 sto BI og HK for 80 prosent. Ved de fleste statlige institusjoner har veksten i uteksaminerte på dette fagfeltet vært svak, og flere institusjoner har hatt en nedgang i perioden. Fagområdet bærer derfor preg av økende arbeidsdeling mellom statlige og private institusjoner.

Tabell 4.46 Antall uteksaminerte fra treårige bachelorutdanninger i økonomisk-administrative fag

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BI	1716	2219	2546	2225	2584	2539	2690	2725	2656
HK	601	737	787	697	783	997	1021	1135	1046
NHH	390	317	383	389	424	400	369	394	424
INN	376	433	413	372	426	465	410	454	378
USN	402	329	389	334	389	351	371	332	330
UiA	205	273	281	243	237	258	266	239	327
UiT	197	210	199	226	215	239	226	238	321
HVL	241	240	242	258	261	233	219	258	271
NTNU	317	318	352	335	360	380	380	331	256
NU	180	208	236	192	170	189	180	191	236
OsloMet	236	240	229	226	235	209	235	240	231
UiS	202	202	221	222	258	215	244	229	218
NLA	28	28	29	37	45	35	59	38	98
HiØ	91	58	76	78	57	68	81	79	73
HiM	49	63	68	58	72	54	61	62	61
NMBU	93	64	58	71	72	72	53	67	60
ONH									33
HVO	11	17	29	30	34	19	10	21	30
HGUT	5		7	5	4	8	10	5	3
Totalsum	5340	5956	6545	5998	6626	6731	6885	7038	7052

Kilde: DBH

Tallet på opptatte til bachelorutdanninger i økonomisk-administrative fag har vært forholdsvis stabilt de siste årene etter en kraftig økning i 2020. Andelen nettstudenter blant de opptatte har økt fra 6 prosent i 2016 til 9 prosent i 2020, og videre til 15 prosent i 2025. Mens det var en viss nedgang i antallet opptatte studenter på ordinære programmer fra 2024 til 2025, lå antallet som ble tatt opp til nettstudier, stabilt på litt over 2000. Ser vi på enkeltinstitusjoner, finner vi imidlertid ganske store endringer i perioden. Det gjelder framfor alt for noen av de private institusjonene, for de statlige er endringene mindre. Både BI og HK gikk en del ned i 2025 sammenliknet med året før, men samtidig ser vi at andre private vokser betydelig. ONH tok opp 287

bachelorstudenter i økonomisk-administrative fag i 2025, mens NLA fortsatte sin vekst fra de siste årene. Med rett under 400 opptatte bachelorstudenter på dette fagområdet i 2025 har NLA blitt en relativt stor aktør.

Tabell 4.47 Antall studenter tatt opp til treårige bachelorutdanninger i økonomisk-administrative fag

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BI	4058	4114	3795	4163	4776	4509	4643	4743	4988	4726
HK	1729	1901	2184	2514	2701	2391	2448	2953	2179	2009
USN	781	674	667	605	678	712	632	643	638	687
UiT	368	436	360	392	441	702	653	612	621	673
NTNU	657	629	662	707	677	614	650	614	681	640
INN	551	576	590	559	624	542	755	709	564	596
OsloMet	492	446	389	407	392	398	432	541	515	538
NHH	500	461	450	492	536	523	529	475	542	500
UiS	429	426	392	397	443	419	389	415	405	401
HVL	500	498	482	530	596	495	479	444	509	398
UiA	398	387	411	403	368	429	367	376	404	394
NLA	61	66	56	81	84	182	170	230	320	386
NU	359	284	314	303	310	349	255	299	329	364
ONH						37	98	181	255	287
HiØ	129	138	150	142	151	151	139	169	185	197
NMBU	162	125	98	108	467	174	226	135	170	145
HiM	115	129	114	99	137	141	117	114	128	116
HVO	50	42	28	24	33	33	14	13	9	6
HGUT	12	9	9	31	9	7	4	2	6	3
Totalsum	11351	11341	11151	11957	13423	12808	13000	13668	13448	13066

Kilde: DBH

Blant de statlige institusjonene skiller UiT seg ut, med en særlig sterk vekst i tiårsperioden. Økningen ved UiT skjedde fram mot 2021, som er det første året et nettbasert studium i økonomisk-administrative fag er registrert ved institusjonen. Deretter har opptakstallene vært relativt stabile, med omkring 650 studenter, der et flertall er nettstudenter. Av registreringstekniske grunner har vi ikke presise gjennomføringstall for den største institusjonen innen nettbaserte studier, nemlig HK. Men for den nest-største, UiT, ser vi en svært lav gjennomføringsrate for kullet som startet i 2021. 25 prosent hadde gjennomført etter normert tid, mens nesten halvparten hadde falt fra. Ved andre institusjoner har den største veksten i nettstudier kommet etter dette, og det er derfor for tidlig å si hvor høy gjennomføringen blir der. Men på samme måte som for humanistiske og estetiske fag kan man ikke regne med at økningen i antall nettstudenter vil gi utslag i en like stor økning i antallet uteksaminerte.

4.1.5.1 Masterutdanninger

De siste ti årene har det også vært en markant vekst i opptaket til masterutdanninger innen økonomisk-administrative fag. Opptaket har økt med nær 60 prosent i perioden, noe som utgjør en langt høyere vekst enn det som har vært tilfellet for bachelorutdanningene innenfor samme fagområde. Dette kan tyde på at flere av de studentene som tar en bachelorgrad, går videre til masternivå. Forholdet mellom statlige og private institusjoner på masternivå er annerledes enn på bachelornivå. Blant de private institusjonene er det kun BI og HK som tilbyr masterutdanninger, og HK har hatt svært sterk vekst de siste årene. BI og NHH er likevel de to klart største aktørene på masternivå, mens HK nå er den tredje største.

Samlet sett har opptaket til de to private institusjonene, BI og HK, økt med hele 120 prosent det siste tiåret, mens veksten for de statlige institusjonene i samme periode har vært på 36 prosent. Også andre private aktører kan komme til å gjøre seg mer gjeldende på masternivå, eksempelvis har NLA utvidet studietilbudet på fagfeltet til dette nivået.

Tabell 4.48 Antall studenter tatt opp til toårige masterutdanninger i økonomisk-administrative fag

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BI	681	721	876	867	884	985	910	1024	1089	1172
NHH	837	815	815	849	872	892	825	812	891	977
HK	36	44	89	85	184	206	189	241	351	403
UiS	248	265	246	199	265	296	291	212	244	276
NTNU	189	161	237	281	298	272	271	261	283	268
USN	75	54	63	72	155	169	152	122	225	249
UiA	121	150	131	162	204	198	179	166	251	247
INN	69	98	111	132	160	126	109	110	159	175
UiT	88	87	79	78	111	122	97	81	156	143
OsloMet	132	121	189	181	178	204	237	238	156	138
NMBU	155	100	119	147	239	147	105	122	116	136
HVL	28	25	28	34	68	77	70	72	68	92
NU	81	76	104	96	117	143	125	91	105	84
UiO	30	31	31	33	59	47	53	47	40	49
Him	41	33	35	36	35	40	45	38	24	21
Totalsum	2811	2781	3153	3252	3829	3924	3658	3637	4158	4430

Kilde: DBH

4.1.5.2 Utdanning og kompetansebehov

Utviklingen i økonomisk-administrative utdanninger har over tid vært preget av vekst, særlig på bachelornivå, og i stor grad drevet av private tilbud. En betydelig del av

dette er nettbaserte studier. Dette har gjort fagområdet til et av de største i sektoren. Samtidig viser opptakstallene at denne veksten har flatet ut, og at opptaket til bachelorutdanningene har gått noe ned de to siste årene. Dette kan tyde på endrede studentpreferanser eller økende usikkerhet om arbeidsmarkedet innen brede økonomisk-administrative utdanninger.

Bedriftsundersøkelsen estimerer en viss mangel på bachelorutdannede innen økonomisk-administrative fag, men primært knyttet til regnskapsføring og revisjon. Økonomisk-administrative utdanninger er imidlertid en bred kategori, og funnene fra Bedriftsundersøkelsen kan ikke tolkes som en mangel på utdannede fra fagfeltet generelt. Økonomisk-administrative fag er blant de utdanningene som ikke er profesjonsutdanninger der relativt mange tar bare bachelorutdanning. Bedre kunnskap om arbeidsmarkedet for bachelorutdanninger vil gjøre det lettere framover å vurdere sammenhengen mellom utdanningskapasitet og etterspørsel i samfunnet.

På mastergradsnivå er hovedbildet at kandidatene er godt tilpasset arbeidsmarkedet. Dette framkommer i både kandidatundersøkelser og registerdata. Navs bedriftsundersøkelse estimerer også en viss mangel av masterutdannede innen fagområdet. Opptaket til masterutdanninger har økt over tid, og har steget betydelig de siste to årene. Også for masternivået må en eventuell videre vekst vurderes i lys av gjeldende og forventede kompetansebehov.

4.1.6 Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk

SSBs framskrivninger tilsier at tilbudet av grunnskolelærere vil ligge høyere enn etterspørselen i årene framover, noe som kan gjøre det mulig å redusere mangelen på utdannede grunnskolelærere. SSB har da som forutsetning at kandidatproduksjonen er stabil, og tar utgangspunkt i antallet opptatte studenter i 2024. Som vi ser i Tabell 4.50, var antallet opptatte i 2025 høyere enn i 2024. Antallet uteksaminerte fra grunnskolelærerutdanningene samlet var ellers høyt i 2024 og 2023 (Tabell 4.49), noe som henger sammen med høye opptakstall i 2018 og 2019 (Tabell 4.50 Tabell). Fra 2021 begynte opptakstallene å synke, fram til et bunnivå i 2023, noe som ventelig vil gi utslag i færre utdannede i årene framover. I 2024 og 2025 har opptakstallene økt igjen.

For barnehagelærerutdanningen er situasjonen en annen. Her har det vært en vedvarende nedgang i antallet opptatte studenter siden 2021 (Tabell), og antallet uteksaminerte er i 2024 det laveste siden 2016 (Tabell). Videre vil svært markante nedganger i antallet opptatte både i 2022 og 2023 trolig vises igjen i antallet uteksaminerte i 2025 og 2026. SSB framskriver at etterspørselen vil overstige tilbudet av barnehagelærere fra og med 2037 dersom kandidatproduksjonen holder seg på

dagens nivå, og igjen er utgangspunktet antall opptatte i 2024. Fallet i antall opptatte har imidlertid fortsatt, og var i 2025 på det laveste siden 2002.¹¹

For PPU er datasituasjonen utfordrende, og det har ikke vært mulig å skille PPU for yrkesfaglærere fra PPU for universitets- og høyskolekandidater innen rammene for denne rapporten. Dette ble imidlertid gjort i 2024, og interesserte lesere henvises til rapporten *Får skolene den fagkompetansen de trenger?* (HK-dir, 2024). SSBs framskriving tilsier ellers et voksende overskudd på lektorer (utdannede fra 5-årig lektorutdanning + PPU) og et framtidig underskudd på yrkesfaglærere (utdannede fra yrkesfaglærerutdanningen + PPU-Y) gitt stabil kandidatproduksjon.

Tabell 4.49 Uteksaminerte fra lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk. Grunnutdanninger og PPU, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Grunnskolelærer	1779	2028	1887	2178	2117	410	1856	2231	2261
Barnehagelærer	1909	1966	2030	2249	2190	2272	2099	2241	1945
PPU	1976	2187	2596	2661	2222	1768	1718	1400	1507
Lektor	364	388	397	514	541	644	765	777	813
Pedagogikk, bachelor	316	303	334	390	399	500	512	430	380
Spesialped., bachelor	143	122	142	148	174	198	234	232	233
Faglærer/LUPE	273	269	201	299	277	259	286	256	223
Yrkesfaglærer	120	192	192	179	201	193	159	205	188
Andre	64	26	52	34	55	37	52	19	35
SUM	6944	7481	7831	8652	8176	6281	7681	7791	7585

Merknad: Tabellen inkluderer årsstudium i PPU, bachelorutdanninger, 4-årige grunnskolelærerutdanninger og 5-årige grunnskolelærer- og lektorutdanninger. 3-, 4- og 5-årige grunnskolelærerutdanninger oppgis samlet. Enkelte institusjoner tar fremdeles opp studenter til ferdigstilling av påbegynt 4-årig grunnskolelærerutdanning. Antallet 3-årige grunnskolelærerutdanninger er svært lavt, og omfatter utdanninger ved Steinerhøyskolen.

Kilde: DBH

Tabell 4.50 Opptatte til lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk. Grunnutdanninger og PPU, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Grunnskolelærer	3000	2916	3340	3158	3195	2891	2607	2065	2303	2792
PPU	3015	3011	3246	2044	2165	1922	1797	1784	1883	1788
Barnehagelærer	3106	3000	2959	3094	3144	3011	2403	1932	1985	1747
Lektor	1064	1205	1299	1378	1355	1232	1124	970	897	888
Pedagogikk, bachelor	738	742	768	913	851	828	838	916	762	871

¹¹ I mellomtiden har utdanningen blitt endret, og navnet er endret fra daværende førskolelærerutdanning.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Spesialped., bachelor	216	260	280	331	338	343	379	504	468	471
Faglærer/LUPE	238	345	285	401	342	339	337	239	257	262
Yrkesfaglærer	243	240	247	202	241	244	241	196	266	235
Andre	94	5	101	48	86	43	70	3	25	
SUM	11714	11724	12525	11569	11717	10853	9796	8609	8846	9054

Merknad: Tabellen inkluderer årsstudium i PPU, bachelorutdanninger, 4-årige grunnskolelærerutdanninger og 5-årige grunnskolelærer, lektor- og LUPE-utdanninger. 3-, 4- og 5-årige grunnskolelærerutdanninger oppgis samlet. Enkelte institusjoner tar fremdeles opp studenter til ferdigstilling av påbegynt 4-årig grunnskolelærerutdanning. Antallet 3-årige grunnskolelærerutdanninger er svært lavt og omfatter utdanninger ved Steinerhøyskolen. 3-årige faglærerutdanninger og 5-årig LUPE oppgis samlet.

Kilde: DBH

Tabell 4.51 Uteksaminerte fra grunnskolelærerutdanninger, 2016–2024.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
HVL	314	349	362	388	385	28	326	359	404
OsloMet	244	292	254	273	314	29	280	301	324
NTNU	240	267	291	318	280	15	283	296	315
USN	227	269	222	289	300	53	220	290	237
UiA	136	149	138	162	156	50	144	159	164
NU	176	170	143	159	135	56	105	166	158
INN	101	109	123	123	119	22	106	150	150
NLA	46	86	70	72	72	15	53	111	123
Uis	94	90	89	116	141	25	94	122	118
HiØ	74	85	77	111	81	11	73	82	101
UiT	71	88	53	78	72	88	117	113	94
HVO	40	64	50	64	42	6	44	68	64
RS	6	10	10	15	9	5	6	11	6
SH	10		5	10	11	7	5	3	3
SUM	1779	2028	1887	2178	2117	410	1856	2231	2261

Merknad: Tabellen inkluderer 3-, 4- og 5-årige grunnskolelærerutdanninger. I 2024 var det 6 uteksaminerte fra 3-årige og 52 fra 4-årige grunnskolelærerutdanninger.

Kilde: DBH

Med enkelte unntak har antallet uteksaminerte økt noe fra 2016 til 2024 ved de fleste institusjoner, både for grunnskolelærer- og barnehagelærerutdanningene (Tabell 4.51 Tabell 4.53). For antallet opptatte ser vi en betydelig nedgang for alle institusjoner på barnehagelærerutdanningen (Tabell 4.54), men en del større forskjeller på grunnskolelærerutdanningen (Tabell 4.52 Tabell). For eksempel er endringene i opptakstall siden 2020 svært ulike mellom ulike institusjoner på grunnskolelærerutdanningen. For de største institusjonene er det snakk om små

prosentvise endringer, mens flere av de mellomstore og mindre institusjonene har hatt en nedgang på rundt 40 prosent.

Tabell 4.52 Opptatte til grunnskolelærerutdanning, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
HVL	572	501	535	525	559	569	526	391	480	528
OsloMet	429	418	439	440	448	457	491	324	310	480
USN	399	350	433	344	359	311	258	212	316	351
NTNU	391	391	414	408	375	339	333	348	313	299
INN	156	147	178	168	202	200	139	140	117	213
UiA	219	199	245	219	231	223	223	174	147	195
UiS	198	194	196	187	200	179	177	109	66	159
NU	185	181	236	216	221	171	123	121	144	141
HiØ	114	131	131	150	136	108	101	66	122	125
NLA	112	104	224	215	175	99	57	40	71	105
Uit	116	176	182	170	180	140	112	89	130	100
HVO	63	75	95	82	75	77	40	32	46	46
RS	46	13	12	30	23	11	18	11	31	39
SH		36	20	4	11	7	9	8	10	11
SUM	3000	2916	3340	3158	3195	2891	2607	2065	2303	2792

Merknad: Tabellen inkluderer 3-, 4- og 5-årige grunnskolelærerutdanning. I 2025 ble 21 studenter tatt opp til 4-årige og 20 til 3-årige lærerutdanning.

Kilde: DBH

Tabell 4.53 Uteksaminerte fra barnehagelærerutdanning, 2016–2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OsloMet	360	353	340	364	336	381	330	293	309
HVL	266	254	288	330	325	318	307	368	285
USN	257	225	255	237	263	262	237	271	269
DMMH	220	232	229	270	307	260	263	297	233
INN	124	144	146	161	161	162	170	178	179
UiS	130	110	136	194	141	165	139	138	144
UiA	113	119	157	175	161	133	157	175	136
HiØ	83	100	119	112	117	142	130	113	107
Uit	80	95	77	105	105	104	99	134	80
NU	108	185	124	144	100	167	115	103	66
NLA	51	68	62	57	89	66	63	58	62
HVO	104	62	86	76	68	89	77	84	53
RS	6	19	6	17	10	23	8	29	13
SH	7		5	7	7		4		9
SUM	1909	1966	2030	2249	2190	2272	2099	2241	1945

Kilde: DBH

Tabell 4.54 Opptatte til barnehagelærerutdanning, 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OsloMet	483	467	430	430	453	473	398	408	429	376
HVL	474	419	450	517	475	470	296	283	278	241
DMMH	391	382	371	417	389	375	311	189	205	212
USN	372	362	377	364	441	379	338	208	214	190
UiA	207	189	182	226	193	181	223	153	132	162
INN	208	220	206	216	259	236	187	152	172	123
UiS	254	213	219	224	227	222	224	169	167	111
NU	177	171	201	164	125	222	97	91	128	86
UiT	138	162	156	147	185	110	100	70	62	66
HiØ	143	172	162	157	159	142	126	128	102	64
HVO	86	107	104	99	107	77	59	47	42	54
NLA	107	82	81	85	112	85	35	8	52	45
RS	66	43	20	40	19	31	9	22	2	14
SH		11		8		8		4		3
SUM	3106	3000	2959	3094	3144	3011	2403	1932	1985	1747

Kilde: DBH

Antall opptatte til barnehagelærerutdanningen har gått ned med 44 prosent siden 2016, og i alle fylkene ser vi en betydelig nedgang. Enkelte fylker, særlig Oslo, Møre og Romsdal og Agderfylkene, har hatt en lavere nedgang enn andre når vi sammenligner 2025 med 2016.

Tabell 4.55 Opptatte til barnehagelærerutdanning, 2016–2025 etter 2016-fylker.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Oslo	549	509	450	470	486	514	420	430	461	419
Hordaland	508	431	485	483	507	459	298	210	258	224
Sør-Trøndelag	391	382	371	382	351	350	287	165	181	190
Vest-Agder	168	148	141	173	144	142	181	121	102	129
Hedmark	208	220	206	216	259	236	187	152	172	123
Rogaland	254	213	219	259	227	238	224	201	167	111
Telemark	164	143	146	149	197	154	140	82	89	88
Møre og Romsdal	86	107	104	134	145	102	83	71	66	76
Vestfold	140	141	151	147	168	143	105	49	53	74
Østfold	143	172	162	157	159	142	126	128	102	64
Nordland	103	95	137	103	95	132	72	74	63	62
Troms	101	126	117	111	128	78	72	53	52	53
Aust-Agder	39	41	41	53	49	39	42	32	30	33
Sogn og Fjordane	73	70	46	84	66	70	20	49	42	33
Buskerud	68	78	80	68	76	82	93	77	72	28

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nord-Trøndelag	75	76	64	61	60	90	26	17	65	25
Finnmark	36	47	39	44	27	40	27	21	10	15
Akershus		1								
SUM	3106	3000	2959	3094	3144	3011	2403	1932	1985	1747

Kilde: DBH

4.1.6.1 Utdanning og kompetansebehov – oppsummering

På samme måte som for profesjonsutdanninger innen helse finnes det for lærerutdanninger behovskartlegginger og framskrivinger for ulike konkrete utdanninger. Opptaket til grunnskolelærerutdanningen har variert kraftig de siste årene, men gitt nivået for de to siste års opptak, kan det være mulig å redusere innslaget av lærere uten formell utdanning i årene framover. Når man ser hvor store svingningene i opptaket har vært de siste 5–6 årene, er det likevel ikke gitt at dette kommer til å skje. På barnehagelærerutdanningen er situasjonen mer prekær. Her er det framskrevet et underskudd fra 2037, men opptakstallene har falt kraftig også etter denne framskrivningen. For lærerutdanningene er det rekruttering som er hovedutfordringen. Det vil derfor være vanskelig for institusjonene å øke antallet kandidater uten andre typer tiltak.

4.2 Kompetansebehov og dimensjonering

Behovene som peker seg ut som mest kritiske både i dagens arbeidsmarked og i forventede behov framover, er særlig profesjonsutdanningene. Det gjelder framfor alt utdanninger som leverer arbeidskraft til velferdstjenestene, men også på ingeniørfeltet mangler det arbeidskraft. For andre utdanninger er hovedbildet at kompetanse- og arbeidskraftsbehovene er godt dekket, samtidig som det ikke er indikasjoner på vekst i behov og etterspørsel videre framover.

Dimensjoneringstematikken treffer derfor forskjellige fagfelt, og dermed forskjellige institusjoner, ulikt.

4.2.1 Profesjonsutdanninger og utdanninger innen økonomisk-administrative fag

Ved institusjoner som HVL og OsloMet er mer enn to tredeler av studentmassen innenfor helse- og sosialfag, ingeniørutdanninger og flere lærerutdanninger, mens USN, Nord, UiA og UiS har om lag halvparten av studentene innen disse fagområdene. Ved de mer disiplinorienterte breddeuniversitetene, som UiB og UiO, utgjør profesjonsutdanninger en langt mindre del av studieporteføljen, om lag 20 prosent.

4.2.1.1 Søking og rekruttering

Hvordan kan institusjoner der en stor andel av studentmassen allerede er knyttet til høyt etterspurte profesjonsutdanninger, gjøre studieporteføljen enda mer relevant for

framtidens arbeidskraftbehov? En vesentlig utfordring er knyttet til søkertall og rekruttering. For flere profesjonsutdanninger med høy etterspørsel i arbeidsmarkedet er søkningen svak. Det gjelder blant annet flere typer ingeniørutdanninger, og ikke minst barnehagelærerutdanningen. I tillegg har både sykepleierutdanningen og grunnskolelærerutdanningene hatt sterkt varierende søking de siste årene. Her møter høyere utdanningsinstitusjoner forhold de i liten grad kan påvirke selv. For ingeniørutdanningene handler dette om forutsetninger som legges i grunn- og videregående opplæring. Samlet sett er det for få elever som velger realfag i videregående opplæring i forhold til antall studieplasser som har disse fagene som opptakskrav. Det gjør det vanskelig å dekke arbeidslivets kompetansebehov.

Tilgangen på praksisplasser kan være en begrensende faktor for at institusjonene skal kunne tilby et tilstrekkelig antall studieplasser på profesjonsutdanninger. En kartlegging gjennomført av HK-dir i 2023 av sykepleierutdanningene viste at utdanningsinstitusjonene opplever tilgangen på gode praksisplasser som en betydelig flaskehals for kapasitetsøkning (HK-dir, 2023). Problemet gjelder også andre utdanninger (Høst et al., 2019).

Fagfeltet økonomisk-administrative utdanninger skiller seg noe ut fra andre ved et stort innslag av private institusjoner og mange aktører som tilbyr tilsvarende utdanninger, ofte i samme geografiske områder, og i økende grad som nettbaserte tilbud. Dette stiller særlige krav til at institusjonene har et helhetlig og koordinert blikk i dimensjoneringsarbeidet. Dagens studentvolum, og eventuelt fortsatt vekst innen deler av fagfeltet økonomisk-administrative utdanninger, tilsier behov for en kritisk vurdering av dimensjoneringen i forhold til behovet for økt kapasitet innen andre utdanninger som helse- og ingeniørfag.

4.2.1.2 Utdanning til regionale arbeidsmarkeder

Gjennomgangen av udekte behov for arbeidskraft og kompetanse i kapittel 4 viste at noen mangler er nasjonale, men ofte med noe regional variasjon. Det er viktig at institusjonene har god kjennskap til regionale kompetansebehov og etterspørsel i arbeidet med dimensjonering. For profesjonsutdanninger er kontakten med praksisfelt en viktig kilde til slik kunnskap.

En rekke studier har belyst spørsmålet om hvor uteksaminerte arbeider etter studiene. NOU 2020:15 pekte på utdanningens sentraliserende effekt. Mange unge søker seg til studiesteder i større byer, og særlig til Oslo. Utredningen viste til at mange blir boende i byene etter endt utdanning. Dette gjelder særlig for utdanninger hvor det dominerende arbeidsmarkedet finnes i byene, som økonomi- og ingeniørfag, men også for profesjoner som sykepleier og lærer, selv om det finnes arbeidsmarked for disse over hele landet.

Profesjonsutdanninger rekrutterer likevel i forholdsvis stor grad studenter fra egen region (se også kapittel 2), og institusjoner med stort innslag av profesjonsutdanning rekrutterer om lag to tredeler av studentene fra institusjonenes eget fylke og nabofylkene. SSB har analysert såkalte «velferdsutdanninger»¹² spesielt. Analysen viste forskjeller mellom de store velferdsutdanningene og andre utdanninger med tanke på både hvor disse studentene studerer og hvor de bosetter seg:

En betydelig større andel velferds kandidater enn de andre kandidatene fullførte sin utdanning i eget fylke og egen landsdel, noe som kan henge sammen med at velferdsutdanninger er en viktig del av utdanningstilbudet ved mange høyskoler. I tillegg var en betydelig større andel velferds kandidater enn de andre kandidatene bosatt i eget fylke og egen landsdel både to og fem år etter endt utdanning (Moafi, Hossain, 2022, s. 4)

I en senere analyse av desentraliserte (fleksible) utdanningstilbud fant SSB at lokale utdanningstilbud i distriktene bidrar til at velferds kandidatene blir værende, og konkluderte: «lokal rekruttering av studenter i distriktskommunene er sentralt for å dekkje kompetansebehova i den lokale arbeidsmarknaden» (Lervåg, Maj-Lisa, 2025).

Selv om den enkelte utdanningsinstitusjon ikke dekker et geografisk definert arbeidsmarked, er institusjonenes kunnskap om regionale arbeidsmarked og kompetansebehov en vesentlig forutsetning for utvikling av studieporteføljen. Profesjonsutdanninger er særlig godt posisjonert for det gjennom den naturlige kontakten med praksisfeltene. Gjennomgangen av arbeidslivets egenrapporterte mangel på kvalifisert arbeidskraft i kapittel 3.2 viser at mangel på arbeidskraft med profesjonsutdanning preger alle fylker, men i ulik grad. Pleie og omsorgsfag, og særlig sykepleierutdanning, andre helse- og sosialfag og ingeniørfag, peker seg ut. I flere fylker peker arbeidsgiverne også på behov for kompetanse fra fagområdet økonomisk-administrative utdanninger, men dette gjelder framfor alt regnskapsføring og revisjon. For utvikling og dimensjonering av profesjonsutdanningene ved den enkelte institusjon er de jevne oppdateringene av fylkesvise kompetanse- og arbeidskraftsbehov et viktig kunnskapsgrunnlag i arbeidet med utvikling av studieporteføljen.

4.2.2 Disiplinutdanninger

Disiplinutdanninger er i mindre grad knyttet til ett bestemt yrke, og har et bredt nedslagsfelt i arbeidslivet. De utgjør samtidig en viktig del av fundamentet for

¹² Utvalget var uteksaminerte kandidater som fullførte en av følgende utdanninger i studieåret 2014/2015: barnehagelærer-, lærer-, sykepleier-, sosialarbeider-, psykologi- og medisinerutdanning.

forskningsbasert kunnskapsutvikling, langsiktig samfunnsberedskap og utviklingen av nye fagfelt og profesjoner. Disiplinfagene er i stor grad konsentrert ved breddeuniversitetene, men finnes i ulike former ved alle institusjonstyper.

4.2.2.1 Behov for en helhetlig dimensjonering

Arbeidsgivere rapporterer i liten grad om udekket kompetanse knyttet til disiplinutdanninger. Samtidig viser kandidatundersøkelser at personer med disiplinutdanninger ofte har en noe mer krevende overgang til arbeidslivet enn de som har profesjonsutdanning. Dette er ikke overraskende, ettersom utdanningene ikke er direkte knyttet til ett bestemt yrke. Undersøkelsene viser likevel at arbeidsmarkedet hittil har absorbert kandidater med disiplinutdanninger godt, selv om det tar noe lenger tid før de blir sysselsatt. I tillegg opplever de i noe større grad enn profesjonsutdannede at utdanningen er lite relevant for arbeidet, og/eller at arbeidet ikke krever det utdanningsnivået de har. Også en analyse basert på registerdata fra Frischsenteret ved UiO har vist tendenser til at en økende andel nyansatte i trettiårsalder de siste årene har hatt et høyere utdanningsnivå enn det stillingen krever (Markussen et al., 2024). I kandidatundersøkelsene er det kandidater fra humanistiske og estetiske fag som i størst grad rapporterer om denne typen utfordringer, og registerdata om sysselsetting viser mye det samme mønsteret. Hovedkonklusjonen fra kandidatundersøkelser over tid har likevel vært at det er lite mistilpasning mellom høyere utdanning og arbeidsliv. Gitt mulige tendenser til overutdanning blir det uansett viktig å følge kandidaters overgang til arbeidslivet tett framover gjennom gode registerdata.

4.2.2.2 Kompetansebehov og andre hensyn

Når etterspørsel og forventede behov for arbeidskraft og kompetanse legges til grunn, er naturvitenskapelige og tekniske fag det fagområdet som peker seg ut som et særlig sentralt fagområde innen disiplinutdanningene. Det er både identifiserte kompetansebehov som ikke blir dekket og rekrutteringsutfordringer. Samtidig er det for mange utdanninger tegn på at overgangen til arbeidsmarkedet er relativt vanskelig. STEM-kompetanse er avgjørende for det grønne skiftet, digitalisering, innovasjon og omstilling i både privat og offentlig sektor. Her har utviklingen i studenttall samlet sett vært positiv, og spesielt innen informasjonsteknologi og datateknologi har veksten vært betydelig. For de mer tradisjonelle disiplinfagene, som matematikk, fysikk og kjemi, har utviklingen vært svakere. Disse utdanningene er samtidig vanskeligere å dimensjonere etter arbeidslivets behov.

Institusjonene skal også sikre sterke fagmiljøer i disiplinfag med stor betydning for utviklingen av profesjonsfag. Disiplinfagene må være tilstrekkelig robuste til å understøtte forskningsmiljøer av høy kvalitet. Vurderinger av nødvendig

studentomfang for å sikre dette påvirkes både av faglige hensyn og av institusjonelle rammebetingelser, som finansieringssystemet, der studenttall har stor betydning for institusjonenes økonomi.

Samtidig ligger viktige forhold utenfor institusjonenes kontroll. Den markante nedgangen i antallet unge med studiekompetanse i realfag fra videregående opplæring kan representere en utfordring for rekrutteringen framover, se også kapittel 2.

4.2.2.3 Små, sårbare og utsatte disiplinfag – behov for samarbeid og samordning?

Språkfagene er et av de fagområdene i høyere utdanning som tydeligst illustrerer utfordringene ved små og sårbare disiplinfag. Rekrutteringen til flere fremmedspråk – særlig tysk, fransk og andre mindre språk – har vært synkende eller svært lave over tid, i både videregående opplæring og høyere utdanning. Vedvarende lave søknads- og opptakstall gjør det vanskelig å opprettholde sterke fagmiljøer med tilstrekkelig forsknings- og undervisningskapasitet.

Behovet for språkkompetanse i samfunnet er samtidig betydelig. Etterspørselen etter språklig og interkulturell kompetanse er tydelig i sektorer som diplomati, etterretning, beredskap, offentlig forvaltning, internasjonalt næringsliv og innenfor utdanning. Dette gjør den lave rekrutteringen til språkfagene ekstra utfordrende: Fagene har høy samfunnsverdi, og samtidig svakt opptaksgrunnlag. Utfordringene skyldes i stor grad forhold som ligger forut for høyere utdanning. Kapittel 2 viste at få elever velger språkfag i videregående opplæring.

Denne problemstillingen gjelder for både tysk, fransk, spansk og flere andre mindre språkfag. Utviklingen i Norge er en del av en større internasjonal trend, og gitt at utviklingen ikke snur, bør det vurderes hvordan samlede ressurser kan utnyttes best mulig. Dette er problemstillinger som lenge har vært behandlet for eksempel innenfor rammene av UHR. Et mer utbygd samarbeid og en bedre arbeidsdeling mellom institusjoner som tilbyr slike utsatte studieprogrammer, vil samlet sett kunne gi et bedre tilbud til studentene.

Samlet sett står disiplinutdanninger i et spenningsfelt mellom langsiktige samfunnsbehov, institusjonelle hensyn og et arbeidsmarked der sammenhengen mellom utdanning og yrke ofte er indirekte. Dette tilsier at dimensjonering av disiplinutdanninger må bygge på helhetlige vurderinger som kombinerer kunnskap om arbeidsmarkedets utvikling, hensynet til robuste fag- og forskningsmiljøer og behovet for å ivareta små, men samfunnskritiske fag. Utviklingen i rekrutteringsgrunnlaget, særlig fra videregående opplæring, samt tendensene til

overutdanning i enkelte fag, understreker betydningen av bedre samordning, samarbeid og kunnskapsgrunnlag.

5 Samlet vurdering

På tvers av kildegrunnlag og over tid er hovedbildet at norsk høyere utdanning treffer behovene i arbeidsmarkedet godt. Kandidatundersøkelsen viser at de fleste utdanninger har lav mistilpasning, og registerdata viser at arbeidsledigheten er lav for personer med høyere utdanning. Det er viktig å understreke dette positive hovedbildet over tid. Imidlertid viser den siste ordinære kandidatundersøkelsen fra 2023 at flere nyutdannede opplever overgangen til arbeidsmarkedet som mer krevende enn tidligere. Det er noe høyere mistilpasning for en del utdanninger, og særlig for realfag, samfunnsvitere og humanistiske og estetiske fag (Ballo et al., 2024).

I NIFUs spesialundersøkelse i 2025 undersøkes status for kandidater med 6–7 års arbeidserfaring (Wiborg et al., 2025). Analysene viser at mistilpasning er lavere noen år etter uteksaminering sammenlignet med halvtårsundersøkelsen. Lav grad av mistilpasning og høy sysselsetting er konsistent på tvers av fagfelt. Overutdanning er den mest utbredte formen for mistilpasning med 18 prosent, fulgt av innholdsmisforhold, som 8 prosent av respondentene har opplevd. Det er en tendens til at andelen som har erfart denne typen mistilpasning, er høyere innen humanistiske og estetiske fag. Realistene klarer seg relativt god sammenlignet med andre fag, og opp mot realistene som ble spurt kort tid etter uteksaminering.

Demografiske endringer, forventet knapphet på arbeidskraft og andre utviklingstrekk stiller nye krav til dimensjoneringen av høyere utdanning. Målet for dimensjonering kan ikke være fravær av arbeidsledighet alene, men at samfunnet i størst mulig grad får dekket sine behov for arbeidskraft og kompetanse. Dette tilsier at fagområder der det er tydelige og dokumentert mangel på kvalifisert arbeidskraft, bør prioriteres i dimensjoneringen.

5.1 Samsvar mellom utdanning og behov for kompetanse og arbeidskraft

Beregninger av mangel på arbeidskraft per 2025 indikerer at deler av arbeidslivet ikke har tilstrekkelig tilgang på høyt utdannet kompetanse. Mangelen er særlig knyttet til yrker som yter velferdstjenester, først og fremst helse- og sosialfaglige yrker. Her er det betydelige mangler i dagens arbeidsmarked, og demografisk utvikling tilsier at arbeidskraftsbehovet i helse- og omsorgssektoren vil øke mye framover. Mangelen på arbeidskraft er i dag landsdekkende, men mest uttalt i Nord-Norge og mindre sentrale strøk. De store behovene i helse- og omsorgssektoren framover kan ikke

løses ved vekst i høyere utdanning alene, her må også oppgavedeling og organisering av arbeidet være en del av bildet. Det er likevel klart at høyere utdanninger innen helse- og sosialfag må prioriteres framover. Samtidig må det understrekes at opptakstallene på sykepleierutdanningen har økt kraftig de to siste årene, og at antall opptatte i 2025 er det høyeste som er registrert noensinne.

For lærerutdanninger er bildet mer sammensatt. Både Navs bedriftsundersøkelse og SSBs framskrivinger viser til lærermangel per i dag, men den varierer betydelig mellom regioner og mellom ulike lærerutdanninger. For grunnskolelærerutdanningene vil fortsatt lave fødselstall bidra til at dagens lærermangel kan bli redusert over tid. Samtidig går man med dagens rekrutteringsnivå mot et betydelig underskudd på blant annet barnehagelærere. Opptaket har falt kraftig de siste årene, med en ny og tydelig nedgang i 2025.

Videre er det i dag estimert betydelig mangel på teknisk og ingeniørfaglig arbeidskraft. Dette er en gjennomgående nasjonal utfordring, men mangelen er sterkest på Vestlandet. Teknologisk og naturvitenskapelig kompetanse vil framover være viktig med tanke på store samfunnsutfordringer som digitalisering og energi- og klimarelaterte problemstillinger.

Studenttallene innen naturvitenskapelige og teknologiske utdanninger har vokst over tid. Det skyldes særlig veksten i informasjons- og datateknologi, som har vært viktig for å svare på voksende behov for kompetanse og arbeidskraft på fagfeltet. Derimot har opptaket til flere ingeniørutdanninger gått ned, noe som har bidratt til mangelen på ingeniørfaglig arbeidskraft. Det samme har redusert gjennomføring i ingeniørutdanningene gjort. Økt opptak til ingeniørutdanninger i 2025 er imidlertid et positivt trekk. Med tanke på rekruttering til slike utdanninger er det viktig å følge utviklingen i videregående opplæring. Der har antallet og andelen med realfagsbakgrunn sunket merkbart siden 2020.

For arbeidskraft med samfunnsvitenskapelige eller humanistiske utdanninger indikerer estimatene at det samlet sett ikke foreligger noen vesentlig mangel i dagens arbeidsmarked. Framskrivinger indikerer at tilbudet av arbeidskraft med slike utdanninger framover vil kunne overstige etterspørsel.

Utviklingen i studenttallene indikerer at utdanningssystemet i noen grad tilpasser seg arbeidsmarkedets signaler. Den langvarige nedgangen i humanistiske og estetiske fag kan ses i sammenheng med forventninger om arbeidsmarkedsutsikter. Samtidig skaper lave studenttall i enkelte små fag, særlig språkfag, utfordringer for fagmiljøenes bærekraft. Økt samarbeid og arbeidsdeling mellom institusjoner kan være viktige tiltak.

Innen økonomisk-administrative utdanninger har studenttallene vokst betydelig over tid. Fagområdet har tradisjonelt hatt en relativt lav andel masterutdanninger, men denne andelen er økende. Både kandidatundersøkelser og registerdata indikerer at masterutdannede innen fagfeltet kommer godt ut i arbeidsmarkedet, og det er også tegn til noe udekket etterspørsel etter masterkompetanse. Kunnskapen om arbeidsmarkedsutfall for kandidater med bachelorutdanning er mer begrenset. Navs bedriftsundersøkelse estimerer mangel innen enkelte bachelorutdanninger, særlig innen regnskapsføring og revisjon. Disse utgjør imidlertid en relativt liten del av et bredt og sammensatt fagfelt. SSBs framskrivinger viser det samme bildet for økonomisk-administrative fag som for samfunnsvitenskap og humaniora. Sterk vekst i tilbudet og noe vekst i etterspørsel, men samlet framskrives et klart overskudd.

Det er ikke noen prognose for framtidig arbeidsledighet blant høyt utdannede, men fremskrevet overskudd må tas med i vurderingen i en helhetlig dimensjonering, der målet er å treffe samlede samfunnsbehov best mulig.

5.2 Videre kunnskapsbehov

Demografiske endringer, økende knapphet på arbeidskraft og store omstillingsbehov i samfunnet stiller nye krav til utdanningssystemet. Det er behov for tydeligere prioriteringer. I denne rapporten har vi sett på kunnskapsgrunnlaget om behov for arbeidskraft og kompetanse, og vi har analysert hva utdanningssystemet leverer av kandidater til samfunnet. Ved å se disse perspektivene i sammenheng får vi et bilde av hvordan utdanningskapasiteten samlet sett svarer på nasjonale og til dels regionale behov. Analysene vi har presentert, ligger i hovedsak på et overordnet nivå. Det konkrete arbeidet med dimensjonering ved institusjonene vil kreve ytterligere og mer detaljerte analyser.

Rapporten omfatter gradsutdanninger på bachelor- og masternivå. Vi har startet med disse utdanningene fordi dette er grunnpilaren og det klart største volumet av utdanning. Om vi skal ha et mer fullstendig bilde av sammenhengen mellom kompetansebehov og utdanning, må kunnskapsgrunnlaget også inkludere etter- og videreutdanning. Det finnes data for videreutdanning i DBH, men her er det behov for å bedre datakvalitet blant annet med tanke på definisjoner og ensartet rapportering. Også doktorgradsutdanningene er en viktig del av det samlede kompetansebildet. På dette området har Kunnskapsdepartementet nylig oppnevnt en ekspertgruppe, og det skal arbeides med å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget. I det videre arbeidet med kunnskapsgrunnlaget vil det også være relevant å vurdere om det er andre temaer eller datagrunnlag som bør inngå i analysene. Vi ser frem til videre dialog med sektoren om kunnskapsgrunnlaget og analysene vi har presentert her.

6 Lenker til statistikk

Statistikk fra Database om høyere utdanning (DBH)

[Last ned datasett om uteksaminerte studenter i perioden 2016–2024 \(excel\)](#)

[Last ned datasett om opptatte studenter i perioden 2016–2025 \(excel\)](#)

Statistikk fra Statistisk sentralbyrå om sysselsetting for uteksaminerte

[Last ned datasett fra Statistisk sentralbyrå om uteksaminertes sysselsetting \(excel\)](#)

Statistikk om videregående opplæring

[Se digitalt vedlegg med statistikk om avgangselever med vitnemål fra videregående opplæring med fordeling på programområder og programfag.](#)

7 Oversikt over institusjoner og organisasjonsendringer

Universiteter

- Nord universitet (NU)
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet)
- Universitetet i Agder (UiA)
- Universitetet i Bergen (UiB)
- Universitetet i Innlandet (INN)
- Universitetet i Oslo (UiO)
- Universitetet i Stavanger (UiS)
- Universitetet i Sørøst-Norge (USN)
- Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT)

Statlige vitenskapelige høyskoler

- Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO)
- Høgskolen i Molde, vitenskapelig høgskole i logistikk (HiM)
- Kunsthøgskolen i Oslo (KHIO)
- Norges Handelshøyskole (NHH)
- Norges idrettshøgskole (NIH)
- Norges musikkhøgskole (NMH)

Statlige høyskoler

- Høgskolen i Østfold (HiØ)
- Høgskulen i Volda (HVO)
- Høgskulen på Vestlandet (HVL)
- Sámi allaskuvla / Samisk høgskole (SH)

- Politihøgskolen (PHS)
- Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS)
- Forsvarets høgskole (FHS)

Private vitenskapelige høyskoler

- Handelshøyskolen BI (BI)
- MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn (MF)
- VID vitenskapelige høgskole (VID)

Private høyskoler

- Ansgar Høyskole (ATH)
- Barratt Due Musikk institutt (BDM)
- Bergen Arkitekt høgskole (BAS)
- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH)
- Fjellhaug Internasjonale Høgskole (FIH)
- Høgskulen for grøn utvikling (HGUT)
- Høyskolen for dansekunst (HFDK)
- Høyskolen for ledelse og teologi (HLT)
- Høyskolen for yrkesfag (HØFY)
- Høyskolen Kristiania (HK)
- Lillehammer Institute of Music Production Industries (LIMPI)
- Lovisenberg diakonale høgskole (LDH)
- NLA Høgskolen (NLA)
- Noroff (NOROFF)
- Norges Høyskole for Helsefag (NHFH)
- Norsk barnebokinstitutt (NBI)
- Norsk Gestaltinstitutt (NGI)
- NSKI Høyskole (NSKI)

- Oslo Nye Høyskole (ONH)
- Skrivekunstakademiet (SKA)
- Steinerhøyskolen (RS)

Organisasjonsendringer

Nordland kunst- og filmhøgskole er overført fra Nordland fylkeskommune til Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet.

Norges dansehøgskole og Musikkteaterhøgskolen er fra 01.09.2019 fusjonert med Høgskolen Kristiania (HK). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon, men før 2017 inngår kun deler av virksomheten i datagrunnlaget. For tidligere Westerdals Oslo ACT inngår kun data for NITH før 2012. For Høgskolen Kristiania inngår kun data for Markedshøgskolen før 2015. I perioden 2015–17 ble rapportering fra HK utvidet til å gjelde hele virksomheten (studentdata f.o.m. 2015, personaldata f.o.m 2016 og økonomidata f.o.m. 2017).

Westerdals Oslo ACT er fra 01.08.2018 fusjonert med Høgskolen Kristiania (HK). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon, men før 2017 inngår kun deler av virksomheten i datagrunnlaget (se over).

Høgskolen i Sørøst-Norge er fra 04.05.2018 gitt universitetsstatus. Nytt navn er Universitetet i Sørøst-Norge (USN).

Høgskolen i Oslo og Akershus er fra 12.01.2018 gitt universitetsstatus. Nytt navn er OsloMet – storbyuniversitetet.

Kunsthøgskolen i Oslo er fra 12.01.2018 gitt status som vitenskapelig høyskole.

Høgskolen Diakonova er fra 01.01.2018 fusjonert med VID vitenskapelige høyskole (VID). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon.

Universitetet i Bergen og Kunst- og designhøgskolen i Bergen organiseres fra 01.01.2017 som ett universitet med navnet Universitetet i Bergen (UiB). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon.

Høgskolen i Bergen, Høgskulen i Sogn og Fjordane og Høgskolen Stord/Haugesund organiseres fra 01.01.2017 som én høyskole med navnet Høgskulen på Vestlandet (HVL). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon.

Høgskolen i Lillehammer og Høgskolen i Hedmark organiseres fra 01.01.2017 som én høyskole med navnet Høgskolen i Innlandet (HINN). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon.

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, Høgskolen i Narvik og Høgskolen i Harstad organiseres fra 01.01.2016 som ett universitet under navnet Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon.

Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Nesna organiseres fra 01.01.2016 som ett universitet under navnet Nord universitet (NU). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Høgskolen i Gjøvik, Høgskolen i Sør-Trøndelag og Høgskolen i Ålesund organiseres fra 01.01.2016 som ett universitet under navnet Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Tall er oppgitt for fusjonert institusjon.

Høgskolen i Buskerud og Vestfold og Høgskolen i Telemark var fra 01.01.2016 til 2018 én institusjon under navnet Høgskolen i Sørøst-Norge (HSN).

Høgskolen i Innlandet gitt universitetsstatus av Kongen i statsråd 8. november 2024. Nytt navn er Universitetet i Innlandet (INN). Resultater for kalenderåret 2024 er innrapportert og vist under navnet Høgskolen i Innlandet i DBH.

Bergen Arkitekt- og Høgskole gitt status som akkreditert høyskole av Kongen i statsråd 13. desember 2024.

Se også oversikt på nettsiden:

<https://dbh.hkdir.no/datainnhold/institusjoner/institusjonsendringer>

8 Vedlegg

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
PB 1093
5809 BERGEN

Deres ref

Vår ref
24/5484-

Dato
20. oktober 2025

Oppdrag 2025/13 Kunnskapsgrunnlag om samfunnets kompetansebehov og dimensjonering av utdanningene

Oppdrag nr:	2025/13
Oppdrag:	Kunnskapsgrunnlag om samfunnets kompetansebehov og dimensjonering av utdanningene
Tilknytning mål:	Mål 5
Frist:	1. februar 2026
Tildeling:	Oppdraget finansieres innenfor gjeldende budsjett.
Bakgrunn for oppdraget: - Arbeidet med nye utviklingsavtaler mellom Kunnskapsdepartementet og de statlige universitetene og høyskolene fra 2027 er i gang. Blant annet blir det vurdert hvordan samfunnets kompetansebehov og dimensjonering av utdanningene kan få en sentral plass i de nye avtalene. - Oppdraget er relatert til mål 5: Myndigheter, institusjoner og aktørene i arbeidslivet har et godt kunnskapsgrunnlag for sine beslutninger om utdanning, forskning og kompetanseutvikling	
Beskrivelse av oppdraget: Departementet ber HK-dir sammenstille og gjøre tilgjengelig for departementet og universiteter og høyskoler, kunnskapsgrunnlag og statistikk om utdanningskapasitet og fremtidige kompetansebehov, slik at denne kunnskapen kan være et grunnlag for dialogen departementet skal ha med den enkelte institusjonen om innholdet i ny utviklingsavtale.	

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling

Saksbehandler
Mal-Lin Hofsey
22 24 77 43

Departementet ber om at HK-dir på grunnlag av kunnskapsgrunnlaget og statistikken, også formidler en overordnet analyse som peker på utfordringer nasjonalt og regionalt på ulike fagområder.

Departementet vil ha dialog med HK-dir om arbeidet underveis.

Rapportering og leveranse:

Leveransen skal formidles i et egnet dokument, slik at det kan benyttes på en god måte i prosessen med utviklingsavtalene for institusjonene og for departementet. Departementet vil ha dialog med HK-dir om dette.

Med hilsen

Nils Olav Refsdal (e.f.)
avdelingsdirektør

Mai-Lin Hofsøy
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi
Riksrevisjonen

9 Referanser

- Ballo, J. G., Wiers-Jenssen, J., Kjærnes, T. & Bergene, A. C. (2024). *Masterutdannedes overgang til arbeidsliv og tilfredshet med utdanning og jobb: Hovedrapport fra Kandidatundersøkelsen 2023* (Rapport 2024: 15). NIFU. <https://nva.sikt.no/registration/0198cc51342e-3e2c5074-7e08-4387-b39b-232ae9f2fff8>
- Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. (2024). *Fremtidens digitale Norge Nasjonal digitaliseringsstrategi 2024–2030*. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/c499c3b6c93740bd989c43d886f65924/no/pdfs/nasjonal-digitaliseringsstrategi_ny.pdf
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2025a). *Små helseutdanninger – tydelige samfunnsbehov. En utredning om audiograf-, optiker-, ortopediingeniør- og tannteknikerutdanningene*. (07/2025). Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/sma-helseutdanninger-tydelige-samfunnsbehov-en-utredning-om-audiograf-optiker-ortopediingenior-og-tannteknikerutdanningene>
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2025b). *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2025* (06/2025). Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2025>
- Doetjes, G. (2025a). *Elevenes valg av fremmedspråk i videregående opplæring i 2024–2025*. Fremmedspråksenteret. <https://www.hiof.no/fss/sprakvalg/fagvalgstatistikk/2024-25-notat-vgs.pdf>
- Doetjes, G. (2026b). *Fremmedspråkene under press i ungdomsskolen Fransk, spansk og tysk mister elever 3l arbeidslivsfaget*. Fremmedspråksenteret. <https://www.hiof.no/fss/om/aktuelt/aktuelle-saker/26-1-notat-ungdomsskole.pdf>
- Duque, D., Hirshman, S. D., Salvanes, K. G. & Willén, A. (2025). *Educational Incentives and School Choice*. https://danielduque.github.io/MyWebsite/Allocation_of_talent_Manuscript_vf.pdf
- European Commission. (2025). *COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS A STEM Education*

- Strategic Plan: Skills for competitiveness and innovation.*
https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2025-03/STEM_Education_Strategic_Plan_COM_2025_89_1_EN_0.pdf
- Gunnes, T., Bennetzen, J., Ekren, R., Gilje, S. J. & Knudsen, P. (2025). *LÆRERMOD 2024-2060 Vil lærermangelen reduseres framover?* [2025/30]. SSB.
<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/laerermod-2024-2060>
- HK-dir. (2023). *Kartlegging av utvikling i opptak, gjennomføring, kandidatproduksjon og praksisplasser for sykepleieutdanninger* (Notat 3/2023). <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/kartlegging-av-utvikling-i-opptak-gjennomforing-kandidatproduksjon-og-praksisplasser-for-sykepleieutdanninger>
- HK-dir. (2024). *Får skolene den fagkompetansen de trenger? En kartlegging av de skolerettede lærerutdanningene* (13/2024). <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/far-skolene-den-fagkompetansen-de-trenger-en-kartlegging-av-de-skolerettede-larerutdanningene>
- HK-dir. (2025a). *Studenter i høyere utdanning* (Notat 2/2025). HK-dir.
<https://hkdirweb-prod.azurewebsites.net/rapporter-undersokelser-og-statistikk/studenter-i-hoyere-utdanning-hvor-mange-studerer-og-hvilke-utdanninger-tas-studentene-opp-pa>
- HK-dir. (2025b). *Utviklingsavtaler – et strategisk styringsverktøy? Kunnskapsgrunnlag for revisjon av rammeverk og avtaler* (08/2025). HK-dir. <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/utviklingsavtaler-et-strategisk-styringsverktoy-kunnskapsgrunnlag-for-revisjon-av-rammeverk-og-avtaler>
- Hovdhaugen, E., Korseberg, L. & Aamodt, P. O. (2025). *Dimensjonering av høyere utdanning – mellom beregnet arbeidskraftsbehov og søkerstyrt system. I Endringer og spenninger i høyere utdanning.* Fagbokforlaget.
- Høst, H., Aamodt, P. O., Hovdhaugen, E. & Lyby, L. (2019). *Styrt eller søkerstyrt? En undersøkelse av hvordan universiteter og høyskoler dimensjonerer sine studietilbud* (NIFU-rapport 2019:15; Nummer NIFU-rapport 2019:15). NIFU.
<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2608250/NIFUrapport2019-15.pdf>
- Jia, Z., Kornstad, T., Stølen, N. M. & Hjemås, G. (2023). *Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2040* (2023/2). SSB.
- Kompetansebehovsutvalget. (2023). *Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet* (1/2023).
<https://www.kompetansebehovsutvalget.no/uploads/TArfQKaf/KBU-temarapport-2023.pdf>

- Kompetansebehovsutvalget. (2025). *Framtidige kompetansebehov: Hvilken kompetanse trenger Norge for å lykkes med digital omstilling?*
https://www.kompetansebehovsutvalget.no/uploads/ryOXlyAG/Kompetansebehovsutvalget_rapport_digitalversjon.pdf
- Kunnskapsdepartementet. (2022). *Arbeidsgruppe om dimensjonering for framtidens kompetansebehov. Endelig rapport fra arbeidsgruppen.*
- Kunnskapsdepartementet. (2025). *Tildelingsbrev til universiteter og høyskoler 2026.* Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/bd39e5357ca74704a531e63be939a233/tildelingsbrev-2026-nord-universitet.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2025). *Vil ha tydelegare prioriteringar frå universitet og høgskular.* <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-ha-tydelegare-prioriteringar-fra-universitet-og-hogskular/id3142842/>
- Larsen, M. & Ulvestad, M. E. S. (2025). *Rekruttering til teknologi og realfag Utviklingen i ungdomsskolen, i videregående skole og i høyere utdanning* (2025:24; Arbeidsnotat). NIFU. <https://www.nifu.no/faerre-velger-teknologi-og-realfag/>
- Lervåg, Maj-Lisa. (2025). *Syssetling etter fleksibel velferdsutdanning.*
<https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/syssetling-etter-fleksibel-velferdsutdanning>
- Markussen, S., Røed, K. & Nareklisvili, M. (2024). *Overeducation and Economic Mobility* (16798; IZA Discussion Paper).
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4727223
- Meld. St. 9 (2024–2025). *Totalberedskapsmeldingen Forberedt på kriser og krig.* Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20242025/id3082364/>
- Meld. St. 14 (2022–2023). (2023). *Utsyn over kompetansebehovet i Norge.* Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20222023/id2967608/>
- Meld. St. 19 (2020–2021). *Styring av statlige universiteter og høyskoler.* Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20202021/id2839431/?ch=1>
- Meld. St. 19 (2023–2024). *Profesjonsnære utdanningar over heile landet.* Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20232024/id3032273/>

- Meld. St. 25 (2016–2017). *Humaniora i Norge*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-25-20162017/id2545646/>
- Meld. St. 31 (2023–2024). (2024). *Perspektivmeldingen 2024*. Finansdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-31-20232024/id3049290>
- Menon Economics. (2025a). *Eksportmeldingen 2025*.
<https://menon.no/uploads/images/2025-35-Eksportmeldingen-2025-v2.pdf>
- Menon Economics. (2025b). *Fremtidens kompetansebehov i Kongsbergregionen*.
https://bfk.no/_f/p104/i5d1a5ef8-fb82-4649-89ab-bf733f4da35e/menon-fremtidens-kompetansebehov-i-kongsbergregionen.pdf
- Menon Economics. (2025c). *Fremtidens kompetansebehov i Buskerud (2025/130)*.
https://bfk.no/_f/p104/i457b1f9f-b4f1-48db-b842-2fe77649401a/menon_fremtidens-kompetansebehov-i-buskerud.pdf
- Menon Economics. (2025d). <https://menon.no/uploads/images/2099-2025-Regional-%C3%B8konomisk-utvikling-i-norske-fylker-basert-p%C3%A5-likevektsmodellen-NOREG.pdf>
- Moafi, Hossain. (2022). *Bosetting etter endt utdanning En kartlegging av bosettingsmønster etter endt barnehagelærer-, lærer-, sykepleier-, sosialarbeider-, psykologi- og medisinerutdanning (2022/9)*.
<https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/bosetting-etter-endt-utdanning>
- Nav. (2025a). *Bedriftsundersøkelsen 2025. Nav Vestfold og Telemark. Vestfold fylke*.
https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.nav.no%2F_%2Fattachment%2Finline%2F4abace61-b9ab-478c-b2d9-93cf9202e79c%3Aae311fac94d71f22fdb7a68d8159381271a3158a%2FBedriftsunders%25C3%25B8kelsen%2520Vestfold%25202025.docx&wdOrigin=BROWSLINK
- Nav. (2025b). *Bedriftsundersøkelsen 2025 Nav Troms og Finnmark Finnmark fylke*.
<https://www.nav.no/no/lokalt/troms-og-finnmark/relatert-informasjon/statistikk-og-analyse>
- Nav. (2025c). *Bedriftsundersøkelsen 2025 Nav Troms og Finnmark Troms fylke*.
<https://www.nav.no/no/lokalt/troms-og-finnmark/relatert-informasjon/statistikk-og-analyse>
- Nav. (2025d). *Bedriftsundersøkelsen 2025. Nav Vestfold og Telemark. Telemark fylke*.
<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.n>

av.no%2F_%2Fattachment%2Finline%2F8aa665b4-183f-4f9c-ada3-d48dfcee943f%3A2c2e65fdd24b6fbe03e15396e79a4ea436b20939%2FBedriftsunders%25C3%25B8kelsen%2520Telemark%25202025.docx&wdOrigin=BR
OWSELINK

Nav. (2025e). *Nav Møre og Romsdal Bedriftsundersøkelsen 2025.*

https://www.nav.no/_/nn/attachment/inline/79f99e11-500d-40df-8208-ffa1c1bb1ce1:ef223f825c3c789f4ea03fa1217ca70a9e810fe3/Nav%20M%C3%B8re%20og%20Romsdal%20-%20Bedriftsunders%C3%B8kelsen%202025.pdf

Nav. (2025f). *Navs bedriftsundersøkelse 2019–2025. Fylkesvise tall. Upublisert datasett.* [Data set].

Nav. (2025g). *Navs bedriftsundersøkelse 2025 Innlandet.*

https://www.nav.no/_/attachment/inline/800a3d84-9600-4489-ac47-ff223d7fbc92%3A3610fb39ed0129ebd37a002624cb04e0115e3930/Navs%20bedriftsunders%C3%B8kelse%20for%202025.pdf

Nav. (2025h). *Navs Bedriftsundersøkelse 2025: Norske virksomheter mangler 39 000 personer.* <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/nyheter/bedriftsundersokelsen-2025-norske-virksomheter-mangler-39-000-personer>

Nav. (2025i). *Navs bedriftsundersøkelse 2025 Notat fra Nav Nordland.*

https://www.nav.no/_/attachment/inline/6b8a9d78-cec5-4eee-b09c-de89ee87b756:5d1af06baae340eabb729848cb5a7e8eff58b1f4/Notat%20Navs%20Bedriftsunders%C3%B8kelse%20Nordland%202025.pdf

Nav. (2025j). *Stabilt arbeidsmarked i Østfold i november.*

https://www.nav.no/_/attachment/inline/cb62a51e-e477-4a5f-9904-f3fee3ec309a:d096aace3f467409c23bf777769b14fadel1f5c8d/%C3%98stfold_Pressemelding_Arbeidsmarkedstall%20november%202025.pdf

Nav. (2026a). *3 543 helt arbeidsledige i Buskerud i januar.*

<https://www.nav.no/no/lokalt/vest-viken/pressemelding/3-543-helt-arbeidsledige-i-buskerud-i-januar>

Nav. (2026b). *Arbeidsmarkedet. Telemark. Januar 2026.*

https://www.nav.no/_/attachment/inline/68f082a5-2441-44b0-bfb6-62b63ac2d79c:2a9a086ede9843a4f4a477f70c45ccb1d6b053dd/Arbeidsmarkedet.%20Telemark.%20Januar%202026%201.pdf

Nav. (2026c). *Arbeidsmarkedet. Vestfold. Januar 2026.*

https://www.nav.no/_/attachment/inline/7671f446-a50d-4fbe-86de-elafa80418ca:f28d3c1b02e643b33f2995345693dfd09a061850/Arbeidsmarkedet.%20Vestfold.%20Januar%202026%201.pdf

Nav. (2026d). *Hovedtall om arbeidsmarkedet. Januar 2026* [Data set].

https://www.nav.no/_/attachment/download/a73756a9-e16b-4094-b021-

- 76c92c769bb3:bc849849b19c1d9f3662e40d7c8961da256ca95a/Hovedtall%20om%20arbeidsmarkedet.%20Januar%202026.xlsx
- Nav. (2026e). *Hovedtall om arbeidsmarkedet Januar 2026 Østfold*.
https://www.nav.no/_/attachment/inline/041aae4b-ff4a-4ae0-8ae-0c280a2aec2c:70d354e872a250597d10a80afb27d982cae4e58a/%C3%98stfold%20hovedtall%20om%20arbeidsmarkedet.%20Januar%202026.pdf
- Nav. (2026f). *Hovedtall om arbeidsmarkedet. Oslo. Januar 2026*.
https://www.nav.no/_/attachment/inline/1b8b82fa-a6fe-46ed-acd9-5f7b55d68297:850320d2e29b2d34db342761aled4ebf40654eae/Hovedtall%20om%20arbeidsmarkedet.%20Oslo%20-%20januar%202026.pdf
- Nav. (2026g). *Nav Rogaland. Pressemelding: Arbeidsledigheten stiger*.
<https://www.nav.no/no/lokalt/rogaland/pressemeldinger/arbeidsledigheten-stiger>
- Nav. (2026h). *Nav Troms og Finnmark. Pressemelding: Ledighetstall januar 2026*.
<https://www.nav.no/no/lokalt/troms-og-finnmark/pressemeldinger/ledighetstall-januar-2026>
- Nav. (2026i). *Nav Vestland. Pressemelding: Trur Vestland vil skilje seg positivt ut i 2026*. <https://www.nav.no/no/lokalt/vestland/pressemeldinger/trur-vestland-vil-skilje-seg-positivt-ut-i-2026>
- Nav. (2026j). *På tide å søke sommerjobb – mange ledige jobber i Innlandet*.
<https://www.nav.no/no/lokalt/innlandet/nyheter/pa-tide-a-soke-sommerjobb--mange-ledige-jobber-i-innlandet>
- NOU 2023: 4. (2023). *Tid for handling Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*. Helse- og omsorgsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-4/id2961552/>
- NOU 2026: 1. (2026). *En bærekraftig kommunesektor. Kommunekommisjonens første delutredning*. Kommunal- og distriktsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2026-1/id3145481/>
- OECD. (2025). *Education at a Glance 2025. OECD Indicators*.
https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2025_1c0d9c79-en.html
- Proba samfunnsanalyse. (2024). *Dimensjonering av utdanningstilbud i norske UH-institusjoner*. Proba Samfunnsanalyse. <https://proba.no/wp-content/uploads/2025/02/Rapport-2024-19-Dimensjonering-av-studietilbud-ved-UH-institusjoner.pdf>
- Ryssevick, J., Dahle, M., Høgestøl, A. & Skyberg, H. (2023). *Mellom styring og marked—Kartlegging av behovet for et kunnskapsgrunnlag for dimensjonering av høyere utdanning* (3). Ideas2evidence.
<https://www.ideas2evidence.com/nb/publications/mellom-styring-og-marked>

marked-kartlegging-av-behovet-et-kunnskapsgrunnlag-dimensjonering-av

- Siddiq, F., Larsen, E., Reiling, R. B., Wollscheid, S., Vaagland, K. & Tømte, C. (2018). *Evaluering av realfagstrategien – status før strategistart. Delrapport 1* (2018–5). NIFU. <https://nva.sikt.no/registration/01993dfceba1-7f5d1b93-ff78-4da2-a501-d4c65a495b7d>
- Skjøstad, O., Sørbo, J. & Myklathun, K. H. (2025). *Navs bedriftsundersøkelse 2025: Stor mangel på folk med fagbrev* (4/2025). <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/bedriftsundersokelsen>
- SSB. (2024a). *Framskrivning av tilbud av og etterspørsel etter utdanning mot 2050* (Tall som forteller 2024/48). https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/framskriving-av-tilbud-av-og-ettersporsel-etter-utdanning-mot-2050/_/attachment/inline/9e0749ea-f5cc-45cc-85f4-99113a282df7:9c500992999738e150e019a0541e1580ffe0712e/RAPP2024-48.pdf
- SSB. (2024b). *Teknisk dokumentasjon av ADMOD-framskrivingen* (Rapport 2024/52). https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/teknisk-dokumentasjon-av-admod-framskrivingen/_/attachment/inline/eee93f2e-019f-4587-b5d3-906d0727aefe:ae58e481287bca47ff3432b62bc98c8ae5cef141/NOT2024-52.pdf
- SSB. (2025a). *13472: Sektor- (5 grupper) og næringsfordeling (8 grupper) for sysselsatte (15–74 år). 4. Kvartal (K) 2008–2024*. <https://www.ssb.no/statbank/table/13472>
- SSB. (2025b). *13877: Sysselsatte per 4. Kvartal, etter næring (SN2007), statistikkvariabel, år, kjønn og ansettelsesform*. <https://www.ssb.no/statbank/table/13877>
- SSB. (2025c). *Økonomiske analyser. Økonomisk utsyn over året* (Tall som forteller 1/2025). https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/konjunkturer/statistikk/konjunkturtendensene/artikler/handelskonflikter-hindrer-ikke-oppgang-i-norsk-okonomi/_/attachment/inline/dalbe0f8-53e2-4a55-82ab-8ac9d6d3afd8:a2b4922b9244cc10f530245074274fa13651bba0/OA2025-1.pdf
- Statsministerens kontor. (2025). *Nasjonal sikkerhetsstrategi*. https://www.regjeringen.no/contentassets/3750a67cb19f4aac881401c5461773d8/no/pdfs/nasjonal_sikkerhetstrategi.pdf

- Telemark fylkeskommune. (2025). *Kompetansebehov. Telemark*.
<https://www.telemarkfylke.no/no/kunnskap-om-telemark/tema/opplaring-og-kompetanse/kompetansebehov/#heading-h2-1>
- Telemarksforskning. (2025a). *Regional analyse. Vestfold*.
<https://regionalanalyse.no/rapport/39/4/2>
- Telemarksforskning. (2025b). *Regionale analyser. Buskerud*.
<https://regionalanalyse.no/rapport/10006/0/1>
- Universitetet i Oslo. (2023). *Fremmedspråk i krise. En utredning om europeiske fremmedspråk i høyere utdanning*.
https://www.hf.uio.no/ilos/om/organisasjon/styret/moter/2023/Mandag%2019.%20juni/vedlegg/fremmedspraksrapport_062023.pdf
- Utdanningsdirektoratet. (2025a). *Gjennomføring av videregående opplæring*. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/analyser/2025/gjennomforing-av-videregaende-opplaring-2025/>
- Utdanningsdirektoratet. (2025b). *Søkertall for videregående opplæring skoleåret 2025–26 Fortsatt økning i søkere til yrkesfag*. Utdanningsdirektoratet.
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/analyser/2025/fortsatt-okning-i-sokere-til-yrkesfag/>
- Utdanningsdirektoratet. (2026). *Fagvalg i videregående skole—Fagkategorier*. Fagvalg i videregående skole - fagkategorier. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/fagvalg-i-videregaende-skole/fagvalg-vgs/>
- Vestfold og Telemark fylkeskommune. (2025). *Kompetanse i Vestfold og Telemark*. https://www.vestfoldfylke.no/globalassets/vt/navarende-sider--ikke-ror-unntatt-faktafredag/01_dokumenter/rapporter-og-prosjekter/kompetanse/kompetanse-i-vestfold-og-telemark---kunnskapsgrunnlag-til-regional-kompetansestrategi-vestfold-og-telemark.pdf
- Vigtel, T. C. (2024). *Framskrivning av tilbud av og etterspørsel etter utdanning mot 2050 (2024/48)*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/framskriving-av-tilbud-av-og-etterspørsel-etter-utdanning-mot-2050>
- Wiborg, V. S., Ballo, J. G. & Ulvestad, M. E. S. (2025). *Arbeidsmarked, utdanning og bosted 6-7 år etter fullført masterutdanning. Rapport fra tematisk kandidatundersøkelse 2025 (2025/8)*.
<https://nva.sikt.no/registration/0199c837e4-2615c671-cc6d-4d43-aebc-8f375529c015>

Figurliste

Figur 2.1 Andel elever med R2 matematikk per fylke.....	20
Figur 3.1 Beregnet mangel på arbeidskraft i antall personer og andel virksomheter med rekrutteringsutfordringer (2015–2025)	34
Figur 3.2. Estimert mangel på arbeidskraft med universitets- og høyskoleutdanning, fordelt på fagfelt. 2025	35
Figur 3.3 Antall arbeidssøkere etter utdanningsnivå og andelen de utgjør av arbeidsstyrken innenfor utdanningsnivået. Antall og prosent. November 2025	36
Figur 3.4 Arbeidssøkere, ledige stillinger og antall arbeidssøker per ledig stilling. November 2025.....	37
Figur 3.5. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Østfold. 2025.....	39
Figur 3.6. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Akershus. 2025	41
Figur 3.7. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Oslo. 2025.....	43
Figur 3.8. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Innlandet. 2025	44
Figur 3.9. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Buskerud. 2025.....	46
Figur 3.10. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Vestfold. 2025.....	48
Figur 3.11. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Telemark. 2025.....	50
Figur 3.12. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Agder. 2025	51
Figur 3.13. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Rogaland. 2025	53
Figur 3.14. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Vestland. 2025	55
Figur 3.15. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Møre og Romsdal. 2025.....	57
Figur 3.16 Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Trøndelag. 2025.....	58
Figur 3.17. Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Nordland. 2025.....	59
Figur 3.18 Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Troms. 2025	61
Figur 3.19 Estimert mangel på arbeidskraft med høyere utdanning i Finnmark. 2025	63
Figur 3.20 Sysselsettingsstatus 1 og 2 år etter avlagt 2-årig mastergrad for uteksaminerte i 2020/2021 og 2021/2022 etter fagfelt.....	68
Figur 3.21 Sysselsettingsstatus 2 år etter avlagt 2-årig mastergrad for uteksaminerte i 2020/2021 og 2021/2022 etter faggruppe	69

Tabelliste

Tabell 2.1 Antall elever med vitnemål og studiekompetanse etter fylke og skoleår	16
Tabell 2.2 Elever som mottok vitnemål med studiekompetanse i 2020–2024. Andelen med programområdet realfag.....	18
Tabell 2.3 Antall elever per fylke med programfag i matematikk i skoleåret 2023/2024	19
Tabell 2.4 Antall elever med studiekompetanse i programfag innen språk, 2023/2024. Kilde: Statistisk sentralbyrå	21
Tabell 3.1 Utvalgte nøkkeltall fra Navs bedriftsundersøkelse 2025, fordelt på fylker.	37
Tabell 4.1 Uteksaminerte fra treårige bachelorutdanninger per fagfelt, 2016–2024.....	70
Tabell 4.2 Studenter tatt opp til treårige bachelorutdanninger, 2016–2025.....	71
Tabell 4.3 Uteksaminerte fra femårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2024.....	72
Tabell 4.4 Studenter tatt opp til femårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2025	73
Tabell 4.5 Uteksaminerte fra toårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2024	73
Tabell 4.6 Studenter tatt opp til toårige masterutdanninger per fagfelt, 2016–2025.....	74
Tabell 4.7 Uteksaminerte i ingeniørutdanning, treårig bachelor, per faggruppe	76
Tabell 4.8 Studenter uteksaminert fra ingeniørutdanning, treårig bachelor, per institusjon, 2016–2024	76
Tabell 4.9 Studenter tatt opp til ingeniørutdanninger, treårig bachelor, 2016–2025.....	77
Tabell 4.10 Studenter tatt opp til treårig ingeniørutdanninger per faggruppe, 2016–2025	77
Tabell 4.11 Studenter tatt opp til treårig ingeniørutdanning etter 2016–fylker, 2016–2025	78
Tabell 4.12 Uteksaminerte fra andre bachelorutdanninger enn ingeniørutdanninger innenfor naturvitenskapelige fag, tekniske fag og håndverksfag	79
Tabell 4.13 Opptak til treårig bachelorutdanninger i naturvitenskapelige og tekniske fag unntatt treårige ingeniørutdanninger	79
Tabell 4.14 Uteksaminerte fra naturvitenskapelige og tekniske fag, 5-årige masterutdanninger, 2016–2024.....	80
Tabell 4.15 Uteksaminerte fra bachelor i sykepleieutdanning 2016–2024 per institusjon	83
Tabell 4.16 Opptatte til bachelor i sykepleieutdanning 2016–2025 per institusjon.....	83
Tabell 4.17 Opptatte til bachelor i sykepleierutdanning 2016–2025 etter 2016–fylker	84
Tabell 4.18 Uteksaminerte fra bachelor i vernepleierutdanning 2016–2024 per institusjon.....	84
Tabell 4.19 Opptatte til bachelor i vernepleierutdanning 2016–2025 per institusjon.....	85
Tabell 4.20 Uteksaminerte fra bachelor i barnevern 2016–2024 per institusjon.....	85
Tabell 4.21 Opptatte til bachelor i barnevern 2016–2025 per institusjon.....	86
Tabell 4.22 Uteksaminerte fra bachelor i bioingeniørfag 2016–2024	86
Tabell 4.23 Opptatte til bachelor i bioingeniørfag 2016–2025.....	87
Tabell 4.24 Uteksaminerte fra bachelor i ergoterapi, 2016–2024.....	87
Tabell 4.25 Opptatte til bachelor i ergoterapi, 2016–2025	87
Tabell 4.26 Uteksaminerte fra toårig mastergrad innen helse- og sosialfaglige utdanninger	88
Tabell 4.27 Uteksaminerte studenter fra bachelor i humanistiske og estetiske fag, 2016–2024	91
Tabell 4.28 Opptatte studenter til bachelor i humanistiske og estetiske fag, 2016–2025	91
Tabell 4.29 Opptatte til bachelor i humanistiske og estetiske fag utenom nettbaserte studieprogrammer, 2016–2025.....	92
Tabell 4.30 Uteksaminerte studenter fra toårig mastergrad i humanistiske og estetiske fag, 2016–2024.....	92
Tabell 4.31 Opptatte studenter til toårig mastergrad i humanistiske og estetiske fag, 2016–2025	93
Tabell 4.32 Uteksaminerte med bachelorgrad i fremmedspråk etter språk, 2016–2024.....	94

Tabell 4.33 Uteksaminerte med bachelorgrad i fremmedspråk utenom engelsk etter institusjon, 2016–2024	95
Tabell 4.34 Opptatte til bachelor i fremmedspråk, 2016–2025	95
Tabell 4.35 Opptatte til bachelor i fremmedspråk utenom engelsk, 2016–2025	95
Tabell 4.36 Uteksaminerte med mastergrad i fremmedspråk etter institusjon, 2016–2024	96
Tabell 4.37 Uteksaminerte med mastergrad i fremmedspråk utenom engelsk etter institusjon, 2016–2024	96
Tabell 4.38 Uteksaminerte med mastergrad i fransk, 2016–2024	97
Tabell 4.39 Uteksaminerte med mastergrad i tysk, 2016–2024	97
Tabell 4.40 Uteksaminerte fra bachelorutdanninger i samfunnsfag og juridiske fag 2016–2024, utenom Oslo Nye Høyskole	98
Tabell 4.41 Uteksaminerte fra bachelorutdanninger i samfunnsfag og juridiske fag, Oslo Nye Høyskole	99
Tabell 4.42 Studenter tatt opp på treårige bachelorstudier i samfunnsfag og juridiske fag 2016–2025, utenom Oslo Nye Høyskole	100
Tabell 4.43 Studenter tatt opp på treårige bachelorstudier i samfunnsfag og juridiske fag, Oslo Nye Høyskole	100
Tabell 4.44 Uteksaminerte fra 2-årige masterutdanninger innenfor samfunnsfag og juridiske fag per faggruppe, 2016–2024	101
Tabell 4.45 Opptak til toårige masterutdanninger i samfunnsfag og juridiske fag per faggruppe, 2016–2025	102
Tabell 4.46 Antall uteksaminerte fra treårige bachelorutdanninger i økonomisk-administrative fag	104
Tabell 4.47 Antall studenter tatt opp til treårige bachelorutdanninger i økonomisk-administrative fag	105
Tabell 4.48 Antall studenter tatt opp til toårige masterutdanninger i økonomisk-administrative fag	106
Tabell 4.49 Uteksaminerte fra lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk. Grunnutdanninger og PPU, 2016–2024	108
Tabell 4.50 Opptatte til lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk. Grunnutdanninger og PPU, 2016–2024	108
Tabell 4.51 Uteksaminerte fra grunnskolelærerutdanninger, 2016–2024	109
Tabell 4.52 Opptatte til grunnskolelærerutdanninger, 2016–2025	110
Tabell 4.53 Uteksaminerte fra barnehagelærerutdanning, 2016–2024	110
Tabell 4.54 Opptatte til barnehagelærerutdanning, 2016–2025	111
Tabell 4.55 Opptatte til barnehagelærerutdanning, 2016–2025 etter 2016-fylker	111

